

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2001-2002

8 oktober 2001

ONTWERP VAN DECREET

**houdende instemming met het protocol van Kyoto bij het raamverdrag van de
Verenigde Naties inzake klimaatverandering, en met de bijlagen A en B, opgemaakt
te Kyoto op 11 december 1997**

INHOUD

	Blz.
Memorie van toelichting	3
Voorontwerp van decreet	43
Advies van de Raad van State.....	47
Ontwerp van decreet	51
Bijlage 1 : Protocol van Kyoto bij het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaat- verandering	55
Bijlage 2 : Politiek akkoord van Bonn voor de inwerkingtreding van het Protocol van Kyoto. .	105

MEMORIE VAN TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

I. INLEIDING

1. Voorwerp van het decreet

Het voorontwerp van decreet in bijlage, strekt ertoe in te stemmen met het Protocol van Kyoto bij het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering alsook de Bijlagen A en B¹, opgemaakt te Kyoto op 11.12.1997 en door ons land ondertekend te New York op 29.04.1998.

Met het Protocol aanvaarden 39 Partijen van het Raamverdrag inzake Klimaatverandering, waaronder België, voor het eerst gekwantificeerde verplichtingen tot beperking of reductie van de emissies van de broeikasgassen CO₂, CH₄, N₂O, HFK's, PFK's en SF₆.

Het Protocol stond open voor ondertekening van 16.03.1998 tot 15.03.1999. 84 Partijen van het Klimaatverdrag hebben tijdens deze periode het Protocol ondertekend (België en de overige EU-lidstaten tekenden op 29.04.1998). Op 27 november 2000 hebben 31 landen het Protocol geratificeerd. Hiertoe behoren 19 landen die het Protocol in 1997 ondertekenden, en 12 nieuwe 'bijkomende' landen. Geen enkel land dat het Protocol op 27 november 2000 al geratificeerd heeft, behoort tot de groep opgenomen in Bijlage B bij het Protocol, d.w.z. die Partijen aan wie het Protocol bijkomende verplichtingen oplegt.

Voor de inwerkingtreding van het Kyoto Protocol is het noodzakelijk dat 55 Partijen – bij het "Kaderverdrag inzake Klimaatverandering" van de Verenigde Naties aangenomen te New York op 9 mei 1992 – het Protocol zouden ratificeren. Tevens dient ten minste 55% van de CO₂-emissies (1990) van de geïndustrialiseerde landen door ratificatie gedekt te zijn. Negentig dagen nadat aan deze beide voorwaarden is voldaan, treedt het Protocol in werking.

2. Gemengd karakter van het Protocol

Het Protocol van Kyoto is een juridisch bindend verdrag van gemengde aard. Het Protocol werd door de Werkgroep Gemengde Verdragen (WGV),

adviesorgaan van de Interministeriële Conferentie Buitenlands Beleid (ICBB), op 17 december 1997 gemengd verklaard. De WGV adviseerde dat het Protocol aangelegenheden betreft die onder de bevoegdheden van de federale overheid en van de drie Gewesten vallen. Dit advies werd bevestigd door de ICBB op 20 januari 1998.

3. Toelichting bij deze tekst

In deze memorie van toelichting worden eerst de context en achtergronden van het Protocol van Kyoto geschetst, met aandacht voor het milieuprobleem klimaatverandering en het onderhandelingsproces waarbinnen het Protocol moet worden gesitueerd.

De rest van de tekst is gewijd aan de bespreking van de tekst van het Protocol zelf, waarbij eerst een bespreking van de bepalingen van het Protocol in algemene lijnen wordt gegeven en vervolgens een gedetailleerde bespreking van de verschillende onderdelen van het Protocol. Hoewel in de gedetailleerde bespreking nader wordt ingegaan op elk van de artikelen van het Protocol is het geen artikelsgewijze bespreking in de letterlijke zin, omdat de volgorde en indeling van het Protocol in zijn artikels niet wordt gevolgd. De reden hiervoor is dat een groot aantal artikels samen moet worden gelezen om volledig begrepen te worden.

Deze memorie van toelichting werd opgesteld in februari 2001 en reflecteert de wetenschappelijke stand van zaken op dat tijdstip. Wat de Vlaamse proceduregang betreft, werden ook de recente stappen verwerkt in dit document. Bij deze memorie van toelichting wordt ter informatie ook een bijlage gevoegd, waarin de meest recente internationale ontwikkelingen en met name de conclusies van de zesde hervatte conferentie van de partijen te Bonn (16-27 juli 2001) worden toegelicht.

II. ACHTERGROND EN TOTSTANDKOMING VAN HET PROTOCOL

1. Korte schets van het probleem

Terwijl het klimaat op aarde altijd al natuurlijke schommelingen heeft ondergaan, zijn de meeste wetenschappers er thans van overtuigd dat de uitstoot van "broeikasgassen" veroorzaakt door de activiteiten van mens, industrie en landbouw, deze natuurlijke veranderlijkheid overstemt en tot on-

¹ Verder in de tekst Protocol of Protocol van Kyoto genoemd.

omkeerbare klimaatveranderingen leidt. In 1995 besloot het Tweede Evaluatierapport van de Inter-gouvernementele Groep inzake Klimaatverandering (*Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC)*) dat de gemiddelde oppervlaktetemperatuur over de gehele aarde tegen 2100 met 1-3,5° C zal zijn gestegen, de snelste verandering sedert het einde van de IJstijd. Het gemiddelde zeeniveau op aarde zou in 2100 met 15 tot 95 cm toenemen, waardoor vele laaggelegen kustgebieden onder water zouden komen te staan.

Ook veranderende regenpatronen worden voorspeld, waardoor het gevaar op droogte, overstroming of zware stormen dreigt toe te nemen. Het klimaat is een ingewikkeld geheel en wetenschappers hebben nog steeds geen duidelijk inzicht in de omvang, de tijdsruimte en de impact van klimaatveranderingen.

Onze bestaande kennis volstaat evenwel om in te zien welke mogelijk dramatische weerslag een klimaatwijziging kan hebben op de gezondheid van de mens, op onze voedselveiligheid, de economische activiteit, onze watervoorraden en infrastructuurwerken.

Veranderende weerpatronen kunnen de landbouw grondig verstoren, met in vele streken verminderde opbrengsten en mogelijk een ruimere verspreiding van tropische ziekten. Het gebied waarbinnen malaria kan worden overgedragen zou tegen de tweede helft van de volgende eeuw 60% van de wereldbevolking kunnen omvatten, tegenover 45% nu. Alhoewel alle streken te lijden zullen hebben, zijn de armste ontwikkelingslanden toch het kwetsbaarst voor de negatieve weerslag van een klimaatverandering.

2. Etappe in een doorlopend onderhandelingsproces

Het internationale onderhandelingsproces inzake klimaatwijziging waarbinnen het Protocol van Kyoto moet worden gesitueerd, startte officieel in 1990 met de beslissing van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties om een 'raamverdrag inzake klimaatverandering' af te sluiten. (Resolutie 45/212 van 21.12.1990). Het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake Klimaatverandering werd aangenomen tijdens de Conferentie van de Verenigde Naties over Milieu en Ontwikkeling (*United Nations Conference on Environment and Development – UNCED*) (Rio de Janeiro, 3-14.07.1992), werd door België geratificeerd op 16.01.1996 en is daardoor voor ons land in werking getreden op 15.04.1996.

Artikel 17 van dit VN Klimaatverdrag geeft de Conferentie van de Partijen, het hoogste beslissingsorgaan van het Verdrag, de bevoegdheid om bijkomende Protocollen af te sluiten.

Reeds tijdens de eerste zitting van die Conferentie van de Partijen (Berlijn, 28.03.1995-7.04.1995) werd door de meer dan 120 landen die toen het Verdrag hadden geratificeerd vastgesteld dat de verbintenissen aangegaan in het Klimaatverdrag – zoals verwoord in artikel 4, 2de lid, letters a) en b) – niet toereikend waren om de uiteindelijke doelstellingen van het Verdrag te verwezenlijken. Deze doelstelling is: "... het bewerkstelligen, (...) van een stabilisering van de concentraties van broeikasgassen in de atmosfeer op een niveau waarop gevaarlijke antropogene verstoring van het klimaatstelsel wordt voorkomen (...) binnen een tijdsbestek dat toereikend is om ecosystemen in staat te stellen zich op natuurlijke wijze aan te passen aan klimaatverandering, te verzekeren dat de voedselproductie niet in gevaar komt en de economische ontwikkeling op duurzame wijze te doen voortgaan." (artikel 2 van het Klimaatverdrag – eigen onderstreping).

Met haar beslissing 1/CP.1, het zogenoemde *Mandaat van Berlijn*², heeft de Conferentie van de Partijen daarom besloten een proces op te starten dat het moest mogelijk maken om de engagementen van de geïndustrialiseerde landen voor de periode na 2000 te versterken door de aanneming van een Protocol of ander wettelijk instrument.

Het Mandaat van Berlijn hield onder meer in dat bindende afspraken zouden worden gemaakt in verband met de beperking of vermindering van emissies van broeikasgassen tegen bepaalde tijdschikanten (waarbij 2005, 2015 en 2020 werden gesuggereerd). Het Mandaat specificeerde dat deze afspraken de vorm zouden aannemen van gekwantificeerde doelstellingen voor de beperking of vermindering van emissies (aangeduid met de Engelse term '*Quantified Emission Limitation or Reduction Objectives – QELROs*') die bovendien enkel betrekking zouden hebben op de geïndustrialiseerde landen. Tevens werd expliciet gesteld dat het Mandaat geen enkele grond kon vormen om de ontwikkelingslanden bijkomende verplichtingen op te leggen.

Voor de concrete begeleiding van het totstandkomingsproces van deze afspraken werd de zgn. *AGBM* (Ad hoc Groep voor het Berlijns Mandaat) opgericht. Deze werkgroep kreeg de opdracht haar

² FCCC/CP/1995/7/Add.1

werk te voltooien tegen de 3de Zitting van de Conferentie van de Partijen in 1997. Ze is in totaal 8 keren samengekomen.

Tijdens de 2de Zitting van de Conferentie van de Partijen van het Verdrag (Genève, 8-19.07.1996) werd de zgn. 'Ministeriële Verklaring van Genève' aangenomen, waarin de noodzaak van bindende doelstellingen in verband met de emissies van broeikasgassen nogmaals werd onderstreept.

Tijdens de 3de Zitting van de Conferentie van de Partijen (Kyoto, 1-11.12.1997) werd na 11 dagen van zware onderhandelingen door de Partijen van het Verdrag overeenstemming bereikt over de tekst van de voorliggende verdragstekst, sedertdien aangeduid met de naam Protocol van Kyoto.

Dit Protocol vormt echter op zijn beurt slechts een etappe in het onderhandelingsproces. Zo moet het proces op de middellange termijn onder meer doorgaan omdat de gekwantificeerde verplichtingen nog slechts zijn ingevuld voor de periode 2008-2012. De geplande verplichtingen voor de periode daarna moeten nog worden ingevuld. Op de kortere termijn zijn bijkomende onderhandelingen nodig omdat een vrij groot aantal van de bepalingen in het Protocol slechts in principe zijn uitgewerkt.

Tijdens haar 4de zitting (Buenos Aires, 2-13.11.1998) heeft de Conferentie van de Partijen daarom een werkplan aangenomen waarin de nog openstaande thema's worden geïdentificeerd en waarin een tijdschema is opgenomen voor de verdere uitwerking van deze bepalingen, het zgn. Actieplan van Buenos Aires. Een belangrijk tijdstip in dit werkplan is de 6de zitting van de Conferentie van de Partijen in Den Haag (13-24.11.2000), die echter niet volgens het oorspronkelijke opzet verlopen is. (Zie verder.)

Tijdens de 5de zitting van de Conferentie van de Partijen (Bonn, 22.10.1999-5.11.1999) hebben de vertegenwoordigers van een aantal Partijen officieel verklaard het Protocol in werking te willen laten treden of te ratificeren in 2002. Deze datum is symbolisch, omdat de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties dan de *Rio+10*-Conferentie zal organiseren, naar aanleiding van tien jaar UNCED. Volgende landen legden verklaringen af in die zin : Brazilië, Finland (namens de EU en gesteund door afzonderlijke verklaringen van Denemarken, Frankrijk, Ierland, Italië, Luxemburg, Zweden en het VK), Japan, Nauru, Nieuw-Zeeland, Peru, Trinidad en Tobago (mede namens Antigua en Barbuda, Barbados, Bahamas, Domini-

ca, Guyana, Haïti, Jamaica, Saint Lucia en Suriname).

3. Ondertekening en verder procedureverloop

Het Protocol stond open voor ondertekening van 16.03.1998 tot 15.03.1999. 84 Partijen van het Klimaatverdrag hebben tijdens deze periode het Protocol ondertekend.

Op 21 april 1998 besliste de Vlaamse regering haar goedkeuring te hechten aan de tekst van het Protocol en verleende machtiging aan de federale minister van Buitenlandse Zaken, of zijn diplomatiek vertegenwoordiger, om het Protocol mede namens het Vlaamse Gewest te ondertekenen. België ondertekende het Protocol op 29.04.1998 volgens formule 3 van de Interministeriële Conferentie Buitenlands Beleid (ICBB), d.w.z. met vermelding van Vlaanderen onder de handtekening.

De Vlaamse regering hechtte op 15 juni 2001 haar principiële goedkeuring aan het ontwerp van decreet houdende instemming met het Protocol en heeft tevens de Vlaamse minister bevoegd voor het leefmilieu gelast het advies van de Raad van State in te winnen met betrekking tot dit ontwerp van decreet.

4. Advies van de Raad van State

De Raad van State, afdeling Wetgeving, verleende op 3 juli 2001 advies over het ontwerp van decreet. Het advies bevat uitsluitend legistische opmerkingen met betrekking tot het opschrift van het ontwerp en de redactie van artikel 2. Deze opmerkingen werden reeds verwerkt in het voorliggende ontwerp van decreet.

III. BESPREKING IN ALGEMENE LIJNEN

1. Doelstelling van het Protocol

1.1 Algemeen

Het Protocol is in principe gericht op het verwezenlijken van het uiteindelijke doel van het Raamverdrag van de VN inzake Klimaatverandering : *"het bewerkstelligen (...) van een stabilisering van de concentraties van broeikasgassen in de atmosfeer op een niveau waarop gevaarlijke antropogene verstoring van het klimaatstelsel wordt voorkomen (...)"*. De doelstelling van het Klimaatverdrag wordt in het Protocol vertaald in een gekwantificeerde verplichting voor de geïndustrialiseerde lan-

den tot beperking of reductie van de emissies van broeikasgassen.

1.2 Geïndustrialiseerde landen : reductie van de emissies met minstens 5%

De geïndustrialiseerde landen verplichten er zich toe hun emissies van de broeikasgassen CO₂, CH₄, N₂O, HFK's, PFK's en SF₆ te reduceren in de periode van 2008 tot 2012, zodanig dat in deze periode de gezamenlijke emissies gemiddeld ten minste 5% onder het 1990 niveau uitkomen. De verplichtingen verschillen van land tot land.

1.3 Een 'korf' van 6 gassen

De broeikasgassen waarvoor de verplichtingen gelden, zijn koolstofdioxide (CO₂), methaan (CH₄), distikstofoxide (N₂O), onvolledig gefluoreerde koolwaterstoffen (HFK's), perfluorkoolwaterstoffen (PFK's) en zwavelhexafluoride (SF₆).

De verplichtingen in verband met de uitstoot van deze gassen betreffen niet elk van de gassen afzonderlijk, maar de hele zgn. korf van deze gassen samen. Deze worden gewogen volgens hun opwarmingsvermogen in verhouding tot een zelfde hoeveelheid CO₂ (meestal aangeduid met de Engelse term '*Global Warming Potential GWP*'). Dat betekent dat de Partijen de flexibiliteit krijgen om voor bepaalde gassen een grotere en voor andere een kleinere inspanning te doen, zolang de som van de emissies van deze gassen samen de toegelaten limiet niet overschrijdt.

1.4 Doelstelling gespreid over 5 jaar

De verplichting tot beperking of reductie van de emissies van broeikasgassen in het Protocol is gespreid over een periode van 5 jaar, de zgn. verbin-tenisperiode. De in het Protocol vastgelegde doelstellingen hebben betrekking op een eerste verbin-tenisperiode, van 2008 t.e.m. 2012. De Partijen van het Protocol krijgen een 'emissiequotum' toegewezen dat zij in deze periode mogen uitstoten. Dit quotum wordt uitgedrukt als een percentage van de uitstoot in een referentiejaar, dat voor de meeste landen en voor de meeste gassen 1990 is.

1.5 EU : gemeenschappelijke reductie met 8 %

Het Protocol legt de Lidstaten van de Europese Unie een emissiereductie op van 8% t.o.v. het niveau in het basisjaar. Het Protocol staat toe dat deze inspanning binnen de EU wordt herverdeeld. Dit gebeurde in 1998 door de Raad van Milieumi-

nisters van de Europese Unie en leverde België een netto reductieverplichting van 7,5 % op.

1.6 Geen nieuwe verplichtingen voor ontwikkelingslanden

In het Protocol zijn geen nieuwe verplichtingen voor ontwikkelingslanden opgenomen. Wel is de noodzaak tot versterking van bestaande verplichtingen van de industrielanden, m.i.v. transfer van technologie, vastgesteld.

2. Nationale beleidsmaatregelen en internationale coördinatie van beleid

Het Protocol verplicht de Partijen nationale beleidslijnen en maatregelen te ontwikkelen en uit te voeren. De Conferentie van de Partijen waarin de Partijen van het Protocol bijeenkomen kan een besluit nemen over de internationale coördinatie van deze nationale inspanningen.

3. Flexibiliteit in de verplichtingen via mechanismen voor internationale samenwerking

Het Protocol voorziet een aantal mechanismen waardoor aan de Partijen een zekere flexibiliteit wordt geboden in verband met de hen toegewezen emissiehoeveelheden. Deze mechanismen worden aangeduid met de term 'flexibiliteitsmechanismen' of 'Kyoto-mechanismen'.

De Kyoto-mechanismen komen er in essentie op neer dat Partijen de hen toegewezen hoeveelheden kunnen verhogen door 'emissierechten' te kopen van andere Partijen. Het Protocol voorziet drie verschillende mechanismen :

- Gezamenlijke uitvoering (meestal aangeduid met de Engelse term *Joint Implementation (JI)*) ;
- Internationale emissiehandel ;
- Mechanisme voor schone ontwikkeling (meestal aangeduid met zijn Engelse afkorting *CDM (=Clean Development Mechanism)*).

Het Protocol staat niet toe dat een Partij haar verplichtingen zou nakomen enkel door gebruik te maken van deze mechanismen. Het Protocol stelt uitdrukkelijk dat de mechanismen slechts als aanvulling op binnenlands beleid bedoeld zijn.

Het Protocol bepaalt slechts de algemene beginselen voor deze mechanismen. De invulling van richtlijnen, modaliteiten, procedures en institutionele

omkadering van deze instrumenten vormt het voorwerp van verdere onderhandelingen.

Hieronder volgt een korte beschrijving van de drie Kyoto-mechanismen. Voor een meer uitvoerige beschrijving, zie onderdeel 'Bespreking in detail' van deze memorie van toelichting.

3.1 Internationale emissiehandel

Geïndustrialiseerde landen (de Partijen in Bijlage B bij het Protocol) mogen onder het Protocol onderling 'emissierechten' verhandelen. Dat wil zeggen dat ze de hen toegewezen hoeveelheid kunnen verhogen door een deel van de toegewezen hoeveelheid van andere Bijlage B-Partijen te kopen. De toegewezen hoeveelheden van deze laatste worden overeenkomstig verlaagd.

3.2 Gezamenlijke uitvoering

Gezamenlijke uitvoering houdt in dat geïndustrialiseerde landen kunnen investeren in projecten die de netto-emissies in andere geïndustrialiseerde landen verlagen en daarvoor in ruil (een deel van) de resulterende netto-emissiereductie op eigen rekening mogen schrijven. Deze investeringen kunnen overigens ook een verhoging van de vastlegging in 'putten' betreffen. Samen met het Mechanisme voor Schone Ontwikkeling is 'Joint Implementation' (JI) -zoals gezamenlijke uitvoering over het algemeen wordt genoemd- een zgn. 'projectgebonden' mechanisme. Dit betekent dat het verkrijgen van bijkomende 'emissiekredieten' telkens gebonden is aan de uitvoering van een bepaald project.

3.3 Mechanisme voor Schone Ontwikkeling

Het Mechanisme voor Schone Ontwikkeling wordt vaak aangeduid met de Engelse term 'Clean Development Mechanism' (CDM) en is net als JI een projectgebonden instrument.

Een verschil met JI is evenwel dat bij CDM de ene Partij een geïndustrialiseerd land is en de andere een ontwikkelingsland. Binnen dit mechanisme zullen geïndustrialiseerde landen m.a.w. emissiereducties kunnen realiseren via investeringen in ontwikkelingslanden.

Het CDM heeft dan ook een dubbele doelstelling: het bijstaan van de ontwikkelingslanden bij het nastreven van duurzame ontwikkeling enerzijds en anderzijds de geïndustrialiseerde landen te helpen om hun emissiedoelstellingen te halen.

Een ander verschil met JI is dat het weinig waarschijnlijk is dat investeringen in 'putten' onvoorwaardelijk zullen worden toegelaten in het CDM om bijkomende emissiekredieten te verwerven. Nog een verschil met JI is dat deze investeringen via een min of meer gecentraliseerd systeem zullen worden geleid, dat echter nog verder moet worden ingevuld. Tot slot is het belangrijk aan te stippen dat CDM i.t.t. tot JI aanleiding geeft tot een stijging van de totale toegelaten netto-emissies die wereldwijd conform het Protocol worden toegelaten, doordat bijkomende emissiequota worden gegenereerd in ontwikkelingslanden.

4. Rol van 'putten'

Putten zijn processen waarbij broeikasgassen uit de atmosfeer worden opgenomen en vastgelegd. Met name wordt hier gedoeld op de vastlegging van CO₂ in plantaardig materiaal via fotosynthese.

Om te voldoen aan hun verplichtingen mogen de Partijen naast het beperken of reduceren van de eigenlijke uitstoot van broeikasgassen ook de ontwikkeling en uitbreiding van 'putten' bevorderen. Het gebruik van 'putten' is voorlopig beperkt tot activiteiten m.b.t. bebossing, herbebossing en ontbossing die hebben plaatsgevonden vanaf 1990. Na 2012 kunnen andere activiteiten – inzake landbouwgronden, veranderingen in landgebruik en bosbouw – worden toegevoegd aan deze lijst.

5. Inwerkingtreding

Voor inwerkingtreding van het Protocol is het noodzakelijk dat 55 partijen het Protocol geratificeerd hebben. Tevens dient tenminste 55% van de CO₂-emissies (1990) van de geïndustrialiseerde landen door ratificatie gedekt te zijn. Negentig dagen nadat aan deze beide voorwaarden is voldaan, treedt het Protocol in werking.

6. Verdere ontwikkelingen : het Actieplan van Buenos Aires

Het Protocol werkt een groot aantal zaken slechts in grote lijnen uit. Die bepalingen van het Protocol vergen daarom nog verdere uitwerking of nadere toelichting, voor het Protocol in de praktijk zal kunnen worden gebracht.

Bijna een jaar na de goedkeuring van het Protocol van Kyoto, tijdens de 4de zitting van de Conferentie van de Partijen van het Verdrag (Buenos Aires, 2-13.11.1998) werd daartoe een werkprogramma goedgekeurd, het zgn. Actieplan van Buenos Aires.

Het Actieplan van Buenos Aires stelt een aantal taken voorop in verband met de verdere uitdieping van volgende aspecten van het Protocol :

- Bijkomende acties nodig voor de toepassing van artikels 2, 3de lid en 3, 14de lid, over het beperken van negatieve neveneffecten (beslissing 5/CP.4³) ; de 6de Conferentie van de Partijen van het Verdrag (Den Haag, 13-24.11.2000) moest hierover een beslissing nemen ;
- Principes, modaliteiten, richtlijnen, regels en procedures voor de Kyoto-mechanismen (Beslissing 7/CP.4⁴) ; de 6de Conferentie van de Partijen van het Verdrag (Den Haag, 13-24.11.2000) moest hierover een beslissing nemen ;
- Voorbereiding van de 1ste Conferentie van de Partijen waarin de Partijen van het Protocol bijeenkomen, m.i.v. de thema's 'naleving', 'gegevensverwerking en rapportering', 'putten' en 'beleid en maatregelen' (beslissing 8/CP.4⁵) ; hiervoor werden in het Actieplan geen formele termen vastgelegd.

Tijdens de 5de zitting van de Conferentie van de Partijen (CoP.5) (Bonn, 25.10-5.11.1999) werd besloten het onderhandelingsproces te intensifiëren, teneinde tijdens CoP.6 (Den Haag, 13-24.11.2000) deze werkzaamheden te kunnen afronden. Tijdens de CoP.6 in Den Haag werd er over bovenstaande punten geen overeenstemming bereikt. De zitting werd verdaagd.

IV. BESPREKING IN DETAIL

In dit onderdeel van deze memorie van toelichting wordt dieper ingegaan op de betekenis van de verschillende artikels van het Protocol. Het Protocol omvat 28 artikels en twee bijlagen. De bespreking hierna volgt niet steeds de indeling van de tekst van het Protocol, omdat in een aantal gevallen – voor een goed begrip van het geheel – artikelen samen moeten worden gelezen.

Het Protocol wordt hieronder beschreven volgens het onderstaande schema :

- definities ;
- beleid en maatregelen ;

³ FCCC/CP/1998/16/Add.1

⁴ FCCC/CP/1998/16/Add.1

⁵ FCCC/CP/1998/16/Add.1

- emissiedoelstellingen ;
- gebruik van putten ;
- gemeenschappelijk vervullen van verplichtingen (EU-lastenverdeling) ;
- internationale flexibliteitsmechanismen ;
- verzamelen, rapporteren en toetsen van informatie ;
- beperken van negatieve neveneffecten ;
- financieel mechanisme en instellingen van het Protocol ;
- procedures (overleg over de uitvoering, naleving, geschillenbetwisting, stemrecht) ; en
- procedurele bepalingen.

1. Definities (artikel 1)

De definities die in artikel 1 van het Verdrag worden gegeven, zijn ook van toepassing op het Protocol. Het gaat om omschrijvingen voor de volgende termen : "nadelige gevolgen van klimaatverandering", "klimaatverandering", "klimaatstelsel", "emissies", "broeikasgassen", "regionale organisatie voor economische integratie", "reservoir", "put", "bron".

Het Protocol voegt hieraan nog een aantal bijkomende definities toe, eerder van formele aard. ("Conferentie van de Partijen", "Verdrag", "Inter-gouvernementale werkgroep inzake klimaatverandering", "Protocol van Montréal", "Aanwezige Partijen die hun stem uitbrengen", "Partij", "In Bijlage I opgenomen Partij"). Aan het einde van deze memorie van toelichting werd eveneens een lijst opgenomen waarin een aantal veel gebruikte begrippen en afkortingen nader worden verklaard.

2. Beleid en maatregelen (artikel 2, 1ste en 4de lid, artikel 13, 4de lid, letters c & d)

2.1 Nationaal beleid en maatregelen (Artikel 2, 1ste lid, letter a, artikel 10, letter b)

Artikel 4, 1ste lid, letter b) van het Verdrag verplicht alle Partijen om nationale programma's in te voeren met maatregelen ter bestrijding van klimaatwijziging en voor aanpassing aan een verandering van het klimaat. Deze verplichting wordt herhaald onder artikel 10 van het Protocol dat de

uitvoering van bestaande verplichtingen onder het Verdrag wil bevorderen.

Letter b) van dit artikel (onder i) werkt deze verplichting iets verder uit. Dit artikel specificeert dat beleidsprogramma's minstens de sectoren/beleidsdomeinen energie, transport, industrie, landbouw, bosbouw, afvalbeheer betreffen ; het verwijst tevens naar de ruimtelijke ordening.

Een belangrijkere bepaling inzake beleid en maatregelen is echter dat letter a van artikel 2, 1ste lid, de Bijlage I-Partijen oplegt om bij de verwezenlijking van de emissiedoelstellingen uit artikel 3 beleid en maatregelen in te voeren of bestaande maatregelen bij te stellen. Daarbij wordt een lijst van maatregelen of sets van maatregelen gegeven die echter exhaustief noch verplichtend is.

2.2 *Internationale samenwerking en coördinatie inzake beleid (artikel 2, 1ste lid, letter b & 4de lid, artikel 13, 4de lid)*

Artikel 4 van het Verdrag, 2de lid, letter e) (onder i) verplicht de Bijlage I-Partijen om waar toepasselijk hun economische en administratieve beleidsinstrumenten te coördineren. Artikel 2, 1ste lid, letter b) van het Protocol trekt deze lijn door en verplicht de Partijen om samen te werken teneinde de individuele en gemeenschappelijke doeltreffendheid van deze maatregelen te bevorderen. Daartoe zullen ze ervaringen en informatie uitwisselen en onder meer de vergelijkbaarheid, transparantie en doeltreffendheid van beleidsmaatregelen bevorderen. De 1ste vergadering van de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen van het Protocol bijeenkomen zal zich buigen over manieren om deze informatie-uitwisseling te bevorderen.

In artikel 2, 4de lid wordt de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen van het Protocol bijeenkomen de mogelijkheid gegeven om zich te buigen over manieren om deze maatregelen internationaal te coördineren. Het bevorderen van de uitwisseling van informatie over beleid en maatregelen is trouwens één van de permanente opdrachten van de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen van het Protocol bijeenkomen (artikel 13, 4de lid, letter c).

Bovendien kunnen 2 of meer Partijen die hun maatregelen onderling wensen te coördineren de Conferentie van de Partijen ook verzoeken om hen daarin bij te staan (artikel 13, 4de lid, letter d).

2.3 *Verdere ontwikkelingen*

Het Actieplan van Buenos Aires heeft het Hulporgaan voor wetenschappelijk en technisch advies (*Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice – SBSTA*) de taak toegewezen om een workshop te organiseren en daarover te rapporteren aan de Conferentie van de Partijen tijdens haar 6de zitting. Deze workshop heeft inmiddels plaatsgehad en was een eerste stap in de richting van het bepalen van de manieren waarop kan worden samengewerkt tussen Partijen om de doeltreffendheid van beleidsmaatregelen te verhogen, zoals wordt gevraagd door artikel 2, 1ste lid, letter b) van het Protocol. Het Actieplan van Buenos Aires heeft de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen van het Protocol bijeenkomen de taak toegewezen om zich daar tijdens haar 1ste zitting of anders zo snel mogelijk daarna over te buigen (Beslissing 8/CP.4⁶). Concrete verdere stappen zijn echter nog niet genomen en hoewel er vermoedelijk nog een reeks technische workshops volgt, zal dit pas ten vroegste na de 6de zitting van de Conferentie van de Partijen zijn.

2.4 *Technologieoverdracht (artikel 10, letter c)*

2.4.1 Algemeen

In letter c) van artikel 10 van het Protocol worden de verplichtingen inzake technologieoverdracht verder uitgewerkt, die alle Partijen reeds hadden krachtens artikel 4, 1ste lid, letter c) en artikel 4, 5de lid van het Verdrag. In deze bepaling van het Protocol wordt verder gespecificeerd dat technologieoverdracht het voorwerp moet uitmaken van beleidsprogramma's.

Bovendien wordt verduidelijkt dat deze beleidsprogramma's niet enkel technologieoverdracht vanuit de publieke sector maar ook technologie-transfer vanuit de particuliere sector moeten ondersteunen.

2.4.2 Verdere ontwikkelingen

Het Actieplan van Buenos Aires identificeert een aantal nog hangende vragen in verband met technologie-overdracht en heeft SBSTA de opdracht gegeven hiervoor een consultatief proces op te zetten en voorstellen van beslissing voor te leggen aan de 5de zitting van de Conferentie van de Partijen (Bonn, 25.10.1999-5.11.1999) (Beslissing 4/CP.4⁷)

⁶ FCCC/CP/1998/16/Add.1

⁷ FCCC/CP/1998/16/Add.1

Een belangrijk onderdeel van dit proces wordt gevormd door een reeks regionale workshops die plaatsvonden in Tanzania, de Filipijnen en El Salvador. Tijdens CoP.5 werd beslist het consultatieve proces verder te zetten, met het oog op een beslissing over een kader voor de implementatie van de bepalingen van dit artikel van het Protocol en de overeenkomstige bepalingen uit het Verdrag, tijdens de 6de Conferentie van de Partijen (Den Haag, 13-24.11.2000).

2.5 Onderzoek en systematische observatie (artikel 10, letter d))

Het Verdrag legt alle Partijen (artikel 4, 1ste lid, letters g en h & artikel 5) op om wetenschappelijk onderzoek te bevorderen (o.m. ook op technologisch en socio-economisch vlak) en daartoe samen te werken. Het Protocol voegt met letter d van artikel 10 niets substantieels toe aan deze verplichting, maar herhaalt met name de verplichting om aan capaciteitsopbouw te doen in functie van een volwaardige deelname door ontwikkelingslanden aan internationale programma's en netwerken.

Verwijzend naar de bepalingen van het Verdrag, maar niet naar die van het Protocol, heeft de Conferentie van de Partijen tijdens haar 4de zitting de Partijen opgeroepen om inzake observatie van het wereldklimaatstelsel nationale programma's op te zetten, gegevens uit te wisselen, aan capaciteitsopbouw te doen naar ontwikkelingslanden toe, internationale samenwerkingsprogramma's te versterken en nationale observatiesystemen te ondersteunen.

Het 'Global Climate Observing System (GCOS)', opgericht in 1992 met de bedoeling om wereldwijd klimatologische waarnemingen te verrichten, gesponsord door de Wereldmeteorologische Organisatie (WMO), de 'Intergovernmental Oceanographic Commission (IOC)' van UNESCO, het Milieuprogramma van de Verenigde Naties (*United Nations Environment Programme – UNEP*) en de 'International Council for Science (ICSU)', kreeg het verzoek om een intergouvernementeel proces op te zetten teneinde prioriteiten te formuleren inzake de verbetering van de netwerken voor waarneming van het klimaat en daarvoor financiële opties te formuleren (Beslissing 14/CP.4⁸). Tijdens haar 5de zitting bevestigde de Conferentie van de Partijen dit mandaat en vroeg ze GCOS een reeks regionale workshops te organiseren, met het oog op ca-

paciteitsopbouw inzake systematische observatie in ontwikkelingslanden (beslissing 5/CP.5⁹).

2.6 Onderwijs, vorming en bewustmaking (artikel 10, letter e)

Deze bepaling herhaalt de bepalingen die het Verdrag (artikel 4, 1ste lid, letter i & artikel 6) reeds bevatte inzake internationale samenwerking rond programma's voor onderwijs, vorming en sensibilisering. De bepaling in het Protocol biedt één meerwaarde en die is dat aan de hulporganen van het Verdrag expliciet de opdracht wordt gegeven geschikte modaliteiten uit te werken om deze activiteiten in de praktijk te brengen.

2.7 Internationale lucht- en scheepvaart (artikel 2, 2de lid)

2.7.1 Algemeen

Op de vraag hoe de emissies afkomstig van internationale luchtvaart en scheepvaart moeten worden toegewezen wordt al nagedacht sedert het begin van het UN FCCC-proces. Reeds tijdens haar 1ste zitting (Berlijn, 28.03-7.04.1995) heeft de Conferentie van de Partijen de Hulporganen de opdracht gegeven de toewijzing en beheersing van emissies van internationale bunkerbrandstoffen aan te pakken, daarbij rekening houdend met de werkzaamheden van de Internationale Organisatie voor de Burgerluchtvaart (*International Civil Aviation Organisation – ICAO*) en de Internationale Maritieme Organisatie (IMO). (Beslissing 4/CP.1¹⁰).

Emissies van internationale lucht- en scheepvaart vallen echter niet onder de gekwantificeerde emissieverplichtingen opgelegd door artikel 3 van het Protocol. Het 2de lid van artikel 2 verplicht de Partijen evenwel om de emissies afkomstig van bunkerbrandstoffen van de internationale scheep- en luchtvaart te beperken, maar dan in de schoot van ICAO en IMO.

Bij verscheidene gelegenheden hebben de Conferentie van de Partijen en de Hulporganen bevestigd dat UNFCCC enerzijds en IMO & ICAO anderzijds nauw moeten samenwerken in deze kwestie, doch zonder dat concrete afspraken zijn gemaakt in verband met termijnen voor resultaten van deze samenwerking.

⁸ FCCC/CP/1998/16/Add.1

⁹ FCCC/CP/1999/6/Add.1

¹⁰ FCCC/CP/1995/7/Add.1

IMO en ICAO bestuderen momenteel welke acties mogelijk zijn (zie hieronder) en hebben hierover tijdens de 12de zitting van SBSTA (Bonn, 12-16.06.2000) schriftelijk verslag uitgebracht. Voor de discussie ten gronde werd gedacht aan de 13de SBSTA-zitting (Lyon, 11 – 15.09.2000) .

2.7.2 Luchtvaart

Op verzoek van ICAO heeft het IPCC tijdens zijn 12de plenaire sessie (Mexico City, 11-13.09.1996) beslist een *Special Report 'Aviation and the Global Environment'* te maken. Tijdens een gemeenschappelijke zitting van de Werkgroepen I en II (Costa Rica, 12-14.04.1999) kreeg het rapport inmiddels het formele fiat van het IPCC.

Verder heeft het hoogste beslissingsorgaan van de ICAO, de 'Assembly' tijdens haar 32ste zitting (Montreal, 22.09-2.10.1998) aan zijn *Committee on Aviation Environmental Protection* (CAEP) van de ICAO de opdracht gegeven beleidsopties te bestuderen ter beperking of vermindering van emissies van broeikasgassen door de burgerluchtvaart (Resolutie A32-8, Appendix 8). Daarbij moet rekening worden gehouden met het *IPCC Special Report* en met de vereisten van het Protocol van Kyoto.

CAEP bereidt daartoe tegen zijn 5de zitting (einde 2000/begin 2001) een Actieplan voor dat zal worden voorgelegd aan de 33ste zitting van de ICAO-*Assembly*, in september/oktober 2001.

2.7.3 Scheepvaart

Ook bij de Internationale Maritieme Organisatie worden momenteel opties bestudeerd om de emissies van broeikasgassen door de internationale scheepvaart te beperken. Tijdens de 42ste zitting van het *Marine Environment Protection Committee* (MEPC) van de IMO (2-6.11.1998) kreeg het IMO-secretariaat de opdracht een '*IMO Study on Greenhouse Gas Emissions from Ships*' te initiëren. De resultaten van deze studie dienden te worden voorgelegd aan de 44ste zitting van het MEPC (Londen, 6-13.03.2000).

Op 27.09.1999 werd door het IMO-secretariaat in verband met deze studie een overeenkomst afgesloten met het *Marine Technology Research Institute* (MARINTEK), *Det Norske Veritas* en het *ECON Centre for Economic Analysis* uit Noorwegen en de *Carnegie-Mellon University* uit de Verenigde Staten. Einddatum voor de afwerking van het rapport was 31.03.2000.

Tijdens MEPC.44 werd een presentatie gegeven van de voorlopige resultaten van de studie. Voor een bespreking van het op 1.04.2000 afgeleverde eindrapport werd gedacht aan de 45ste MEPC-zitting (2-6.10.2000).

3. Emissiedoelstellingen

3.1 Gekwantificeerde verplichtingen (Artikel 3, 1ste, 2de, 7de, 8ste en 9de lid, Bijlagen A & B)

Zoals in het Mandaat van Berlijn (Beslissing 1/CP.1¹¹) was gespecificeerd, legt het Protocol kwantitatieve verplichtingen op in verband met de beperking of reductie van de emissies van broeikasgassen. Het Klimaatverdrag zelf bevatte slechts een zeer zwak geformuleerde kwantitatieve doelstelling tot stabilisatie van de emissies van de geïndustrialiseerde landen tegen het einde van het decennium t.o.v. 1990.

De gekwantificeerde verplichtingen opgenomen in het Protocol hebben betrekking op een geheel (een zgn. 'korf') van 6 gassen. Deze gassen worden opgesomd in Bijlage A van het Protocol. Het betreft koolstofdioxide (CO₂), methaan (CH₄), distikstofoxide (N₂O), onvolledig gefluoreerde koolwaterstoffen (HFK's), perfluorkoolwaterstoffen (PFK's) en zwavelhexafluoride (SF₆).

De in het Protocol opgenomen gekwantificeerde doelstelling inzake emissiebeperking of -reductie heeft de vorm van een verbod aan de Bijlage I-Partijen om een hen toegewezen quotum van emissies te overschrijden. Dit quotum, in het Protocol aangeduid met de term 'toegewezen hoeveelheid', heeft betrekking op een periode van vijf jaar, de zgn. verbintenisperiode. Het Protocol geeft in zijn huidige vorm alleen voor een eerste verbintenisperiode van 2008 t.e.m. 2012 de toegewezen hoeveelheden aan (in Bijlage B).

3.2 Basisjaar (Artikel 3, 5de en 8ste lid)

De toegewezen hoeveelheid wordt uitgedrukt als een percentage van de uitstoot door de betreffende Partij in het basisjaar.

Het basisjaar voor het Protocol is net als voor het Verdrag 1990 (zie o.m. artikel 3, 1ste lid van het Verdrag), behalve voor HFK's, PFK's en SF₆, waarvoor ook 1995 als basisjaar kan worden gekozen (artikel 3, 8ste lid), indien Partijen dit verkiezen.

¹¹ FCCC/CP/1995/7/Add.1

België koos voor de HFK's, PFK's en SF₆ 1995 als basisjaar, omdat voor het jaar 1990 onvoldoende gegevens voorhanden zijn.

Het Verdrag (artikel 4, 6de lid) staat landen met overgangseconomieën enige flexibiliteit toe, inzake het basisjaar. Voor deze Partijen geldt hetzelfde basisjaar resp. dezelfde basisperiode ook m.b.t. de verplichtingen. Voor andere landen met overgangseconomieën bestaat nog de mogelijkheid om een dergelijke uitzondering te verzoeken bij de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen van het Protocol bijeenkomen (artikel 3, 5de lid) onder het Protocol.

3.3 Eerste verbintenisperiode (2008-2012)

De eerste verbintenisperiode van 5 jaar loopt van 1.01.2008 t.e.m. 12.12.2012. In die 5 jaar moeten alle Bijlage I-landen samen van de betreffende broeikasgassen gemiddeld per jaar minstens 5 % minder (gewogen naar GWP) uitstoten dan in het basisjaar. De concrete verplichtingen voor de individuele Partijen worden samengevat in onderstaande tabel:

QELRC ¹	Partij
92%	Bulgarije, Tsjechië, Estland, de individuele Lidstaten van de Europese Unie, de Europese Unie als geheel, Letland, Litouwen, Liechtenstein, Monaco, Roemenië, Slowakije, Slovenië, Zwitserland
93%	Verenigde Staten van Amerika
94%	Canada, Hongarije, Japan, Polen
95%	Kroatië
100%	Nieuw-Zeeland, Oekraïne, Rusland
101%	Noorwegen
108%	Australië
110%	IJsland

¹ 'quantified emission limitation or reduction commitment' (toegelaten uitstoot 2008/2012 t.o.v. basisjaar (%))

De toegestane hoeveelheden worden berekend op basis van emissies én van vastlegging van broeikasgassen. Hoe zgn. 'putten' van broeikasgassen worden verrekend, wordt verder in deze memorie van toelichting verduidelijkt.

3.4 Tussentijdse doelstelling (Artikel 3, 2de lid)

Het 2de lid van artikel 3 legt een tussentijdse, zij het niet gekwantificeerde doelstelling vast. Tegen 2005

moeten de Bijlage I-landen 'aantoonbare vooruitgang' hebben geboekt in het bereiken van hun verplichtingen onder het Protocol. Hoe deze vooruitgang precies zal worden ingevuld, werd niet gespecificeerd. Eerste definiërende besprekingen werden tijdens de CoP.6 in Den Haag gevoerd.

3.5 Volgende verbintenisperiodes (artikel 3, 9de lid)

De verplichtingen voor de tweede en daarop volgende verbintenisperiodes werden nog niet vastgelegd. Bijlage B bij het Protocol zal daartoe in een latere fase worden geamendeerd. De besprekingen van deze bijkomende verplichtingen moeten minstens 7 jaar vóór de aanvang van de tweede verbintenisperiode worden aangevat, d.w.z. vóór 1.01.2006.

4. 'Sparen' van emissierechten (Artikel 3, 13de lid)

Wanneer na afloop van de verbintenisperiode blijkt dat de emissies van een Partij in die periode kleiner waren dan de haar toegewezen hoeveelheid – als ze m.a.w. het haar toegekende quotum niet volledig heeft 'opgebruikt' – dan mag het resterende deel worden toegevoegd aan de haar toegewezen hoeveelheid van de daaropvolgende verbintenisperiode.

5. Gebruik van 'putten' (Artikel 3, 3de, 4de en 7de lid)

5.1 Definitie

Bepaalde processen zorgen ervoor dat broeikasgassen uit de atmosfeer worden opgenomen. Fotosynthese in planten bijvoorbeeld onttrekt CO₂ aan de omgevingslucht en zet deze om in biomassa. Deze processen (kunnen) worden beïnvloed door menselijke activiteiten zoals landbouw, bosbeheer enz. Dergelijke processen worden in het klimaatproces aangeduid met de term 'putten'. Volgens het Verdrag is een put "een proces, activiteit of mechanisme waardoor een broeikasgas, een aërosol of een voorloper van een broeikasgas uit de atmosfeer wordt verwijderd" (artikel 1, 8ste lid).

5.2 Verrekening van putten

5.2.1 Putten in het basisjaar (Artikel 3, 7de lid)

Zoals in het tweede deel van artikel 3, 7de lid wordt aangegeven, wordt de impact van putten in het basisjaar verrekend bij de bepaling van de toegewezen hoeveelheden. De manier waarop dit gebeurt, verschilt naargelang het saldo van uitstoot en vastlegging van koolstof positief dan wel negatief was in het basisjaar.

Indien in het basisjaar veranderingen van landgebruik en bosbouw resulteerden in een netto bron van emissies, als er m.a.w. meer broeikasgassen vrijkwamen dan er werden vastgelegd door deze activiteiten, dan wordt deze netto-bron opgeteld bij de emissies van het basisjaar. Dit betekent dan uiteraard dat de toegewezen hoeveelheid verhoogt en de inspanning om aan zijn verplichtingen te voldoen minder zwaar wordt, wat voor die landen die in 1990 veel hebben ontbost een relatief voordeel betekent.

In het omgekeerde geval, wanneer er in het basisjaar meer koolstof is vastgelegd dan dat er is vrijgekomen, dan wordt deze hoeveelheid niet afgetrokken van de emissies in het basisjaar. Daardoor werd vermeden dat landen die vóór 1990 een inspanning hebben gedaan om te bebossen daarvoor worden zouden worden bestraft met een kleine toegewezen hoeveelheid.

5.2.2 Putten in de verbintenisperiodes

Artikel 3, 3de lid van het Protocol bepaalt dat de toegenomen dan wel afgenomen koolstofopslag in elke verbintenisperiode mag worden gebruikt om te voldoen aan de gekwantificeerde verplichtingen uit het Protocol. Eigenaardig genoeg wordt in het Protocol niet als dusdanig bepaald hoe deze koolstofopslag zal worden verrekend tegenover de toegewezen hoeveelheden. De Conferentie van de Partijen verduidelijkte tijdens haar 4de zitting (Buenos Aires, 13-24.11.1998) dat dit zal gebeuren door de toegewezen hoeveelheid te verhogen of verlagen met de verandering in de koolstofopslag tijdens de verbintenisperiode (Beslissing 9/CP.4)¹².

5.3 Categorieën van putten

Artikel 3, 3de lid bepaalt welke categorieën van putten mogen worden in rekening gebracht bij de vervulling van de gekwantificeerde verplichtingen onder het Protocol. Het 4de lid van dat artikel schept de mogelijkheid om deze categorieën vanaf de 2de verbintenisperiode uit te breiden met bepaalde activiteiten.

5.3.1 Eerste verbintenisperiode : Bebossing, herbebossing, ontbossing (Artikel 3, 3de lid)

Voor de putten die mogen worden gebruikt voor de verwezenlijking van de verplichtingen in de eerste verbintenisperiode, gelden volgende bepalingen :

- het gaat enkel om koolstofputten ;
- die het gevolg zijn van directe ingrepen van de mens ;
- ten gevolge van bebossing, herbebossing en ontbossingen ;
- die sinds 1.01.1990 hebben plaatsgevonden (de impact van bebossingen en ontbossingen van vóór 1990 wordt dus niet meegerekend).

Zoals met veel artikels van het Protocol het geval is, laat ook dit onderdeel nog een aantal vragen onbeantwoord, meer bepaald in verband met : (1) de definitie van de begrippen ‘bebossing, herbebossing en ontbossing’ en ‘rechtstreeks door de mens ontplooid activiteiten’ (2) de interpretatie van ‘veranderingen in koolstofvoorraden’ en (3) de methodologie voor het meten van de hoeveelheid opgeslagen koolstof.

5.3.2. Tweede en volgende verbintenisperiodes : bijkomende activiteiten (Artikel 3, 4de lid)

Artikel 3, 4de lid heeft betrekking op de uitbreiding van de in aanmerking komende putten in de tweede en volgende verbintenisperiodes (vanaf 1.01.2013). Vanaf de tweede verbintenisperiode (vanaf 1.01.2013) kan het begrip ‘putten’ uitgebreid worden met activiteiten in de categorieën (1) landbouw, (2) veranderingen in landgebruik en (3) bosbouw.

De Conferentie van de Partijen waarin de Partijen van het Protocol bijeenkomen zal bij haar 1ste zitting of anders zo snel mogelijk daarna een beslissing nemen over welke activiteiten in de genoemde categorieën in aanmerking zullen komen en op welke manier. Hoewel deze richtlijnen pas zullen gelden vanaf de tweede verbintenisperiode kan een Partij ertoe beslissen deze ook toe te passen voor de eerste verbintenisperiode.

5.4 Verdere ontwikkelingen

De beslissing om artikel 3, 4de lid (bijkomende activiteiten) verder invulling te geven, viel samen met de goedkeuring van de tekst van het Protocol zelf (Beslissing 1/CP.3¹³). Beslist werd dat de Hulporganen voorbereidingen dienden te treffen om te bepalen welke bijkomende activiteiten in aanmerking zullen komen en onder welke voorwaarden.

¹² FCCC/CP/1998/16/Add.1

¹³ FCCC/CP/1997/7/Add.1

Tijdens zijn 8ste zitting (Bonn, 2-12.06.1998) verzocht het Hulporgaan voor wetenschappelijke en technisch advies (SBSTA) het IPCC daarom een ‘*Special Report*’ voor te bereiden over ‘Landgebruik, veranderingen in landgebruik en bosbouw’¹⁴. Dit rapport moest de nodige wetenschappelijke onderbouwing leveren voor het nemen van beslissingen inzake het 3de en 4de lid van artikel 3 tijdens de 1ste zitting van de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen van het Protocol bijeenkomen.

Tijdens CoP.4 (Buenos Aires, 13-24.11.1998) werd beslist dat tijdens de eerste zitting volgend op de afwerking van het IPCC ‘*Special Report*’ en de bespreking ervan door SBSTA ontwerpbeslissingen goedgekeurd zouden worden, die zullen worden voorgelegd aan de 1ste Conferentie van de Partijen waarin de Partijen van het Protocol bijeenkomen. (Beslissing 9/CP.4¹⁵) Deze beslissingen zullen er op gericht zijn :

- de begrippen gebruikt in artikel 3, 3de lid (‘bebossing’, ‘herbebossing’, ‘ontbossing’, ‘(rechtstreeks) door de mens ontplooiide activiteiten’) te verduidelijken ;
- aan te geven welke bijkomende activiteiten onder artikel 3, 4de lid in aanmerking kunnen komen als putten en mits welke modaliteiten, regels en richtlijnen.

De 5de zitting van de Conferentie van de Partijen heeft aan het Hulporgaan voor wetenschappelijk en technisch advies een mandaat gegeven om de genoemde ontwerpbeslissingen voor te bereiden, met het oog op hun aanname tijdens CoP.6 (Den Haag, 13-24.12.2000) (beslissing 16/CP.5¹⁶). CoP.6 werd afgesloten zonder gemeenschappelijk standpunt, de onderhandelingen werden opgeschort. Het IPCC ‘*Special report*’ is inmiddels immers klaar en kreeg het fiat van het IPCC tijdens zijn 16de plenaire vergadering (Montreal, 1-8.05.2000)

6. Gemeenschappelijk vervullen van verplichtingen (Artikel 3, 1ste lid, artikel 4)

Artikel 3, 1ste lid staat de Partijen toe hun verplichtingen gemeenschappelijk te vervullen. Dat wil zeggen dat zij hun respectievelijke verplichtingen onderling mogen herverdelen zoals ze zelf willen,

zolang ze hun collectieve verplichting maar nakomen. Deze bepaling is bij uitstek van toepassing op de Europese Unie. Artikel 4 bepaalt de voorwaarden voor een dergelijke onderlinge lastenverdeling.

6.1 Algemeen (Artikel 4, 1ste lid)

Partijen die hun verplichtingen gemeenschappelijk wensen te vervullen, moeten daartoe een onderlinge overeenkomst afsluiten. De individuele verplichtingen opgenomen in Bijlage B mogen als het ware herverdeeld worden over de Partijen die deelnemen aan dergelijke overeenkomst. De nieuwe emissieniveaus die aan elk van de deelnemende Partijen wordt toegekend, moeten in de overeenkomst worden opgenomen. De hoogte van de resulterende individuele emissieverplichtingen wordt volledig overgelaten aan de betrokken Partijen. De enige beperking opgelegd door het Protocol is dat de gemeenschappelijke verbintenis wordt nageleefd.

De Partijen die van deze bepaling willen gebruik maken, kunnen dit al dan niet doen binnen de context van een ‘Organisatie voor Regionale Integratie’. Deze term is met name van toepassing op de Europese Unie, die bovendien reeds een overeenkomst zoals bedoeld in dit artikel heeft bereikt. De Raad (Leefmilieu) van de Europese Unie heeft tijdens zijn 2106de zitting – op 16.07.1998 – immers de zgn. ‘interne lastenverdeling’ vastgelegd, zoals weergegeven in de tabel hieronder. Deze tabel geeft aan welke jaarlijkse reductie resp. stijging de Lidstaten van de Europese Unie zullen realiseren in de eerste verbintenisperiode.

Lidstaat	Doelstelling
België	-7,5%
Denemarken	-21,0%
Duitsland	-21,0%
Finland	0,0%
Frankrijk	0,0%
Griekenland	+25,0%
Ierland	+13,0%
Italië	-6,5%
Luxemburg	-28,0%
Nederland	-6,0%
Oostenrijk	-13,0%
Portugal	+27,0%
Spanje	+15,0%
Verenigd Koninkrijk	-12,5%
Zweden	+4,0%
Europese Unie	-8,0%

Ook bij de ondertekening van het Protocol, op 29.04.1998, heeft de Europese Gemeenschap de

¹⁴ FCCC/SBSTA/1998/6

¹⁵ FCCC/CP/1998/16/Add.1

¹⁶ FCCC/CP/1999/6/Add.1

verklaring laten optekenen dat de EU en zijn Lidstaten hun verplichtingen onder artikel 3, 1ste lid gemeenschappelijk zullen vervullen, gebruik makend van de bepalingen in artikel 4.

6.2 *Notificatie van de overeenkomst (Artikel 4, 2de lid)*

De overeenkomst moet op het moment van ratificatie van het Protocol worden meegedeeld aan het Secretariaat, dat op haar beurt de overige Partijen en de landen die het Protocol hebben ondertekend daarover inlicht.

De landen van de EU moeten hun instrumenten van ratificatie dus de facto samen en samen met de Europese Gemeenschap als geheel neerleggen. In haar Mededeling "Vorbereitung van de uitvoering van het Protocol van Kyoto" van 19.05.1999¹⁷ heeft de Europese Commissie voorgesteld om samen met de EU-Lidstaten een tijdschema en richtdatum voor gemeenschappelijke ratificatie af te spreken.

In dat verband wordt eveneens voorgesteld om de interne lastenverdeling een juridische basis te geven in een wetgevend document. Dit stuk Europese wetgeving zou verder ook de relaties tussen de Lidstaten en de Gemeenschap bij niet-naleving van het Protocol en de rol van het Europese Hof van Justitie daarin bepalen.

6.3 *Geldigheidsduur van de overeenkomst (Artikel 4, 3de lid)*

De overeenkomst is slechts geldig gedurende de eerste verbintenisperiode.

6.4 *De uitbreiding van de EU en de lastenverdeling (Artikel 4, 4de lid)*

Wanneer een 'Regionale Organisatie voor Economische Integratie' – zoals de EU – na het aannemen van het Protocol zou uitbreiden, dan verandert dit niets aan de op dat moment in het Protocol vastgelegde verplichtingen voor de nieuwe lidstaten, noch voor de EU als geheel of haar oorspronkelijke lidstaten. Van zodra de EU de overeenkomst met daarin de lastenverdeling heeft genotificeerd, liggen de verplichtingen van die lidstaten immers vast.

De uitbreiding van de EU kan ten vroegste een rol spelen wanneer nieuwe verplichtingen zullen worden vastgelegd, met name voor de tweede en volgende verbintenisperiodes. Een beslissing over deze verplichtingen zal conform artikel 3 ten laatste 7 jaar vóór de aanvang van de tweede verbintenisperiode genomen moeten worden.

6.5 *Aansprakelijkheid bij niet-naleving (Artikel 4, 5de & 6de lid)*

6.5.1 Algemeen

In het geval bij het einde van de verbintenisperiode de totale gecombineerde uitstoot van de deelnemers in de overeenkomst groter is dan de som van de hen individueel conform Bijlage B toegewezen hoeveelheden, dan is elke Partij individueel verantwoordelijk voor zijn aandeel in de overeenkomst.

6.5.2 Aansprakelijkheid voor en binnen de EU

Vindt de overeenkomst plaats in het kader van een Regionale Organisatie voor Economische Integratie die zelf een Partij is van het Protocol (de EU is heden de enige organisatie die aan deze voorwaarde voldoet), dan wordt deze verantwoordelijkheid gedeeld tussen de individuele Partij en de betreffende organisatie.

Op welke manier dit precies zal worden geregeld, is nog niet uitgemaakt. In haar Mededeling "Vorbereitung van de uitvoering van het Protocol van Kyoto" van 19.05.1999¹⁸, stelt de Europese Commissie voor om binnen de EU een afzonderlijk intern nalevingsregime in te stellen, met daarin een rol weggelegd voor het Europese Hof van Justitie.

7. **Overdracht of aanschaf van emissierechten : Internationale flexibiliteitsmechanismen (artikel 3, 10de tot 12de lid, artikel 6, artikel 12 en artikel 17)**

7.1 *Algemeen*

Zoals hoger reeds uitgelegd verbiedt het Protocol de Bijlage I-Partijen meer broeikasgassen uit te stoten dan een bepaalde toegewezen hoeveelheid, die is vastgelegd in Bijlage B bij het Protocol.

Het 10de, 11de en 12de lid van artikel 3 creëren echter de mogelijkheid voor een Bijlage I-Partij om in samenwerking met een andere Partij de haar toe-

¹⁷ COM(1999)230

¹⁸ COM(1999)230

gewezen hoeveelheid te wijzigen. Partijen krijgen m.a.w. een zekere flexibiliteit bij de verwezenlijking van hun gekwantificeerde verplichtingen.

Indien een Partij in een verbintenisperiode minder uitstoot dan de haar toegewezen hoeveelheid, dan kan ze het overschot overdragen aan andere Partijen. Dit overschot wordt afgetrokken van de toegelaten hoeveelheid van de eerste en opgeteld bij de toegelaten hoeveelheid van de laatste, die daardoor dus meer mag uitstoten dan aanvankelijk was toegelaten conform Bijlage B van het Protocol.

Het Protocol voert hiertoe drie mechanismen in :

- Gezamenlijke uitvoering, meestal aangeduid met de Engelse term *Joint Implementation (JI)* (artikel 6) ;
- Internationale emissiehandel (artikel 17) ;
- Mechanisme voor Schone Ontwikkeling, meestal aangeduid met zijn Engelse afkorting *CDM* (= *Clean Development Mechanism*) (artikel 12).

De eerste twee mechanismen betreffen een overdracht tussen Bijlage 1-partijen onderling. De totale gemeenschappelijke toegewezen hoeveelheid wordt er niet door gewijzigd. Met het Mechanisme voor Schone Ontwikkeling worden in ontwikkelingslanden bijkomende quota gecreëerd ten bate van Bijlage 1-landen, waardoor de totale toegewezen hoeveelheid toeneemt.

Hieronder worden eerst een aantal gemeenschappelijke kenmerken van de mechanismen besproken, waarna nader wordt ingegaan op karakteristieken van elk van de drie mechanismen afzonderlijk.

7.2 Aanvullend karakter van de mechanismen

Een essentieel gemeenschappelijk kenmerk van de mechanismen is dat ze ‘aanvullend’ zijn. Dit betekent dat ze slechts in aanvulling op binnenlands beleid mogen worden toegepast voor de verwezenlijking van de gekwantificeerde verplichtingen. Deze begrenzing van hun gebruik wordt voor elk van de drie mechanismen enigszins anders geformuleerd :

- bij JI heet het dat het overnemen van emissiereductie-eenheden ‘een aanvulling op nationale maatregelen’ om de verplichtingen onder Artikel 3 na te komen is (Artikel 6, 1ste lid, letter d)) ;

- onder het Mechanisme voor Schone Ontwikkeling mogen Partijen de resulterende gecertificeerde emissiereducties gebruiken om ‘een deel van’ hun verplichtingen te realiseren (Artikel 12, 3de lid, letter b)) ;
- inzake emissiehandel (Artikel 17) wordt gesteld dat handel ‘een aanvulling op nationale maatregelen’ vormt om de verplichtingen onder artikel 3 na te komen.

De interpretatie van dergelijke ‘plafonds’ op het gebruik van de flexibiliteitsmechanismen maakt deel uit van de werkzaamheden in het kader van het Actieplan van Buenos Aires (beslissing 7/CP.4¹⁹).

De Europese Unie heeft in ieder geval tijdens de 2178ste zitting van de Raad (Milieu), op 17.05.1999 het standpunt ingenomen dat niet meer dan de helft van de gekwantificeerde emissiebeperking of reductie mag worden gerealiseerd door het gebruik van de mechanismen. Een aantal andere Partijen, met de Verenigde Staten op kop, zijn echter zeer sterk gekant tegen een dergelijk maximum.

7.3 Projectgebonden mechanismen : ontwikkeling van baselines

Het Mechanisme voor Schone Ontwikkeling (CDM) (artikel 12) en Gezamenlijke uitvoering (JI) (artikel 6) worden projectgebonden mechanismen genoemd. De reden daarvoor is dat een verhoging van de toegewezen hoeveelheid kan worden verkregen in ruil voor een investering in projecten die in een emissiereductie resulteren.

Deze verhoging is dan gelijk aan (een deel van) de door dit project vermeden broeikasgasuitstoot.

- Bij JI heet het dat dergelijke projecten moeten voorzien in een *extra* vermindering van bronnen of uitbreiding van putten dan die welke anders zou zijn opgetreden (Artikel 6, 1ste lid, letter b))
- Bij CDM geldt dat enkel *extra* emissie-reducties dan die welke anders zouden zijn opgetreden zullen worden gecertificeerd (artikel 12, 5de lid, letter b)).

Beide mechanismen vergen dus dat een referentie-basis wordt gedefinieerd tegenover dewelke de gerealiseerde emissiereducties kunnen worden gemeten. Deze zgn. ‘baseline’-kwestie maakt deel uit van

¹⁹ FCCC/CP/1998/16/Add.1

de nog lopende onderhandelingen over de principes, richtlijnen, regels en modaliteiten voor de mechanismen (zie verder).

7.4 Verdere ontwikkelingen in verband met de 3 mechanismen

Het Protocol werkt van elk van de drie mechanismen slechts de algemene beginselen uit. Om ze operationeel te maken moeten nog veel details nadere invulling krijgen. Wanneer de Conferentie van de Partijen tijdens haar 3de zitting (Kyoto, 1-11.12.1997) het Protocol aannam (beslissing 1/CP.3²⁰) gaf ze het Secretariaat en de Hulporganen tegelijk ook een mandaat om de modaliteiten van de flexibiliteitsmechanismen beslissingsrijp te maken voor de 4de zitting van de Conferentie van de Partijen (CoP.4, Buenos Aires, 2-13.11.1998).

Tijdens CoP.4 bestond echter nog onvoldoende eensgezindheid tussen de Partijen om een definitieve beslissing te kunnen nemen over de internationale mechanismen. Daarom werd in het Actieplan van Buenos Aires een werkprogramma opgenomen voor de verdere invulling van de Kyoto-mechanismen (Beslissing 7/CP.4²¹). Dit werkprogramma bevat een zeer uitgebreide lijst van niet minder dan 137 'elementen' van de discussie rond de mechanismen die verdere uitwerking behoeven :

- Algemene elementen : 17
- JI (Artikel 6) : 38
- CDM (Artikel 12) : 50
- Emissiehandel (Artikel 17) : 32

Een aantal van deze elementen overlapt echter minstens gedeeltelijk.

De bedoeling van dit werkprogramma is dat de Hulporganen een aantal beslissingen voorbereiden m.b.t. de principes, modaliteiten, regels en richtlijnen voor de toepassing van de flexibiliteitsmechanismen. Dit 'reglement' moest tijdens de 6de zitting van de Conferentie van de Partijen (CoP.6, Den Haag, 13-24.11.2000) worden aangenomen resp. tot aanbevelingen leiden voor beslissingen van de 1ste Conferentie van de Partijen waarbinnen de Partijen van het Protocol bijeenkomen (CoP/moP.1). CoP.6 werd afgesloten zonder gemeenschappelijk standpunt, de onderhandelingen werden opgeschort.

De besprekingen tijdens de 10de en 11de zittingen van de Hulporganen resulteerden in een eerste tekst waarvan de 5de zitting van de Conferentie van de Partijen (CoP.5) besliste dat deze moest worden omgezet naar een ontwerp-'reglement', voor aannahme tijdens CoP.6. CoP.6 werd afgesloten zonder gemeenschappelijk standpunt, de onderhandelingen werden opgeschort.

Dit ontwerp is inmiddels beschikbaar²² en werd voor het eerst besproken tijdens de 12de zitting van de Hulporganen (Bonn, 12-16.06.2000). In deze lijvige tekst (142 bladzijden) worden voor elk van de 3 mechanismen bepalingen opgenomen over :

- de aard en het bereik van het mechanisme (doel, principes, complementariteit, participatie, toewijzing van een deel van de opbrengsten),
- methodologieën en werking (waar o.m. regels voor registers en rapportering, verificatie, certificatie, naleving e.d. aan bod komen)
- de rol van de bestaande en te creëren instituties.

Bij de afzonderlijke bespreking van de mechanismen wordt een meer gedetailleerd overzicht gegeven van de verdere evoluties inzake deze bepalingen.

7.5 Gezamenlijke uitvoering (*Joint Implementation*) (Artikel 3, 10de en 11de lid, artikel 6)

7.5.1 Korte definitie

Gezamenlijke uitvoering houdt in dat Bijlage I-Partijen investeren in projecten die de netto-emissies in andere Bijlage I-Partijen verlagen en daarvoor in ruil (een deel van) de resulterende netto-emissiereductie op eigen rekening mogen schrijven. Dit mechanisme wordt over het algemeen aangeduid met de Engelse term '*Joint Implementation*' (JI). De officiële term die wordt gebruikt in het Protocol is 'overdracht en overname van emissiereductie-eenheden'.

7.5.2 Voorwaarden en beperkingen

Artikel 6, 1ste lid bepaalt een aantal van de voorwaarden en beperkingen die van toepassing zijn op het gebruik van dit instrument :

²⁰ FCCC/CP/1997/7/Add.1

²¹ FCCC/CP/1998/16/Add.1

²² FCCC/SB/2000/3

- enkel Bijlage I-landen mogen van dit instrument gebruik maken. Op die manier blijft de totale toelaatbare uitstoot in de betrokken landen gelijk. De creatie van projectgebonden ‘emissierechten’ in ontwikkelingslanden is eveneens mogelijk, maar dan enkel via het CDM (artikel 12) ;
- de betrokken Partijen moeten het project goedkeuren ;
- zowel het verhogen van de opslag in putten als het verlagen van emissies komen in aanmerking ;
- het project moet een extra netto-emissievermindering opleveren t.o.v. wat anders zou zijn gerealiseerd. Volgens sommigen heeft deze zgn. additionaliteitsvoorwaarde een louter financiële betekenis en betekent ze enkel dat wordt aangetoond dat de financiële middelen voor een project niet zouden zijn gegenereerd zonder het JI-mechanisme. De tekst van het Protocol heeft het echter duidelijk over een reductie in emissies die additioneel moet zijn aan wat anders aan emissiereducties zou hebben plaatsgevonden. Deze verwarring is vermoedelijk het gevolg van de manier waarop de zgn. *Activities Implemented Jointly* (AIJ), een vorm van JI die reeds bestond onder het Verdrag werden gedefinieerd.²³
Bij AIJ-projecten heeft het additionaliteitsbegrip immers wél een zuiver financiële betekenis. Beslissing 5/CP.1 stelt namelijk dat de financiering van AIJ-projecten additioneel moet zijn aan de verplichtingen in het kader van het Financiële Mechanisme onder het Verdrag en aan de bestaande officiële ontwikkelingssamenwerking ;
- De verdere uitwerking van het additionaliteitsbegrip in artikel 6, 1ste lid, letter b) van het Protocol is één van de elementen van het Actieplan van Buenos Aires.
- De projecten moeten aanvullend zijn aan nationale maatregelen in het investerende land. Partijen mogen m.a.w. slechts een deel van hun gekwantificeerde verplichting met behulp van JI realiseren (artikel 6, 1ste lid, letter d). Ook de uitwerking van dit zgn. supplementariteitsbegrip is één van de elementen van het Actieplan van Buenos Aires.

7.5.3 Activities Implemented Jointly

Een mechanisme dat vergelijkbaar is met de 2 projectgebonden mechanismen uit het Protocol is dat van de zgn. ‘Gezamenlijk Uitgevoerde Activiteiten’, over het algemeen aangeduid met de Engelse term ‘*Activities Implemented Jointly*’ (AIJ). Deze zijn vergelijkbaar met de projecten onder artikels 6 en 12 van het Protocol, maar vallen geheel binnen het kader van het Verdrag, dat in het 2de lid van artikel 3, waarin de beginselen van het Verdrag worden opgenoemd, stelt : ‘*Inspanningen om klimaatverandering tegen te gaan, kunnen door belanghebbende Partijen gezamenlijk worden ondernomen*’.

Dit mechanisme werd in het leven geroepen tijdens de 1ste zitting van de Conferentie van de Partijen (Berlijn, 28.03-7.04.1995), die een zgn. AIJ-pilootfase instelde, bedoeld om op vrijwillige basis reeds enige ervaring op te doen met projectgebonden flexibiliteitsmechanismen zonder dat daar emissiekredieten tegenover stonden (beslissing 5/CP.1²⁴).

Vóór het einde van het decennium moest de Conferentie van de Partijen een beslissing nemen over de AIJ-pilootfase en haar eventuele voortzetting daarna. Tijdens haar 5de zitting heeft de Conferentie van de Partijen besloten de pilootfase voor onbepaalde tijd te verlengen (beslissing 13/CP.5²⁵).

7.5.4 Deelname door rechtspersonen

Behalve bijlage I-Partijen kunnen ook rechtspersonen participeren in projecten die emissiereductie-eenheden opbrengen en in de ver- en aankoop van emissiereductie-eenheden. Ze moeten hiervoor evenwel de toestemming krijgen van de betrokken landen. De betrokken staten dragen de eindverantwoordelijkheid.

7.5.5 Controle en handhaving

Partijen die niet voldoen aan de bepalingen van artikel 5 (het hebben van een nationaal systeem voor inventarissen van BKG, het toepassen van de juiste methodologieën) en artikel 7 (mededeling van informatie), mogen geen emissiereductie-eenheden kopen (zie artikel 3, 1ste lid, letter c).

Indien uit de toetsing van de implementatie van het Protocol door een Partij (zie artikel 8, 3de lid) blijkt dat deze Partij problemen heeft met de uitvoering van de bepalingen van het Protocol, dan

²³ FCCC/CP/1995/7/Add.1

²⁴ FCCC/CP/1995/7/Add.1

²⁵ FCCC/CP/1999/6/Add.1

wordt het recht om emissiereductie-eenheden te gebruiken voor het bereiken van de toegewezen hoeveelheid tijdelijk opgeschort, tot deze zgn. ‘nalevingskwestie’ is opgelost. De koop en verkoop van emissiereductie-eenheden mag ondertussen echter wel gewoon doorgaan. (artikel 6, 4de lid)

7.5.6 Verdere ontwikkelingen

Artikel 6, 2de lid bepaalt dat de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen van het Protocol bijeenkomen tijdens haar 1ste bijeenkomst of anders zo vlug als in de praktijk mogelijk verdere richtlijnen zal uitwerken voor JI, waaronder richtlijnen voor verificatie en rapportering van JI-projecten.

Zoals hoger reeds gesteld werd, is een tekst in voorbereiding waarmee de Conferentie van de Partijen waarbinnen de Partijen van het Protocol bijeenkomen verdere regels zullen uitwerken voor het gebruik van de 3 flexibiliteitsmechanismen²⁶.

Hieronder worden enkele van de elementen van een dergelijk ‘reglement’ beschreven die van toepassing zouden zijn op JI. Deze memorie van toelichting kan enkel een indicatie geven van de grote lijnen van deze tekst, gezien de grote mate van detail en de onzekerheid in verband met de uitkomst van de onderhandelingen.

Het gebruik van JI zal worden bepaald in functie van een aantal beginselen. Deze zullen onder meer worden geformuleerd in termen van billijkheid tussen Partijen, reële en meetbare milieu-effectiviteit op lange termijn, transparantie, kosteneffectiviteit, additionaliteit en uitwisselbaarheid met de ‘emissierechten’ gegenereerd door de andere mechanismen.

Nog zeer onzeker is de door de EU voorgestane opname van een bepaling die de supplementariteitsvoorwaarde uit het Protocol (artikel 6, 1ste lid, letter d)) nadere invulling geeft, in termen van een beperking op de verwerving en/of op de transfer van emissiereductie-eenheden, onder vorm van hetzij een kwantitatief plafond, hetzij een aantal bepalingen van eerder kwalitatieve aard.

De ontwerptekst bevat ook voorwaarden voor deelname aan JI door Partijen. Deze voorwaarden zullen worden gesteld in termen van de naleving

door die Partijen van diverse bepalingen in het Protocol, de naleving van de richtlijnen voor JI zelf, de naleving van de richtlijnen inzake gegevensinzameling en -rapportering en inzake registers, het voldoen aan de complementariteitsvoorwaarde, de manier waarop private rechtspersonen kunnen deelnemen, ...

Waar dit bij het CDM wel het geval is (zie artikel 12, 8ste lid), voorziet het Protocol inzake JI niet expliciet dat een deel van de opbrengsten van transacties onder dit mechanisme moeten worden gebruikt om de transactiekosten dekken en/of om ontwikkelingslanden bij te staan zich aan te passen aan de gevolgen van klimaatwijziging. Desondanks bevat het ontwerpreglement een bepaling die een dergelijke regeling ook voor JI invoert.

De ontwerptekst bevat tevens een aantal methodologische en operationele regels in verband met de aanvaarding of validatie van kandidaat-projecten, het meten van de reducties, de verificatie van de gemeten reducties, de certificatie van de geverifieerde reducties en tenslotte de uitgifte van emissiereductie-eenheden.

Een afzonderlijk deel van de ontwerptekst wordt gewijd aan de verbanden met het nalevingsregime, waar zal worden bepaald onder welke omstandigheden van niet-naleving het recht van Partijen om te participeren in JI wordt beperkt of ontzegd. De tekst bevat tevens bepalingen en technische bijlagen die beschrijven hoe registers er moeten uitzien en op welke manier moet worden gerapporteerd.

Tot slot zullen een aantal institutionele bepalingen worden opgenomen, waarin de rol van de Conferentie van de Partijen waarbinnen de Partijen van het Protocol bijeenkomen en andere instituties en deelnemers in het proces van validatie/verificatie/certificatie zal worden uitgeklaard.

Afzonderlijk kan nog worden vermeld dat het Actieplan van Buenos Aires voorzag dat de mogelijkheid om AIJ-projecten in aanmerking te nemen als JI-projecten onder artikel 6 van het Protocol moest worden onderzocht. Dit heeft er toe geleid dat het ontwerp van het ‘reglement’ dat principes, modaliteiten, regels en richtlijnen voor de 3 mechanismen zal bevatten²⁷, ook voorstellen inhoudt om AIJ-projecten te valoriseren tot JI-projecten.

²⁶ FCCC/SB/2000/3

²⁷ FCCC/SB/2000/3

7.6 *Mechanisme voor Schone Ontwikkeling (Artikel 3, 12de lid en artikel 12)*

7.6.1 Korte definitie

Het Mechanisme voor Schone Ontwikkeling (meestal aangeduid door de Engelse naam '*Clean Development Mechanism*' of CDM) is een variant op gezamenlijke uitvoering (JI), waarbij Bijlage I-landen 'emissiekredieten' kunnen verkrijgen door te investeren in projecten in landen die niet in bijlage I werden opgenomen (zgn "niet-Bijlage I-landen").

7.6.2 Een bredere doelstelling dan artikel 6

De doelstelling van het CDM, geformuleerd in artikel 12, 2de lid van het Protocol, is drievoudig :

- Niet-Bijlage I-Partijen helpen om duurzame ontwikkeling te realiseren,
- Bijdragen tot het bereiken van de einddoelstelling van het Verdrag (zie artikel 2 van het Verdrag)
- Bijlage B-Partijen helpen hun gekwantificeerde verplichtingen onder artikel 3 te respecteren.

Terwijl 'gezamenlijke uitvoering' en emissiehandel enkel tot doel hebben de geïndustrialiseerde landen te helpen bij het halen van hun verplichtingen heeft het CDM dus als bijkomende doelstelling de ontwikkelingslanden te helpen op weg naar duurzame ontwikkeling en ze te helpen bij te dragen tot de verwezenlijking van de doelstelling van het Verdrag.

7.6.3 Voorwaarden en beperkingen

Emissiereducties afkomstig van CDM-projecten moeten gecertificeerd worden door zgn. operationele instellingen, vóór ze mogen worden gebruikt om te voldoen aan de gekwantificeerde verplichtingen. Deze certificatie kan enkel onder volgende voorwaarden :

- De deelname van elk van de betrokken Partijen is vrijwillig ;
- Net als bij 'gemeenzame uitvoering' (artikel 6) is er bij het CDM een additionaliteitsvoorwaarde (zie artikel 12, 5de lid, letter c)) ;
- De complementariteitsvoorwaarde of voorwaarde dat de emissiereducties gerealiseerd via het CDM aanvullend zijn aan binnenlandse maatre-

gelen, wordt anders verwoord dan in artikel 6. Artikel 12, 3de lid, letter a) stelt dat Bijlage I-landen 'een deel van' hun gekwantificeerde verplichting met behulp van het CDM mogen realiseren ;

7.6.4 "Early crediting" (Artikel 12, 10de lid)

In tegenstelling tot de andere Kyoto-mechanismen, die pas in werking kunnen treden vanaf het begin van de eerste verbintenisperiode, kunnen met het CDM reeds vanaf het jaar 2000 'emissierechten' (gecertificeerde emissiereducties) worden gegene-reerd. Deze periode overlapt met de pilootfase voor Gezamenlijk uitgevoerde activiteiten.

Hoewel Beslissing 5/CP.1²⁸ stelde dat projecten onder de AIJ-pilootfase geen aanleiding kunnen geven tot kredieten en hoewel intussen geen beslissing tot het tegendeel is genomen, voorziet het Actieplan van Buenos Aires toch dat bij het bepalen van de modaliteiten en procedures voor het CDM meer duidelijkheid wordt gecreëerd over hoe de AIJ-pilootfase en het CDM op elkaar zullen aansluiten. (beslissing 7/CP.4²⁹). Ook het ontwerp van 'reglement' voor de 3 mechanismen³⁰, dat momenteel wordt voorbereid, bevat bepalingen die het omzetten van AIJ-projecten naar CDM-projecten en dus het met terugwerkende kracht certificeren van de gegenereerde emissiereducties toestaan.

7.6.5 Financiële aspecten (Artikel 12, 8ste lid)

De administratieve kosten van het CDM zullen worden gefinancierd vanuit de opbrengsten van gecertificeerde CDM-projecten.

Een ander deel van deze opbrengsten wordt gebruikt om ontwikkelingslanden die bijzonder kwetsbaar zijn voor klimaatwijziging te helpen de te maken aanpassingskosten te dragen. De Conferentie van de Partijen waarin de Partijen van het Protocol bijeenkomen moet bepalen op welke manier dit gebeurt.

7.6.6 Deelname aan het CDM (Artikel 12, 9de lid)

Behalve Partijen kunnen ook publieke of particuliere instellingen participeren in projecten die emissiereducties opleveren en in de ver- en aankoop van gecertificeerde emissiereducties. Op

²⁸ FCCC/CP/1995/7/Add.1

²⁹ FCCC/CP/1998/16/Add.1

³⁰ FCCC/SB/2000/3

welke manier dit zal gebeuren, zal worden bepaald door de op te richten Raad van bestuur van het mechanisme.

7.6.7 Controle en beheer

Artikel 12 voorziet in drie hoofdrolspelers in het beheer van het CDM :

- de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen van het Protocol bijeenkomen, als hoogste toezichthoudende overheid ;
- een Raad van bestuur, die toezicht houdt op het CDM en die richtlijnen uitvaardigt voor de deelname aan het CDM door private of publieke instellingen ;
- auditoren aangeduid door de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen van het Protocol bijeenkomen, die projecten moeten certificeren.

7.6.8 Verdere ontwikkelingen (artikel 12, 7de lid)

Het CDM wordt van de 3 flexibiliteitsmechanismen het meest uitgewerkt in het Protocol zelf. Toch wordt ook hier de uitwerking van een groot aantal verdere bepalingen overgelaten aan de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen van het Protocol bijeenkomen.

Het 7de lid van artikel 12 bepaalt dat de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen van het Protocol bijeenkomen tijdens haar eerste bijeenkomst modaliteiten en procedures zal uitwerken.

Het werkprogramma inzake de flexibiliteitsmechanismen opgenomen in het Actieplan van Buenos Aires (beslissing 7/CP.4³¹) stelt duidelijk dat prioriteit moet worden gegeven aan de uitwerking van het Mechanisme voor schone ontwikkeling. De achterliggende reden is dat het Protocol toelaat door middel van het CDM reeds emissierechten te genereren vanaf het jaar 2000. De tekst in voorbereiding waarmee de Conferentie van de Partijen waarbinnen de Partijen van het Protocol bijeenkomen verdere regels zal vastleggen voor het gebruik van de 3 flexibiliteitsmechanismen is dan ook grotendeels besteed aan het CDM³².

Hieronder worden enkele van de elementen beschreven die het huidige ontwerp-reglement bevat inzake het CDM. Ook hier geldt dat binnen de context van deze memorie van toelichting slechts

een zeer oppervlakkige analyse mogelijk is. Bovendien kan ook de uitkomst van de lopende onderhandelingen niet worden voorspeld.

Net als bij JI gelden bij de toepassing van het CDM een aantal beginselen. Billijkheid tussen Partijen, reële en meetbare milieu-effectiviteit op lange termijn, transparantie, kosten-effectiviteit, additionaliteit, uitwisselbaarheid met de 'emissierechten' gegenereerd door de andere mechanismen, zijn beginselen die ook reeds in het kader van JI worden overwogen.

Voor het CDM wordt inzake beginselen bijkomend ook gedacht in termen van de bijdrage van projecten aan een duurzame ontwikkeling van het gastland, administratieve efficiëntie, het voorkomen van discriminatie en marktverstoringen, de bijzondere noden van de minst ontwikkelde landen, technologie-overdracht, de kosten van aanpassing aan klimaatverandering en worden ook inzake naleving en instituties een aantal principes genoemd.

Ook hier is er discussie over de invulling van de complementariteitsvoorwaarde uit het Protocol (artikel 12, 3de lid, letter b)), grotendeels in dezelfde termen als bij JI.

Inzake deelname aan het CDM bevat de ontwerp-tekst een discussiepunt dat zich bij JI niet stelde, namelijk de vraag of ook ontwikkelingslanden op eigen initiatief CDM-projecten kunnen initiëren.

Deze termen waarin de overige voorwaarden voor deelname worden uitgedrukt komen ruwweg overeen met deze voor JI. Deze termen betreffen de naleving van het Protocol, de naleving van de richtlijnen voor het CDM zelf, de naleving van de richtlijnen inzake gegevensinzameling en –rapportering en registers, het voldoen aan de complementariteitsvoorwaarde, deelname door private rechtspersonen. Deze voorwaarden worden gedifferentieerd naargelang het gaat om geïndustrialiseerde dan wel ontwikkelingslanden, aangezien ook hun verplichtingen onder het Verdrag en het Protocol verschillend zijn.

Het staat vast dat een deel van de opbrengsten van de handel in emissierechten zal worden gebruikt om de administratiekosten van het ganse systeem te dekken en/of om ontwikkelingslanden bij te staan zich aan te passen aan klimaatwijziging. Daarom zal worden bepaald hoe de hoogte van deze bedragen moet worden gedefinieerd en hoe de bedragen in de praktijk zullen worden vastgesteld en geïnd.

³¹ FCCC/CP/1998/16/Add.1

³² FCCC/SB/2000/3

De methodologische en operationele bepalingen betreffen (grosso modo net als bij JI) regels in verband met de registratie en validatie van kandidaat-projecten, het meten van de reducties, de verificatie van de gemeten reducties, de certificatie van de geverifieerde reducties en tenslotte de uitgifte van gecertificeerde emissiereducties.

Met name het deel over registratie en validatie van projecten is echter veel verder uitgewerkt en bevat bepalingen inzake de modaliteiten voor projecten (waarbij o.m. het debat over de toelaatbaarheid van kernenergie en van putten zijn neerslag zal krijgen), inzake het additionele karakter van projecten (op milieu-, financieel en technologisch vlak), inzake het meten van de langetermijn-baten voor het klimaat van het project en inzake baselines.

Naast de bovenstaande elementen worden ook bepalingen voorzien over de financiering van projecten en over de manier waarop ontwikkelingslanden zullen worden geholpen om de kosten voor aanpassing aan klimaatverandering te dragen.

De tekst bevat technische bijlagen met richtlijnen voor het bepalen van baselines, voor de beschrijving van projecten, de functies van Partijen, operationele instellingen en de Raad van bestuur, voor het meten, rapporteren, verifiëren, certificeren en vrijgeven van gecertificeerde emissiereducties en voor registers.

In een deel over institutionele bepalingen, dat eveneens veel uitgebreider is dan de equivalente bepalingen over JI, wordt de rol van de CoP/moP, van de Raad van bestuur, van de operationele instellingen en van de Partijen binnen het CDM beschreven.

7.7 Internationale emissiehandel (Artikel 3, 9de en 10de lid, artikel 17)

7.7.1 Algemeen

Als 3de flexibiliteitsmechanisme introduceert het Protocol de mogelijkheid voor Bijlage B-landen om aan hun gekwantificeerde verplichtingen te voldoen via de onderlinge verkoop en aankoop van delen van de hen toegewezen hoeveelheden.

Van de drie Kyoto-mechanismen is dit instrument het minst uitgewerkt in de tekst van het Protocol.

Nochtans zal dit, uitgedrukt in termen van het volume overgedragen emissierechten, vermoedelijk

het belangrijkste van de drie mechanismen worden.

De concrete invulling van dit mechanisme, o.m. door het definiëren van principes, modaliteiten, regels en richtlijnen wordt volledig overgelaten aan de Conferentie van de Partijen.

7.7.2 Verdere ontwikkelingen

Terwijl dit voor de andere mechanismen wel het geval is, plaatst het Protocol geen termijn op de verdere uitwerking van internationale emissiehandel.

Dit heeft de Conferentie van de Partijen er tijdens haar 4de zitting (Buenos Aires, 1998) niet van weerhouden om in het Actieplan van Buenos Aires (Beslissing 7/CP.4³³) te bepalen dat ook over de principes, modaliteiten regels en richtlijnen voor emissiehandel een beslissing zal worden genomen tijdens CoP.6. CoP.6 werd echter afgesloten zonder gemeenschappelijk standpunt, de onderhandelingen werden opgeschort.

Zoals hoger reeds is vermeld, wordt een 'reglement' voorbereid waarmee de Conferentie van de Partijen waarbinnen de Partijen van het Protocol bijeenkomen de beginselen, modaliteiten, regels en richtlijnen voor het gebruik van de 3 flexibiliteitsmechanismen zal vastleggen.³⁴

Hieronder wordt een summierende beschrijving gegeven van de voornaamste elementen in het hoofdstuk dat in dit document is gewijd aan internationale emissiehandel.

Net als JI en CDM zal ook emissiehandel aan een aantal beginselen onderworpen zijn.

Billijkheid tussen Partijen, reële en meetbare milieu-effectiviteit op lange termijn, transparantie, kosteneffectiviteit, uitwisselbaarheid met de 'emissierechten' gegenereerd door de andere mechanismen, zijn inzake principiële voorwaarden discussiepunten die het systeem van emissiehandel deelt met JI en CDM.

De invulling van de complementariteitsvoorwaarde uit het Protocol (artikel 17, laatste zin) vormt ook hier een punt van discussie, grotendeels in dezelfde termen als bij JI en CDM.

³³ FCCC/CP/1998/16/Add.1

³⁴ FCCC/SB/2000/3

De voorwaarden voor Partijen om te mogen deelnemen aan emissiehandel of om rechtspersonen toe te laten om dat te doen worden net als bij JI en CDM gesteld in termen van de naleving van het Protocol, de naleving van de richtlijnen voor emissiehandel zelf, de naleving van de richtlijnen inzake gegevensinzameling en –rapportering en registers en het voldoen aan de complementariteitsvoorwaarde. De inhoudelijke invulling van deze termen zelf kan natuurlijk grondig verschillen van deze inzake JI en CDM.

De methodologische en operationele bepalingen betreffen de werkingsmodaliteiten (met o.m. de keuze voor een centrale beurs, voor bi- of multilaterale akkoorden dan wel voor beide gecombineerd), de certificatie van transacties, bepalingen inzake aansprakelijkheid bij niet-naleving (met o.m. de vraag of aansprakelijkheid bij de koper, bij de verkoper of bij allebei ligt, of er een nalevingsreserve wordt opgericht, een fonds waarin alle partijen een deel van hun emissierechten storten en deze in geval van niet-naleving verliezen, hoe de deelname aan emissiehandel bij niet-naleving kan worden beperkt), regels in verband met de registers voor emissierechten en de rapportering daarover.

Het deel over institutionele kwesties beschrijft de rol van de CoP/moP, van de Partijen en van het Secretariaat.

8. Verzamelen, rapporteren en toetsen van informatie (Artikels 5, 7, 8 en 3, 4de lid)

8.1 Inleiding

Het dwingende karakter van het Protocol en de bepalingen inzake aansprakelijkheid en naleving maken een juiste en nauwkeurige verificatie van de daadwerkelijke naleving door de Partijen van hun verbintenissen en dus een accurate kennis over hun emissies onontbeerlijk.

Artikels 5 ('methodologische vragen'), 7 ('mededeling van informatie'), 8 ('onderzoek van informatie') en het 4de lid van artikel 3 ('putten') houden alle verband met het verzamelen, rapporteren en toetsen van gegevens over de uitstoot of verwijdering van broeikasgassen in de Partijen.

Reeds onder het Verdrag (artikel 4, 1ste lid, letter a) en artikel 12, 1ste lid, letter a) moeten alle Partijen jaarlijks een inventaris opmaken van de emissies en putten van broeikasgassen. Op gezette tijden moet ook een meer uitgebreid rapport, een zgn.

Nationale Mededeling de Conferentie van de Partijen worden voorgelegd.

Deze zelfde rapporteringsinstrumenten zullen in aangepaste vorm worden gebruikt onder het Protocol.

Het Protocol biedt nog weinig uitsluitel over hoe inventarissen en mededelingen zullen worden aangepast, maar stelt wel dat dit zodanig moet gebeuren dat kan worden nagegaan of de verplichtingen opgelegd door het Protocol worden nagekomen (artikel 7, 1ste & 2de lid). De bepalingen in het Protocol bestrijken de volgende elementen :

- nationale systemen voor inventarisatie (artikel 5, 1ste lid) ;
- nationale registers van toegewezen hoeveelheden (artikel 7, 4de lid) ;
- inventarissen en nationale mededelingen (artikel 5, 2de lid, artikel 7, 1ste tot 4de lid) ;
- toetsingsprocedure voor de gerapporteerde gegevens (artikel 8) ;
- aanpassing van gegevens (artikel 5, 2de lid).

8.2 Nationale systemen voor inventarisatie (Artikel 5, 1ste lid)

Ten laatste 1 jaar vóór het begin van de eerste verbintenisperiode (vóór 1.01.2007, dus) moeten de Partijen een nationaal systeem ingevoerd hebben voor de inschatting van de antropogene uitstoot en verwijdering van alle broeikasgassen.

Het Actieplan van Buenos Aires heeft SBSTA de opdracht gegeven richtlijnen uit te werken voor dergelijke systemen (beslissing 8/CP.4³⁵). Deze voorbereidende werkzaamheden zouden moeten worden afgerond tegen de 6de zitting van de Conferentie van de Partijen (Den Haag, 13-24.11.2000). De richtlijnen zullen formeel worden goedgekeurd door de 1ste Conferentie van de Partijen waarin de Partijen van het Protocol bijeenkomen.

Het Secretariaat heeft inmiddels een ontwerp van dergelijke richtlijnen³⁶ gemaakt, bestemd om besproken te worden tijdens de 12de en 13de zittingen van SBSTA (Bonn, 12-16.07.2000 resp. Lyon, 11-15.09.2000).

³⁵ FCCC/CP/1998/16/Add.1

³⁶ FCCC/SBSTA/2000/INF.5/Add.1

8.3 Nationale registers (artikel 7, 4de lid)

De laatste zin van het 4de lid van artikel 7 betreft in wezen een boekhoudsysteem of register waarin toegewezen hoeveelheden worden bijgehouden. Onder meer door het gebruik van de flexibiliteitsmechanismen kan de toegewezen hoeveelheid van Partijen immers wijzigingen ondergaan over de tijd.

In functie van een correcte naleving van de regels in verband met het gebruik van deze mechanismen is het van belang een sluitend controlesysteem op te zetten voor de overdracht van toegewezen hoeveelheden tussen Partijen. Een register van de toegewezen hoeveelheden is een element van een dergelijk controlemechanisme. In artikel 7, 4de lid heet dergelijk systeem officieel ‘administratie van toegewezen hoeveelheden’.

De Conferentie van de Partijen waarin de Partijen van het Protocol bijeenkomen zal conform deze bepaling vóór het begin van de eerste verbintenisperiode modaliteiten vastleggen voor de administratie van toegewezen hoeveelheden. In het Actieplan van Buenos Aires krijgt SBSTA de taak toegewezen om de beslissing daartoe voor te bereiden (beslissing 8/CP.4)³⁷.

Deze voorbereidende werkzaamheden moesten conform het Actieplan worden voltooid tegen de 6de zitting van de Conferentie van de Partijen (Den Haag, 13-24.11.2000) of zo snel als praktisch mogelijk.

Inmiddels nam SBSTA tijdens zijn 10de zitting een werkprogramma aan inzake de uitwerking van de bepalingen in artikels 5, 7 en 8³⁸. De in dit werkprogramma opgenomen timing voorziet dat de Conferentie van de Partijen pas tijdens haar 7de zitting (november 2001) de modaliteiten voor de administratie van toegewezen hoeveelheden zal bepalen.

Ook het ‘reglement’ dat de beginselen, regels, richtlijnen en modaliteiten voor de flexibiliteitsmechanismen zal vastleggen en dat moest worden aangenomen tijdens de 6de zitting van de Conferentie van de Partijen (Den Haag, 13-24.11.2000) zou bepalingen bevatten over de nationale registers. CoP.6 werd echter afgesloten zonder gemeenschappelijk standpunt, de onderhandelingen werden opgeschort.

³⁷ FCCC/CP/1998/16/Add.1

³⁸ FCCC/SB/1999/2

8.4 Inventarissen en nationale mededelingen (artikel 7, 1ste tot 4de lid, artikel 5, 2de lid, artikel 10, letters b) en f))

8.4.1 Algemeen

Artikel 7 legt de geïndustrialiseerde landen verplichtingen op inzake de rapportering van inventarissen en nationale mededelingen onder het Protocol. Daarnaast verwijst ook het 2de lid van artikel 5 naar de methodologie voor emissie-inventarisatie en herhaalt artikel 10, letter b), onder ii) en letter f) verplichtingen inzake nationale mededelingen uit het Verdrag.

Welke bijkomende informatie die -onder het Verdrag reeds verplichte- inventarissen en nationale mededelingen zullen moeten bevatten onder de bepalingen van het Protocol, zal door de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen van het Protocol bijeenkomen worden vastgelegd in afzonderlijke richtlijnen.

8.4.2 Doel

De inventarissen onder het Protocol (artikel 7, 1ste lid) hebben tot doel te verifiëren of een Partij voldoet aan zijn verplichtingen onder artikel 3. Dit betekent in eerste plaats dat deze inventarissen moeten toelaten na te gaan of een Partij niet meer uitstoot dan de haar toegewezen hoeveelheid (cf. artikel 3, 1ste lid). Uit de inventarissen moet echter ook blijken of Partijen tegen 2005 vooruitgang kunnen aantonen in de richting van het vervullen van de verplichtingen onder het Protocol.

De nationale mededelingen onder het Protocol hebben een ruimer opzet (artikel 7, 2de lid). De informatie in de nationale mededelingen moet aantonen dat een Partij al zijn verplichtingen onder het Protocol nakomt.

8.4.3 Richtlijnen (artikel 7, 4de lid)

Tijdens haar 1ste zitting zal de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen van het Protocol bijeenkomen richtlijnen aannemen voor inventarissen en nationale mededelingen. Daarbij zal rekening worden gehouden met de bestaande richtlijnen voor nationale mededelingen van Bijlage I-landen onder het Verdrag. Deze richtlijnen zijn in hun huidige vorm door de Conferentie van de Partijen tijdens haar 5de zitting vastgelegd door middel van beslissingen 3/CP.5 en 4/CP.5³⁹

³⁹ FCCC/CP/1999/6/Add.1

Methodologische basis voor de opmaak van de inventarissen alsdusdanig blijven in ieder geval de richtlijnen van het IPCC⁴⁰, zoals die door de 3de zitting van de Conferentie van de Partijen (beslissing 9/CP.2⁴¹) werden goedgekeurd (artikel 5, 2de lid). Diezelfde richtlijnen worden trouwens ook nu toegepast voor de verplichte rapportering van emissies en putten onder het Verdrag.

Een bijkomende bepaling inzake nationale mededelingen wordt gegeven in artikel 10, letter f), waarin alle Partijen expliciet de opdracht krijgen in hun nationale mededelingen te berichten inzake beleidsprogramma's inzake bestrijding van en aanpassing aan klimaatverandering, verbetering van emissiestatistieken, technologie-overdracht en capaciteitsopbouw, onderzoek en systematische waarneming van het klimaatsysteem en inzake opvoeding, vorming en voorlichting, zoals ook al door het Verdrag was bepaald in artikel 4, 1ste lid, letter j).

Inmiddels werden door het Secretariaat op basis van schriftelijke voorstellen van de Partijen en een SBSTA-workshop over dit thema een aantal elementen geïdentificeerd door voor mogelijke opname in de richtlijnen.⁴² Deze werden aan SBSTA voorgelegd tijdens zijn 12de zitting (Bonn, 12-16.06.2000), met het oog op de voorbereiding van ontwerp-richtlijnen die door de Conferentie van de Partijen tijdens haar 6de zitting (Den Haag, 13-24.11.2000) kunnen worden bekrachtigd om te worden voorgelegd aan de 1ste zitting van de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen van het Protocol bijeenkomen, voor finale goedkeuring. CoP.6 werd echter afgesloten zonder gemeenschappelijk standpunt, de onderhandelingen werden opgeschort.

8.4.4 Frequentie van de rapportering (artikel 7, 3de lid)

De inventarissen zullen zoals onder het Verdrag reeds het geval is jaarlijks opgemaakt moeten worden. De eerste inventaris is deze die de gegevens bevat van het eerste jaar van de verbintenisperiode dat volgt op het jaar van de inwerkingtreding van het Protocol voor de betrokken Partij. Onder de

hypothese dat het Protocol in werking zal treden vóór 2008 én dat – zoals nu de regel is – gegevens worden gerapporteerd tot en met het tweede jaar voorafgaand aan het jaar waarin wordt gerapporteerd, zal ons land zijn eerste emissie-inventaris onder de bepalingen van het Protocol pas moeten opmaken in 2010.

Voor nationale mededelingen geldt dat de eerste nationale mededeling onder het Protocol samenvalt met de eerste nationale mededeling onder het Verdrag, volgend op de inwerkingtreding van het Protocol voor de betreffende Partij. De frequentie van de nationale mededelingen werd nog niet vastgelegd, noch onder het Verdrag, noch onder het Protocol; de datum voor de eerstvolgende nationale mededeling onder het Verdrag werd al wel vastgelegd op 30.11.2001 (beslissing 11/CP.4 van de Conferentie van de Partijen)

Tijdens de 4de zitting van de Conferentie van de Partijen (Buenos Aires, 2-14.11.1998) is echter beslist dat het interval tussen 2 nationale mededelingen onder het Verdrag tussen de 3 en 5 jaar zal bedragen, te beslissen tijdens een latere sessie (Beslissing 11/CP.4)⁴³. Bij de vaststelling van de frequentie voor de opmaak van nationale mededelingen onder het Protocol door de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen van het Protocol bijeenkomen zal met deze beslissing rekening worden gehouden.

8.5 Verbeteren van de statistische basis voor emissie-inventarissen (artikel 10, letter a))

Artikel 10 letter a) bepaalt dat alle Partijen in functie van de opmaak van de nationale emissie-inventarissen in de mate van het mogelijke programma's moeten instellen voor de verbetering van de kwaliteit van :

- emissiefactoren ;
- activiteitsdata ;
- modellen.

⁴⁰ Revised 1996 IPCC Guidelines for National Greenhouse Gas Inventories

⁴¹ FCCC/CP/1996/15/Add.1

⁴² FCCC/SBSTA/1999/MISC.9,
FCCC/SBSTA/1999/MISC.9/Add.1,
FCCC/SBSTA/2000/MISC.1 en
FCCC/SBSTA/2000/INF.5/Add.2

⁴³ FCCC/CP/1998/16/Add.1

8.6 Toetsing van gegevens (artikel 8)

8.6.1 Algemeen

Net als onder het Verdrag is de gegevensinzameling en rapportering onder het Protocol aan een toetsingsproces onderworpen. Deze toetsing betreft volgens artikel 8, 1ste lid meer bepaald de informatie die de geïndustrialiseerde landen krachtens artikel 7 moeten voorleggen. SBSTA heeft tijdens zijn 10de zitting (Bonn, 25.10.1999-5.11.1999) geconcludeerd dat ook de aanpassingen onder artikel 5, 2de lid onder deze toetsing kunnen vallen.⁴⁴

De toetsing zal gebeuren door teams van deskundigen daartoe aangeduid door Partijen van het Verdrag en intergouvernementele organisaties (artikel 8, 2de lid) en onder coördinatie van het Secretariaat. Deze toetsingsteams rapporteren over hun bevindingen aan de Conferentie van de Partijen waarbinnen de Partijen van het Protocol bijeenkomen.

8.6.2 Doel

Volgens het 3de lid van artikel 8 heeft het toetsingsproces tot doel de uitvoering van het Protocol door een Partij in al zijn aspecten aan een grondige en allesomvattende technische evaluatie te onderwerpen. Het is daarbij de bedoeling ook problemen met de naleving en de redenen voor deze problemen te identificeren.

8.6.3 Richtlijnen

De Conferentie van de Partijen waarin de Partijen van het Protocol bijeenkomen zal tijdens haar eerste bijeenkomst richtlijnen vastleggen voor het toetsingsproces, rekening houdend met eerdere beslissingen van de Conferentie van de Partijen (artikel 8, 4de lid).

Voor de technische toetsing van de jaarlijkse inventarissen onder het Verdrag heeft de Conferentie van de Partijen tijdens haar 5de zitting (Bonn, 26.10-5.11.1999) richtlijnen aangenomen voor een proefperiode die loopt van 2000 tot 2001. (beslissing 6/CP.5⁴⁵) Voor de toetsing van nationale mededelingen heeft de Conferentie van de Partijen tot nog toe echter geen richtlijnen aangenomen.

In het Actieplan van Buenos Aires krijgt SBI de opdracht om, in samenwerking met SBSTA, tegen de 6de zitting van de Conferentie van de Partijen richtlijnen uit te werken voor het toetsingsproces onder het Protocol (beslissing 8/CP.4⁴⁶).

Het tijdschema opgenomen in het werkprogramma⁴⁷ voor de uitwerking van richtlijnen voor de toepassing van artikels 5, 7 en 8 van het Protocol, dat werd aangenomen tijdens SBSTA.10 voorziet dat na SBSTA.12 (Bonn, 12-16.06.2000) ontwerp-richtlijnen zullen worden opgesteld, voor aannahme door de Conferentie van de Partijen tijdens haar 6de zitting (Den Haag, 13-24.11.2000). CoP.6 werd echter afgesloten zonder gemeenschappelijk standpunt, de onderhandelingen werden opgeschort. Het Secretariaat heeft inmiddels een tekst voorbereid waarin de mogelijke elementen voor dergelijke richtlijnen worden opgesomd⁴⁸.

8.6.4 Gevolgen

De Conferentie van de Partijen waarin de Partijen van het Protocol bijeenkomen mag op basis van de toetsing elke beslissing nemen die nodig is voor de uitvoering van het Protocol (artikel 8, 6de lid).

Deze gevolgen zullen vermoedelijk de vorm aannemen van de in artikel 5, 2de lid bedoelde bijstelling van gerapporteerde gegevens. Men kan hier bijvoorbeeld denken aan een verhoging van de officiële inventaris, met uiteraard gevolgen inzake de naleving van de gekwantificeerde verplichtingen.

8.7 Bijstelling van inventarissen (artikel 5, 2de lid)

Ingeval de IPCC-richtlijnen niet (correct) worden gebruikt voor de inventarisatie van emissies en putten, zullen er aanpassingen worden toegepast op de gerapporteerde gegevens.

Dit betekent dat de door de Partij gerapporteerde gegevens inzake uitstoot en verwijdering van broeikasgassen zullen worden gecorrigeerd.

Deze aangepaste uitstoot zou dan in rekening gebracht worden bij de bepaling of een Partij zijn verbintenissen inzake emissiebeperking of -reductie is nagekomen. De 1ste Conferentie van de Partijen waarin de Partijen van het Protocol bijeenko-

⁴⁴ FCCC/SBSTA/1999/14

⁴⁵ FCCC/CP/1999/6/Add.1

⁴⁶ FCCC/CP/1998/16/Add.1

⁴⁷ FCCC/SB/1999/2

⁴⁸ FCCC/SBSTA/2000/INF.5/Add.2, Annex I

men moet beslissen hoe deze aanpassingen zullen worden toegepast.

In het Actieplan van Buenos Aires krijgt SBSTA de opdracht om een dergelijke beslissing voor te bereiden (beslissing 8/CP.4⁴⁹) tegen de 6de zitting van de Conferentie van de Partijen.

Het Secretariaat van het Verdrag heeft op basis van schriftelijke voorstellen van de Partijen en een SBSTA-workshop een ontwerp van richtsnoer voor dergelijke methodologie uitgewerkt.⁵⁰

Dit ontwerp werd aan SBSTA voorgelegd tijdens zijn 12de zitting (Bonn, 12-16.07.2000), met het oog op de voorbereiding van een voorlopig ontwerp van methodologie die door de Conferentie van de Partijen tijdens haar 6de zitting (Den Haag, 13-24.11.2000) kan worden bekrachtigd om te worden voorgelegd aan de 1ste zitting van de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen van het Protocol bijeenkomen. CoP.6 werd echter afgesloten zonder gemeenschappelijk standpunt, de onderhandelingen werden opgeschort.

8.8 *Raming van de bestaande koolstofvoorraden (artikel 3, 4de lid)*

Naast de informatie die in het kader van jaarlijkse inventarissen en van de nationale mededelingen door de Partijen moet worden gerapporteerd, moeten Partijen krachtens artikel 3, 4de lid aan SBSTA gegevens bezorgen waarmee het niveau van de koolstofvoorraden in 1990 en de daaropvolgende jaren kan worden geraamd.

SBSTA heeft de Partijen tijdens zijn 11de zitting (Bonn, 25.10-5.11.1999)⁵¹ verzocht om preliminaire gegevens en informatie te verstrekken tegen 1.08.2000.

9. **Flexibiliteit voor landen met overgangseconomie (Artikel 3, 5de en 6de lid)**

Het Verdrag (Artikel 4, 6de lid) bevat een algemene bepaling waarin aan de landen met overgangseconomieën bij de implementatie van hun verplichtingen een zekere mate van flexibiliteit wordt toegestaan. Zo heeft de Conferentie van de Partijen aan een aantal van deze landen toegestaan een ander

jaar dan 1990 als referentiejaar te kiezen of zelfs een gemiddelde voor een bepaalde periode (cf. Beslissingen 9/CP.2⁵², 11/CP.4⁵³).

Andere vormen van flexibiliteit waar de Conferentie van de Partijen in beginsel om kan gevraagd worden, i.v.m. het gebruik van de richtlijnen voor nationale mededelingen, de data waarop inventarissen moeten worden gerapporteerd e.d. (zie beslissing 9/CP.2⁵⁴), werden nog nooit ingeroepen.

Het Protocol bevat gelijkaardig bepalingen inzake flexibiliteit. Artikel 3, 5de lid bepaalt dat landen met overgangseconomieën een afwijkend basisjaar mogen hanteren. Volgens het 6de lid van dit artikel moet de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen van het Protocol bijeenkomen een zekere mate van flexibiliteit toestaan met betrekking tot de verplichtingen van landen met overgangseconomieën onder het Protocol, behalve met betrekking tot de verplichtingen opgenomen in artikel 3 zelf.

10. **Beperken van negatieve effecten (Artikel 2, 3de lid, artikel 3, 14de lid, artikel 10, letter g)**

10.1 *Inleiding*

Artikel 2, 3de lid en artikel 3, 14de lid bevatten bepalingen die de negatieve effecten willen beperken van de uitvoering van deze beide artikels op andere Partijen en dan met name op ontwikkelingslanden.

Ook letter g) van artikel 10 eist dat, zoals artikel 4, 8ste lid van het Verdrag dat oplegt, rekening wordt gehouden met de specifieke noden van de ontwikkelingslanden. Het Verdrag wil dat in het bijzonder wordt rekening gehouden met 9 specifieke categorieën van ontwikkelingslanden die kwetsbaar zijn voor klimaatwijziging dan wel economisch sterk afhankelijk zijn van de productie van fossiele brandstoffen. Het Protocol refereert in dit artikel naar dezelfde categorieën van landen.

10.2 *Effecten van wat ?*

Artikel 2, 3de lid heeft betrekking op het minimaliseren van neveneffecten ten gevolge van het nationale beleid dat Bijlage I-Partijen in uitvoering van dit artikel moeten voeren.

⁴⁹ FCCC/CP/1998/16/Add.1

⁵⁰ FCCC/SBSTA/1999/MISC.9,
FCCC/SBSTA/1999/MISC.9/Add.1,
FCCC/SBSTA/2000/MISC.1 &
FCCC/SBSTA/2000/INF.5/Add.2

⁵¹ FCCC/SBSTA/1999/14

⁵² FCCC/CP/1996/15/Add.1

⁵³ FCCC/CP/1998/16/Add.1

⁵⁴ FCCC/CP/1996/15/Add.1

Daarbij moet rekening gehouden worden met de algemene beginselen van het Verdrag (artikel 3), die onder meer bepalen dat men zich bij het nastreven van de doelstelling van het Verdrag zal laten leiden door de belangen van de huidige en toekomstige generaties, door een billijke verdeling van de inspanningen, door de specifieke noden van de ontwikkelingslanden, door een minimalisering van de kosten op globaal niveau, door een streven naar duurzame economische ontwikkeling en door een open internationaal economisch systeem, waarin het klimaatbeleid geen willekeurige beperking van de internationale handel meebrengt.

Artikel 3, 14de lid heeft het meer in het algemeen over alle gevolgen van de verplichtingen voor de Bijlage 1-landen om hun emissies te beperken of te reduceren conform het 1ste lid van artikel 3.

10.3 Effecten waarop ?

De negatieve neveneffecten die moeten worden vermeden krachtens artikel 2, 3de lid zijn :

- effecten op klimaatwijziging ;
- effecten op de internationale handel ;
- sociale en economische gevolgen en gevolgen voor het milieu.

Artikel 3, 14de lid vermeldt enkel de sociale, economische en milieu-effecten. Dat de negatieve effecten op klimaatwijziging niet langer expliciet worden vermeld als te mijden neveneffect mag logisch genoemd worden, gezien van een vermindering van de globale uitstoot van BKG logischerwijze eerder positieve effecten mogen worden verwacht. Bij het implementeren van nationale beleidsmaatregelen moeten conform artikel 2.3 de negatieve effecten op de internationale handel worden vermeden. Artikel 3, 14de lid vermeldt deze categorie van neveneffecten niet afzonderlijk, hoewel artikel 3 net een systeem van internationale handel in emissierechten introduceert en een effect op de internationale handel dus niet ondenkbaar is.

10.4 'Begunstigden' van deze regel

Het vermijden van de neveneffecten van de uitvoering van artikel 2 heeft betrekking op alle Partijen, maar de nadruk ligt op ontwikkelingslanden en in het bijzonder op de landen genoemd in artikel 4, 8ste en 9de lid van het Verdrag. Deze zijn :

- landen die zeer gevoelig zijn voor de impact van klimaatwijziging ;

- landen die zeer gevoelig zijn voor de impact van beleidsmaatregelen ;
- de minst ontwikkelde landen.

Artikel 3 verwijst uitsluitend naar ontwikkelingslanden, waarbij de nadruk eveneens bij de categorieën van landen genoemd in het 8ste en 9de lid van artikel 4 van het Verdrag ligt.

10.5 Uitvoeringsbepalingen

De Conferentie van de Partijen waarin de Partijen van het Protocol bijeenkomen kan bijkomende acties ondernemen om deze bepalingen te implementeren (er wordt in het Protocol geen termijn voorzien). De uitvoeringsbepalingen in artikel 3, 14de lid zijn een stuk strikter dan deze uit artikel 2, 3de lid en hebben bovendien een ruimer toepassingsgebied.

Artikel 2, 3de lid liet de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen van het Protocol bijeenkomen (CoP/moP) vrij om te beslissen of en wanneer ze verdere acties zal in overweging nemen. Krachtens artikel 3, 14de lid is de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen van het Protocol bijeenkomen verplicht een beslissing te nemen over welke actie nodig is en wel bij haar 1ste zitting (CoP/moP.1). In deze overwegingen moeten minstens financiering, verzekering en technologie-overdracht worden opgenomen.

10.6 Verdere ontwikkelingen

Het Actieplan van Buenos Aires (beslissing 5/CP.4⁵⁵) bepaalt dat CoP.5 (Bonn, 25.10-5.11.1999) zou bepalen welke initiële acties nodig zijn voor de uitvoering van artikels 2, 3de lid en 3, 14de lid (en van artikel 4, 8ste en 9de lid van het Verdrag).

CoP.6 (Den Haag, 13-24.11.2000) zal beslissen over bijkomende acties. CoP.6 werd echter afgesloten zonder gemeenschappelijk standpunt, de onderhandelingen werden opgeschort. CoP.5 noemde als voorbeelden van initiële acties (beslissing 12/CP.5⁵⁶) :

- Het verstrekken van informatie (over de negatieve gevolgen van klimaatverandering voor ontwikkelingslanden, over de negatieve gevol-

⁵⁵ FCCC/CP/1998/16/Add.1

⁵⁶ FCCC/CP/1999/6/Add.1

gen van beleid geïmplementeerd door geïndustrialiseerde landen),

- de ondersteuning door de internationale gemeenschap van de diversificatie van de nationale economieën van ontwikkelingslanden,
- de integratie van maatregelen voor de aanpassing aan klimaatverandering in de strategieën voor duurzame ontwikkeling van ontwikkelingslanden en in programma's voor ontwikkelingssamenwerking.

Daarnaast werd beslist om 2 workshops te organiseren over enerzijds de gevolgen van klimaatwijziging en anderzijds de gevolgen van het door de geïndustrialiseerde landen gevoerde klimaatbeleid voor de ontwikkelingslanden (Bonn, 9-11.03.2000 resp. 13-15.03.2000). Verdere discussie binnen de Hulporganen moet leiden tot een Beslissing van van de Conferentie van de Partijen tijdens haar 6de zitting (Den Haag, 13-24.11.2000). CoP.6 werd echter afgesloten zonder gemeenschappelijk standpunt, de onderhandelingen werden opgeschort.

De beslissing welke input nodig is voor de 1ste zitting van de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen van het Protocol bijeenkomen werd eveneens doorverwezen naar de 6de zitting van de Conferentie van de Partijen. (beslissing 12/CP.5)⁵⁶

11. Financieel mechanisme (Artikel 11)

11.1 Algemeen

Net zoals artikel 11 van het Verdrag voorziet artikel 11 van het Protocol in de oprichting van een mechanisme voor de financiële ondersteuning van ontwikkelingslanden. Het 1ste lid van artikel 11 van het Protocol verwijst daarbij expliciet naar de bepalingen van artikels 4, 3de tot 5de en 7de tot 9de lid van het Verdrag, waarin de financiële en andere verplichtingen van de geïndustrialiseerde ten opzichte van de ontwikkelingslanden worden beschreven. Deze financiële middelen moeten 'nieuw en aanvullend' zijn, wat betekent dat ze niet uit het normale budget voor ontwikkelingssamenwerking mogen komen.

11.2 Specifieke te financieren kosten

11.2.1 Emissie-inventarissen

Artikel 4, 1ste lid, letter a) van het Verdrag verplicht de opmaak van inventarissen van emissies en putten van broeikasgassen door alle Partijen. Artikel 10, letter a) van het Protocol verplicht deze

Partijen verder de statistische basis voor de ontwikkeling van deze inventarissen te verbeteren. Artikel 11, 2de lid, letter a) stelt dat de kosten die daartoe worden gemaakt door de ontwikkelingslanden moeten worden gedragen door de geïndustrialiseerde landen.

11.2.2 Overige verplichtingen

Artikel 11, 2de lid, letter b) doet het zelfde maar dan voor het geheel van de verplichtingen uit het 1ste lid van artikel 4 van het Verdrag en voor zover ze ook worden behandeld in artikel 10 van het Protocol.

Voor de financiering van deze kosten door de geïndustrialiseerde landen geldt de bijkomende voorwaarde dat daarover eerst een overeenkomst is afgesloten tussen het betreffende ontwikkelingsland en de instelling aan wie de werking van het financiële mechanisme is toevertrouwd.

11.3 Werking

Het beheer van het financieel mechanisme onder het Verdrag en dus ook onder het Protocol is toevertrouwd aan het 'Global Environment Facility (GEF)', een instelling die gemeenschappelijk beheerd wordt door het Milieuprogramma van de Verenigde Naties (*United Nations Environment Programme – UNEP*), het Ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties (*United Nations Development Programme – UNDP*) en de Wereldbank. Het GEF staat daarbij onder toezicht van de Conferentie van de Partijen, waarbij mutatis mutandis dezelfde regels gelden als onder het Verdrag.

11.4 Andere financieringsmogelijkheden

Net zoals onder het Verdrag mogen de ontwikkelende landen naast het GEF ook andere multilaterale evenals bilaterale kanalen gebruiken voor de financiële ondersteuning van de uitvoering door de ontwikkelingslanden van hun verplichtingen.

12. Instellingen van het Protocol (Artikels 13, 14, 15, 16)

Hieronder worden de instellingen van het Protocol besproken. Achtereenvolgens komen de Vergadering van de Partijen, het Secretariaat en de Hulporganen aan bod :

12.1 Vergadering van de Partijen

Artikel 13 stelt een vergadering van de Partijen in en bepaalt de taken en verantwoordelijkheden van

dit hoogste beslissingsorgaan van het Protocol. Het 1ste lid van dit artikel bepaalt dat de Conferentie van de Partijen die reeds was ingesteld door het Verdrag zal dienstdoen als vergadering van de Partijen van het Protocol. In de tekst van het Protocol wordt daarom naar deze vergadering steeds verwezen met de term ‘Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen’.

Het 2de en 3de lid regelen de deelname van Partijen van het Verdrag die geen Partijen zijn van het Protocol aan de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen van het Protocol bijeenkomen resp. aan het Bureau van de Conferentie van de Partijen. Het 4de lid somt de taken op van de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen van het Protocol bijeenkomen. De hoofding van dit 4de lid is *mutatis mutandis* gelijk aan deze van artikel 7, 2de lid van het Verdrag. Een aantal onderverdelingen van dit lid zijn eveneens gelijk. Andere verschillen enigszins.

12.2 Secretariaat

Het Secretariaat van het Verdrag krijgt ook de taak van Secretariaat van het Protocol (artikel 14). Zijn taken zijn *mutatis mutandis* dezelfde als deze onder het Verdrag. Deze taken (zoals beschreven in artikel 8 van het Verdrag) zijn, in grote lijnen :

- dienstverlening aan de Conferentie van de Partijen en haar hulporganen ;
- ingediende rapporten verzamelen en verspreiden ;
- ontwikkelingslanden bijstaan bij het verzamelen en toezenden van de vereiste informatie ;
- rapporteren over zijn werkzaamheden aan de Conferentie van de Partijen ;
- coördinatie met de secretariaten van andere internationale instellingen.

12.3 Hulporganen

De Hulporganen ingesteld door het Verdrag (het Hulporgaan voor wetenschappelijk en technologisch advies (*Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice* – SBSTA) en het Hulporgaan inzake de uitvoering (*Subsidiary Body for Implementation* – SBI) zijn krachtens artikel 15 ook de Hulporganen van het Protocol. Hun taken zijn *mutatis mutandis* dezelfde als deze onder het Verdrag. Beide Hulporganen zijn samengesteld uit door de

regeringen van de Partijen aangeduide deskundigen.

Het Hulporgaan voor wetenschappelijk en technologisch advies is bevoegd inzake :

- de stand van zaken van de wetenschappelijke kennis over klimaatverandering en de gevolgen daarvan ;
- de wetenschappelijke stand van zaken betreffende de gevolgen van maatregelen ;
- inventariseren van technologieën en know-how ;
- adviseren over de ontwikkeling en overdracht van technologieën ;
- adviseren omtrent initiatieven voor onderzoek en ontwikkeling met betrekking tot klimaatverandering ;
- adviseren omtrent capaciteitsopbouw in ontwikkelingslanden ;
- antwoorden op vragen van wetenschappelijke, technologische en methodologische aard, gesteld door de Conferentie van de Partijen en haar Hulporganen.

Het Hulporgaan inzake de uitvoering staat de Conferentie van de Partijen bij in de beoordeling en toetsing van de uitvoering van het Verdrag. Zijn taken zijn meer bepaald :

- gerapporteerde informatie in inventarissen en nationale mededelingen bestuderen, om de gevolgen van de door de Partijen ondernomen stappen te beoordelen in het licht van de laatste wetenschappelijke beoordelingen met betrekking tot klimaatverandering en om de Conferentie van de Partijen te helpen bij de door artikel 4, 2de lid, letter d) voorgeschreven toetsing van de verplichtingen van de Bijlage I-landen ;
- voorbereiden en uitvoeren van de beslissingen van de Conferentie van de Partijen

Beide hulporganen dienen regelmatig verslag uit te brengen aan de Conferentie van de Partijen over alle aspecten van hun werk.

De zittingen van de Hulporganen onder het Protocol vallen samen met deze van de Hulporganen onder het Verdrag. Partijen van het Verdrag die geen Partij zijn van het Protocol mogen als waar-

nemers deelnemen aan de vergaderingen van de Hulporganen van het Protocol. Leden van het Bureau van een Hulporgaan afkomstig uit dergelijke Partijen worden vervangen wanneer dat Hulporgaan optreedt als Hulporgaan van het Protocol.

13. Procedures inzake overleg over de uitvoering, inzake naleving, inzake geschillenbeslechting en inzake stemrecht (Artikels 16, 18, 19 en 22)

Artikels 16, 18, 19 en 22 bevatten bepalingen inzake procedures i.v.m. vraagstukken over de uitvoering van het Protocol, i.v.m. niet-naleving, i.v.m. geschillenbeslechting en i.v.m. stemrecht van Partijen.

13.1 Overleg over de uitvoering (Artikel 16)

Artikel 13 van het Verdrag droeg de Conferentie van de Partijen op om zich tijdens haar 1ste zitting te buigen over de oprichting van een multilateraal consultatief overleg dat Partijen zou kunnen bijstaan in verband met vragen over de uitvoering van het Verdrag. Om dit artikel verder uit te werken werd door de 1ste zitting van de Conferentie van de Partijen een Ad hoc Groep voor artikel 13 opgericht (AG.13) (Beslissing 20/CP.1⁵⁷), die tegen de 4de zitting van de Conferentie van de Partijen diende te rapporteren (Beslissing 14/CP.3⁵⁸).

Tijdens deze zitting werd de door AG.13 voorgestelde set procedures goedgekeurd (Beslissing 10/CP.4⁵⁹), met inbegrip van de oprichting van een Multilateraal Consultatief Comité dat deze procedures moet toepassen. Over de grootte en samenstelling van het Comité bestond echter nog geen eensgezindheid, zodat ook de procedures niet kunnen worden toegepast. Ook tijdens de Vijfde Conferentie van de Partijen (Bonn, 25.10-5.11.1999) kon geen eensgezindheid worden bereikt, zodat de zaak naar de 6de zitting moest worden doorverwezen (Den Haag, 13-24.11.2000). CoP.6 werd echter afgesloten zonder gemeenschappelijk standpunt, de onderhandelingen werden opgeschort.

Het overlegproces heeft een preventieve en faciliterende functie, d.w.z. dat eerder wordt gestreefd naar het helpen van de Partijen om hun verbintenissen na te komen dan dat naar dwangmaatregelen wordt gegrepen. Het Comité, dat minstens één keer per jaar zal samenkomen, heeft daarom tot doel advies te verlenen aan Partijen die moeilijkheden hebben om hun verbintenissen na te komen,

om het begrip van het Verdrag te bevorderen en om het ontstaan van geschillen te voorkomen. Meer bepaald zal het specifieke vragen beantwoorden, aanbevelingen formuleren inzake het verwerken van de nodige technische en financiële middelen voor implementatie en advies geven bij de compilatie van gegevens. Het kan Partijen ook aanbevelen samen te werken of bepaalde maatregelen te nemen.

Artikel 16 van het Protocol draagt de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen van het Protocol bijeenkomen op om te overwegen of dit overleg, eventueel in aangepaste vorm, ook op het Protocol kan worden toegepast.

Het multilateraal consultatief proces staat uitdrukkelijk los van de geschillenbeslechting bedoeld in artikel 19. Met de nalevingsprocedures en -mechanismen, bedoeld in artikel 18, is er echter wel een band, indien er voor een tweeledig handhavingmechanisme wordt gekozen, waarbij eerst faciliterend en pas daarna sanctionerend wordt opgetreden bij niet-naleving.

13.2 Niet-naleving (Artikel 18)

Dit artikel geeft de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen van het Protocol bijeenkomen de taak om tijdens haar 1ste zitting procedures en mechanismen uit te werken die gelden bij de niet-naleving van het Protocol. Ze moet meer bepaald een indicatieve lijst opmaken van de gevolgen van niet-naleving

Hierbij moet rekening worden gehouden met de volgende kenmerken van de niet-naleving :

Oorzaak ;

- type ;
- ernst ;
- frequentie.

De uitwerking van nalevingsprocedures en -mechanismen is één van de elementen van het Actieplan van Buenos Aires. Met beslissing 8/CP.4⁶⁰ richtte de Conferentie van de Partijen een Gemeenschappelijke Werkgroep van SBI en SBSTA op, met als taak alle elementen van het Protocol te identifice-

⁵⁷ FCCC/CP/1995/7/Add.1

⁵⁸ FCCC/CP/1997/7/Add.1

⁵⁹ FCCC/CP/1998/16/Add.1

⁶⁰ FCCC/CP/1998/16/Add.1

ren die te maken hebben met naleving en procedures voor naleving te ontwikkelen.

Deze werkgroep is samengekomen tijdens de 10de en 11de zittingen van de Hulporganen (Bonn, 31.05-11.06.1999 resp. 25.10-5.11.1999) en op basis van deze besprekingen en werden voor elk van de onderscheiden elementen van het nalevingsmechanisme een aantal opties geïdentificeerd⁶¹.

Deze elementen betreffen de doelstelling (zowel faciliterend als bestraffend), de aard (in termen als coherent, omvattend, doeltreffend, transparant enz.), een aantal beginselen, de reikwijdte (in termen van de eronder ressorterende bepalingen van het Protocol), de oprichting van een instelling die de naleving moet handhaven, de functies van die instelling, de structuur en werking ervan, de regels voor de inleiding van procedures van niet-naleving (m.i.v. ontvankelijkheid), een snelle procedure voor zaken die te maken hebben met de flexibiliteitsmechanismen, een beroepsprocedure, de invoer van een 'true-up' periode (waarbij na het verlopen van de verbintenisperiode nog de mogelijkheid wordt gegeven om een situatie van niet-naleving recht te trekken, zonder dat de handavingsprocedure meteen wordt ingesteld).

Tevens worden een aantal mogelijke gevolgen van niet-naleving geïdentificeerd. Het betreft hierbij onder meer : advies en bijstand (ook inzake beleid en maatregelen), bekendmaking, waarschuwingen, het opleggen van een nalevings-actieplan, verlies van de mogelijkheid om deel te nemen aan de flexibiliteitsmechanismen, het verlies van een groter deel van de toegewezen hoeveelheid voor de volgende verbintenisperiode, de opschorting van bepaalde rechten, toepassing van het nalevingsfonds en/of financiële sancties.

Ook de rol van de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen van het Protocol bijeenkomen en van het Secretariaat komen aan bod, evenals de verbanden met het overleg ingesteld door artikel 16 en de plaats van dit overleg ten opzichte van de beslechting van geschillen op basis van artikel 19

De Conferentie van de Partijen heeft het mandaat van de Werkgroep bevestigd tijdens haar 5de zitting (Bonn, 25.10.5.11.1999) (beslissing 15/CP.5⁶²) en deze opgeroepen om tegen CoP.6 (Den Haag, 13-24.11.2000) de werkzaamheden af te ronden zodat een beslissing kan worden genomen inzake het nalevingsregime. CoP.6 werd echter afgesloten zonder

gemeenschappelijk standpunt, de onderhandelingen werden opgeschort.

Op basis van de besprekingen in de Werkgroep tijdens de 12de zitting van de hulporganen (Bonn, 12-16.06.2000) zal een ontwerp-nalevingssysteem worden voorbereid. Deze ontwerp-tekst zal worden besproken tijdens de 13de zitting van de Hulporganen (Lyon, 11-15.09.2000) om te leiden tot een beslissing van de Conferentie van de Partijen tijdens haar 6de zitting (Den Haag, 13-24.11.2000). CoP.6 werd echter afgesloten zonder gemeenschappelijk standpunt, de onderhandelingen werden opgeschort.

13.3 *Beslechting van geschillen (Artikel 19)*

Mutatis mutandis zijn dezelfde regels van toepassing op het Protocol als degene beschreven in artikel 14 van het Verdrag.

13.4 *Stemrecht (Artikel 22)*

De tekst van dit artikel is identiek aan deze van artikel 18 van het Verdrag.

14. **Herziening van het Protocol**

14.1 *Toetsing van het Protocol (Artikel 9)*

De Conferentie van de Partijen waarin de Partijen van het Protocol bijeenkomen zal het Protocol regelmatig toetsen op basis van de stand van de wetenschappelijke informatie, van de evaluatie van de wijzigingen in het klimaat en van de technische, sociale en economische informatie. Deze toetsing wordt gecoördineerd met deze die ook uit hoofde van het Verdrag (artikel 4, 2de lid, letter d) en artikel 7, 2de lid, letter a)) moet gebeuren.

Conform artikel 4, 2de lid, letter d) van het Verdrag moet de Conferentie van de Partijen op geregelde tijdstippen toetsen of artikel 4, 2de lid, letters a) en b), die verplichtingen bevatten alle Partijen van het Verdrag, afdoende zijn.

Krachtens artikel 7, 2de lid, letter a) van het Verdrag moet de Conferentie van de Partijen op regelmatige basis de verplichtingen van de Partijen en de institutionele regelingen van het Verdrag toetsen aan de doelstelling van het Verdrag, de ervaring met de toepassing van het Verdrag, de evolutie van wetenschap en techniek.

Dit is een belangrijk verschil tussen het toetsingsmechanisme uit het Verdrag en het Protocol. De toetsing uit het Protocol betreft immers meteen het

⁶¹ FCCC/SB/2000/1

⁶² FCCC/CP/1999/6/Add.1

ganse Protocol en niet enkel welbepaalde aspecten, zoals bij het Verdrag het geval is.

Een eerste toetsing moet plaatsvinden tijdens de 1ste Conferentie van de Partijen waarin de Partijen van het Protocol bijeenkomen en daarna met een regelmatige tussenpozen, die echter niet nader wordt bepaald dan dat er moet worden gecoördineerd met de toetsing van het Verdrag. De Conferentie van de Partijen heeft over de frequentie van deze laatste evenwel nooit een beslissing genomen.

14.2 *Wijzigingen van het Protocol (Artikels 20-21)*

Los van de mogelijkheid voor de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen van het Protocol samenkomen om het Protocol naar eigen goeddunken aan te passen, zullen het Protocol en/of zijn bijlagen in ieder geval moeten worden gewijzigd om volgende redenen :

- Vastleggen van de gekwantificeerde verplichtingen voor de tweede en volgende verbintenisperiodes (zie artikel 3, 9de lid) ;
- Bepalen van nalevingsprocedures en –mechanismen (artikel 18) ;

De regels voor het wijzigen van het Protocol (artikel 20) of van zijn bijlagen (artikel 21), zijn gelijk aan deze die gelden voor het Verdrag (artikels 15 en 16), behalve voor wijzigingen van bijlagen A en B van het Protocol.

Wijzigingen worden aangenomen door de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen van het Protocol bijeenkomen. Een wijziging van Bijlage B (de gekwantificeerde emissiebeperkingen of -reductieverplichtingen van de Partijen) kan bovendien slechts mits expliciete schriftelijke toestemming van de betrokken Partijen.

Vóór een amendement van het Protocol zelf van kracht kan worden, moet een ‘instrument van aanvaarding’ worden neergelegd bij de Depositaris. Voor de wijziging van Bijlagen A en B geldt dezelfde procedure als voor de tekst van het Protocol zelf.

Indien na de inwerkingtreding van het Protocol behalve de huidige bijlagen A en B nog meer bijlagen bij het Protocol zouden zijn gevoegd en deze zouden worden gewijzigd, dan worden deze wijzigingen vanzelf van kracht, tenzij een Partij schriftelijk te kennen geeft dit niet te aanvaarden. Dergelijke bijlagen mogen enkel technische, procedurele of administratieve en louter beschrijvende teksten bevatten.

15. Procedurele bepalingen

15.1 *Depositaris en oorspronkelijke teksten (Artikels 23 en 28)*

Artikel 19 van het Verdrag bepaalde reeds dat de Secretaris-generaal van de Verenigde Naties depositaris is van alle Protocolen die bij het Verdrag worden afgesloten. Het oorspronkelijke exemplaar van het Protocol (in de 6 officiële talen van de VN : Arabisch, Chinees, Engels, Frans, Russisch en Spaans) wordt eveneens bij hem neergelegd.

15.2 *Ondertekening en ratificatie, aanvaarding, goedkeuring of toetreding (Artikel 24)*

15.2.1 Ondertekening

Het Protocol lag ter ondertekening van de Partijen van het Klimaatverdrag van 16.03.1998 t.e.m. 15.03.1999. België heeft het Protocol net als de overige EU-Lidstaten en de EU als geheel ondertekend op 29.04.1998.

Op de afsluitdatum hadden 84 van de 177 Partijen van het Verdrag⁶³ het Protocol ondertekend. Partijen die niet ondertekenden kunnen later nog Partij worden van het Protocol, via de toetredingsprocedure.

15.2.2 *Ratificatie*

Artikel 4, 2de lid bepaalt dat Partijen die gebruik wensen te maken van de mogelijkheid om hun verplichtingen gemeenschappelijk te vervullen, de onderling overeengekomen herverdeling van de lasten gelijktijdig met het neerleggen van het instrument van ratificatie moeten meedelen aan het Secretariaat.

De Lidstaten van de Europese Unie hebben in 1998 ingestemd met een dergelijke lastenverdeling (2106de zitting van de Raad 16.06.1998). Om de lastenverdeling rechtsgeldig te maken onder het Protocol zijn de Lidstaten er de facto toe verplicht gelijktijdig én samen met de Europese Gemeenschap in haar geheel, te ratificeren.

In haar Mededeling ‘Vorbereiding van de uitvoering van het Protocol van Kyoto’⁶⁴ van 19.05.1999 heeft de Europese Commissie voorgesteld om samen met de EU-Lidstaten een tijdsschema en

⁶³ Inmiddels heeft het Verdrag 182 Partijen (situatie op 23.05.2000)

⁶⁴ COM(1999)230

richtdatum voor gemeenschappelijke ratificatie af te spreken.

15.3 Inwerkingtreding (Artikel 25)

Vóór het Protocol van kracht wordt, dienen minstens 55 Partijen van het Verdrag het Protocol te hebben geratificeerd. Bovendien moet de totale CO₂-emissie van de Bijlage I-landen onder deze 55 in het jaar 1990 minstens 55 % hebben vertegenwoordigd van de totale CO₂-emissie van Bijlage I-Partijen. Het Protocol treedt in werking 90 dagen nadat aan deze voorwaarden is voldaan. Voor individuele Partijen treedt het Protocol in werking op de 90ste dag na ratificatie.

De emissies die in rekening worden gebracht om te bepalen of de tweede voorwaarde voor het in werking treden van het Protocol, zijn deze die de Partijen gerapporteerd hebben in hun eerste nationale mededelingen onder het Verdrag.

Onderstaande tabel geeft de verdeling van deze emissies weer.

Partijen	Gg CO ₂ (1990)	%
Totaal EU	3.335.561	23,23%
Totaal v.d.kandidaat-EU-Lidstaten	1.050.845	7,32%
Monaco	108	0,00%
Liechtenstein	208	0,00%
IJsland	2147	0,01%
Nieuw-Zeeland	25.241	0,18%
Noorwegen	35.202	0,25%
Zwitserland	45.070	0,31%
Australië	275.344	1,92%
Canada	461.250	3,21%
Oekraïne	703.792	4,90%
Japan	1.124.532	7,83%
Russische Federatie	2.372.300	16,52%
Verenigde Staten	4.928.900	34,32%

Bron : UN FCCC Greenhouse Gas Inventory Database (<http://194.95.39.33/>)

Uit de tabel blijkt duidelijk dat Partijen gemakkelijk coalities kunnen vormen om de inwerkingtreding van het Protocol te blokkeren.

Tijdens de 5de zitting van de Conferentie van de Partijen (Bonn, 22.10.1999-5.11.1999) hebben de vertegenwoordigers van een aantal Partijen officieel verklaard het Protocol in werking te willen laten treden of te ratificeren in 2002. Deze datum is symbolisch, omdat dan de zgn. *Rio+10*-Conferentie zal worden georganiseerd, naar aanleiding van tien jaar UNCED. Volgende landen legden verklarin-

gen af in die zin : Brazilië, Finland (namens de EU en gesteund door afzonderlijke verklaringen van Denemarken, Frankrijk, Ierland, Italië, Luxemburg, Zweden en het VK), Japan, Nauru, Nieuw-Zeeland, Peru, Trinidad en Tobago (mede namens Antigua en Barbuda, Barbados, Bahamas, Dominica, Guyana, Haïti, Jamaica, Saint Lucia en Suriname).

Hun gezamenlijk CO₂-emissie bedroeg in 1990 ca. 31 %, van het totaal, veel minder dus dan de voor de inwerkingtreding van het Protocol vereiste 55%

Brussel,

De minister-president van de Vlaamse regering,

Patrick DEWAELE

*De Vlaamse minister van Mobiliteit,
Openbare Werken en Energie,*

Steve STEVAERT

De Vlaamse minister van Leefmilieu en Landbouw,

Vera DUA

De Vlaamse minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Ambtenarenzaken en Buitenlands Beleid,

Paul VAN GREMBERGEN

De Vlaamse minister van Economie, Buitenlandse Handel en Huisvesting,

Jaak GABRIELS

Bijlage 1 bij de memorie van toelichting

Begrippenlijst

Bijlage I-partijen/Bijlage B-landen

Dit zijn de landen opgenomen in Bijlage I bij het Verdrag resp. Bijlage B bij het Protocol. Het betreft de geïndustrialiseerde landen. Beide bijlagen overlappen grotendeels. Turkije is het enige Bijlage I-land dat niet in Bijlage B bij het Protocol is opgenomen, maar dat land heeft dan ook verzocht om uit bijlage I van het Verdrag te worden geschrapt.

CDM

Mechanisme voor een Schone Ontwikkeling (*Clean Development Mechanism*).

CoP

Conferentie van de Partijen van het Klimaatverdrag (*Conference of the Parties*).

CoP/moP

Conferentie van de Partijen waarbinnen de Partijen van het Protocol bijeenkomen (*Conference of the Parties serving as meeting of the Parties to the Protocol*).

GWP

Aardopwarmingsvermogen (*Global Warming Potential*), het relatieve vermogen van een broeikasgas om over een bepaalde periode (typisch 100 jaar) bij te dragen tot de opwarming van de aardatmosfeer, vergeleken met CO₂.

IPCC

Intergouvernementele Werkgroep inzake Klimaatverandering (= *Intergovernmental Panel on Climate Change*). Dit gemeenschappelijk initiatief van de Wereldmeteorologische Organisatie (WMO) en het Milieuprogramma van de Verenigde Naties (VN) omvat een wereldwijd netwerk van wetenschappers en deskundigen. Het IPCC heeft als voornaamste taak de relevante wetenschappelijke, technische en sociaal-economische informatie te beoordelen en samen te vatten.

JI

Gezamenlijke uitvoering conform artikel 6 van het Protocol (*Joint Implementation*).

Protocol

Het Protocol van Kyoto bij het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering.

Putten

Processen, activiteiten of mechanismen waardoor een broeikasgas, een aërosol of een voorloper van een broeikasgas uit de atmosfeer wordt verwijderd.

QELRC

Gekwantificeerde verplichting inzake emissiebeperking of -reductie (*Quantified Emission Limitation or Reduction Commitment*)

SBI

Hulporgaan voor uitvoering (*Subsidiary Body for Implementation*).

SBSTA

Hulporgaan voor wetenschappelijk en technisch advies (*Subsidiary Body for Scientific and Technical Advice*).

Toegewezen hoeveelheid

Het quotum dat de Bijlage I-Partijen mogen uitstoten over een verbintenisperiode. De toegewezen hoeveelheid voor de eerste verbintenisperiode werd reeds vastgelegd in Bijlage B van het Protocol. Voor volgende verbintenisperiodes zal de toegewezen hoeveelheid later worden bepaald.

Verbintenisperiode

De periode van 5 jaar waarover de zgn. ‘toegewezen hoeveelheid’, dat is het toegestane emissiequotum is gespreid. De eerste verbintenisperiode loopt van 1.01.2008 tot 31.12.2012, de volgende van 1.01.2013 tot 31.12.2017 enzovoort.

Verdrag (=Klimaatverdrag = UN FCCC)

Raamverdrag van de VN inzake klimaatverandering (*United Nations Framework Convention on Climate Change*).

Bijlage 2 bij de memorie van toelichting

Krijtlijnen van het politieke akkoord gesloten tijdens de hervatte zesde Conferentie van de Partijen inzake klimaatverandering (Bonn, 16-27 juli 2001)

Hierna wordt de lezer een overzicht gegeven van de krijtlijnen van het politieke akkoord over de inwerkingtreding van het Kyoto Protocol tijdens de hervatte zesde Conferentie van de Partijen inzake klimaatverandering (COP 6 bis, Bonn, 16-27 juli 2001).

Voor een analyse van de problematiek vanuit de optiek van het Vlaamse Klimaatbeleid wordt de lezer doorverwezen naar de mededeling aan de Vlaamse Regering met de referentie VR/2001/1307/MED15 van 13 juli 2001. De tekst van het akkoord zelf vindt u na de bespreking.

1. Inleiding

De zesde hervatte Conferentie van de Partijen inzake klimaatverandering vond plaats van 16 juli 2001 t/m 27 juli 2001 te Bonn (Duitsland). Het Ministeriële Segment van de Conferentie van de Partijen begon op donderdag 19 juli 2001 en zou doorgaan tot zondagavond 22 juli 2001. Na een moeilijke start bleken de standpunten van de verschillende regionale groepen ver uit elkaar te liggen. Hieruit heeft voorzitter Pronk zijn conclusies getrokken en besliste hij op zaterdag 21 juli 2001 een compromisvoorstel voor te leggen, dat als ‘take it or leave it’ werd gekwalificeerd. Dit voorstel bevat een politiek akkoord over de belangrijkste onderdelen voor de inwerkingtreding van het Kyoto Protocol. In het bijzonder gaat het over de volgende vier onderwerpen : 1) het financieringsvraagstuk voor ontwikkelingslanden, 2) landgebruik en veranderingen van landgebruikactiviteiten, 3) de flexibele mechanismen en 4) het handhavingsregime.

Na marathon-onderhandeling werd het compromisvoorstel, mits aanpassing van het handhavingsregime voor Japan, goedgekeurd door alle partijen. Het politieke akkoord dient evenwel nog in een juridisch bindende tekst te worden vertaald tijdens de zevende Conferentie van de Partijen (Marrakech, 29 oktober – 9 november 2001). Het bereiken van dit politieke akkoord lijkt te betekenen dat de voorwaarden voor de inwerkingtreding van het Kyoto Protocol gehaald kunnen worden.

2. De politieke ontwikkelingen

De EU had op 22 juli 2001 de leiding genomen in het aanvaarden van het politieke akkoord van voorzitter Pronk, op voorwaarde dat de andere Partijen geen amendementen zouden indienen. De EU vreesde anders dat men opnieuw zou belanden in een situatie zoals in Den Haag, waar meer dan tweehonderd amendementen werden ingediend op het compromisvoorstel.

De ‘Environmental Integrity Group’ en de ‘CG11’(kandidaat-lidstaten) hebben van meet af aan steun verleend en positief geantwoord op het politieke akkoord.

De Umbrella groep was van bij de aanvang weinig flexibel in de technische onderhandelingen. Voornamelijk de afwachtede houding van Japan deed twijfels rijzen over de haalbaarheid van de inwerkingtreding van het Kyoto Protocol.

De ontwikkelingslanden waren eerder teleurgesteld over het politieke akkoord, omdat het geen antwoord biedt voor het financieringsvraagstuk. De EU, Canada, Zwitserland, Nieuw-Zeeland, IJsland en Noorwegen hebben in de voltallige vergadering een beleidsverklaring afgelegd waarin ze de garantie bieden aan de ontwikkelingslanden een jaarlijks bedrag van 410 miljoen dollar tegen 2005 te geven.

In antwoord op deze beleidsverklaring over de financiering heeft de Verenigde Staten (vertegenwoordigd door Paula Dobriansky) de Amerikaanse positie nog eens herhaald. De VS wenst het Kyoto Protocol noch te ratificeren, noch te blokkeren. Nadruk wordt gelegd op ‘market friendly approaches’.

De belangrijkste partners met wie de EU intensief moest onderhandelen zijn Japan en Rusland. Omwille van de verwerping van een juridisch bindend handhavingsregime door Japan, hebben enkele juridische experts een soort "middle ground" akkoord gevonden. De beslissing of het nalevingsstelsel een al dan niet juridisch bindend karakter zal hebben, zal worden genomen wanneer het Kyoto Protocol in werking treedt. (COP/MOP1-beslissing). Na het bekomen van het politieke akkoord, had Japan echter nog problemen met het compromisvoorstel. Het akkoord stond gedurende de laatste dagen weer bijna op barsten. Rusland daarentegen pleitte voor het bekomen van een extra reductiepotentieel van 8,2 Mton CO₂ uit bossen voor het behalen van haar emissiereductieverplichtingen (cfr. Onderdeel B).

In onderstaande tekst wordt dieper ingegaan op de verschillende onderdelen van het politieke akkoord, dat de ministers aanvaard hebben op maandag 23 juli 2001, en de verdere ontwikkelingen.

3. Analyse van de belangrijkste onderdelen in het politieke akkoord

A. Onderdeel over het financieringsvraagstuk voor ontwikkelingslanden

Drie nieuwe klimaatfondsen voor ontwikkelingslanden worden gecreëerd :

- **Special Climate Change Fund** : fonds opgericht onder de Klimaatconventie ter promotie van adaptatieprojecten in het domein van energie, transport, industrie, landbouw, bosbouw, afval beheer, technologie-overdracht,... Deze activiteiten zijn complementair aan de GEF en worden gefinancierd door vrijwillige bijdragen.
- **Fonds voor Minst-ontwikkelde landen** : zal beheerd worden door GEF en gericht zijn op de financiering van NAPA'S (National Adaptation Programmes of Action). GEF moet hierover de nodige regelingen treffen en ze aan COP8 rapporteren. Canada beloofde 10 miljoen US\$ voor dit fonds.
- **Kyoto Protocol Adaptation Fund** : ter financiering van concrete adaptatieprojecten van ontwikkelingslanden. Dit fonds zal ondermeer gespijsd worden uit opbrengsten uit CDM (Clean Development Mechanism) en andere bronnen o.a. vrijwillige bijdragen voor landen die het KP hebben geratificeerd.

In een beleidsverklaring voorgelegd aan de voltallige vergadering herhaalden de EU-lidstaten, Canada, Nieuw-Zeeland, Noorwegen en Zwitserland gezamenlijk hun politieke wil voor het verhogen van de fondsen van klimaatverandering ten gunste van ontwikkelingslanden met voorlopig een jaarlijks bedrag van 410 miljoen dollar tegen 2005.

B. Onderdeel over landgebruik en veranderingen in landgebruikactiviteiten (LULUCF) :

Het onderdeel over landgebruik en veranderingen in landgebruikactiviteiten (LULUCF) specificeert welke activiteiten door de Partijen kunnen aangewend worden en hoe ze in rekening zullen gebracht worden tijdens de eerste verbintenisperiode.

Het akkoord bevat het algemene principe m.b.t. de vrijwaring van de milieu-integriteit van het Protocol alsook een garantie dat een degelijke wetenschappelijk basis wordt gehanteerd voor verbintenissen in de toekomst.

De activiteiten onder artikel 3.3 van het Kyoto Protocol, worden beperkt tot bebossing, herbebossing en ontbossing voor de eerste verbintenissenperiode (2008-2012). Onder artikel 3.4 kunnen additionele activiteiten in rekening worden gebracht voor het behalen van de emissiereductiedoelstellingen voor de tweede en de volgende verbintenissenperiode, maar een land kan beslissen die activiteiten reeds in rekening te brengen in de eerste verbintenissenperiode op voorwaarde dat de activiteiten plaatsvonden na 1990. In het politieke akkoord kunnen bosbeheer, akkerlandbeheer, graslandbeheer, en herstel van vegetatie in rekening gebracht worden voor de eerste verbintenisperiode. De EU had zich aanvankelijk steeds verzet tegen opname van art. 3.4 activiteiten tijdens de eerste verbintenisperiode. Sinkskredieten kunnen eveneens worden verkregen uit 'mechanismen voor schone ontwikkeling', die evenwel beperkt worden tot bebossing en herbebossing. De 'mechanismen voor schone ontwikkeling' ('Clean Development Mechanisms' of CDM)

zijn project-gebonden activiteiten tussen industrielanden en ontwikkelingslanden, waarbij industrielanden emissiekredieten ontvangen die in rekening kunnen gebracht worden voor het behalen van hun emissiereductieverplichting.

Projecten uit bosbeheer uit art. 3.4 en art. 6, gezamenlijke uitvoering ('Joint implementation'), worden evenwel beperkt door individuele plafonds. Concreet betekent dit dat voor elk land een individuele limiet geldt op basis van specifieke gegevens waarop een gedefinieerde voorafname is toegepast en een beperking van 3 % op het basisjaar van emissies. De opname van broeikasgassen door sinks in CDM-projecten wordt voor de eerste verbintenisperiode beperkt tot vijf keer 1 % van de totale broeikasgasemissies uit het basisjaar 1990. Voor België betekent dit voor de periode 2008-2012 in totaal maximaal 4,15 Mton.

Bij de allocatie van de sinks kredieten werd aan Canada een extra vier megaton toegekend als gevolg van het principe van "double counting". Dit betekent concreet dat bij het in rekening brengen van de putten zowel de activiteiten van art. 3.3 van het Kyoto Protocol als de activiteiten van art. 3.4 (bosbeheer) werden meegeteld, terwijl dit voor andere landen niet het geval is. Zweden en Finland hebben hun bezorgdheid geuit omtrent de genereuze allocatie die Canada te beurt valt. Zij vrezen dat deze situatie kan leiden tot een verhoogd risico op economische ontwrichting in de bosbouw. Om deze reden werd het Belgische voorzitterschap belast met het uitwerken van een Memorandum waarin de Europese bezorgdheid wordt aangekaart en waarin Canada tenslotte wordt aangespoord om af te zien van het aanwenden van de extra sinks kredieten.

Rusland tekende verzet aan bij hun plafond op bosbeheer opgenomen in Annex Z. Deze eis werd door de andere Partijen verworpen aangezien dit het verzoek tot herziening van de individuele plafond door andere landen zou aanmoedigen. Een nieuwe paragraaf werd geformuleerd welke partijen toelaat de numerieke waarde van Annex Z te herzien, ten laatste twee jaar voor de aanvang van de eerste verbintenisperiode. Deze paragraaf werd evenwel nog niet formeel aangenomen.

C. Onderdeel over de flexibele mechanismen :

In het Kyoto Protocol onderscheidt men drie flexibele mechanismen waarvan twee projectgebonden mechanismen : Gezamenlijke Uitvoering (JI) en Mechanismen voor Schone Ontwikkeling (CDM). JI zijn projecten tussen industrielanden onderling, waarbij het investerend land emissiekredieten op eigen rekening mag schrijven. CDM daarentegen zijn projecten tussen industrielanden en ontwikkelingslanden, die naast het bekomen van een emissiereductie als doelstelling hebben de ontwikkelingslanden te helpen op weg naar een duurzame ontwikkeling. Emissiehandel is de internationale handel in de emissiekredieten en in eenheden van de toegewezen emissiehoeveelheden

Algemene principes :

- Het gelijkheidsbeginsel ('equity') : Annex I-landen moeten nationale maatregelen ondernemen die 'begunstigend' zijn voor het verminderen van de verschillen in totale broeikasgasemissies per capita tussen ontwikkelde en ontwikkelingslanden. De EU kan zich aansluiten bij dit principe gezien Annex I-landen als eerste hun verantwoordelijkheid moeten opnemen in het reduceren van de emissies.
- Supplementariteitsbeginsel : het complementariteitsbeginsel definieert de verhouding tussen binnenlands beleid en maatregelen en het gebruik van de flexibele mechanismen in kwalitatieve termen en niet meer in kwantitatieve termen. Nationale maatregelen moeten een significant onderdeel uitmaken van de nationale inspanningen van de Annex I-landen (industrielanden). De vervanging van de bewoording van 'chiefly' door 'significant' leidde tot een verdere afzwakking van dit beginsel.
- Onderlinge verwisselbaarheid van de emissiekredieten ('fungibility' en 'transferability') : de transfer-eenheden zijn onderling verwisselbaar, maar er bestaat geen duidelijkheid of de gecertificeerde emissiereductie-eenheden (CERs), voortvloeiend uit de CDM-projecten overgebracht worden naar of opgespaard kunnen worden voor de volgende verbintenisperiode. Dit probleem zal verder uitgeklaard moeten worden tijdens COP 7 bij de bepaling van de modaliteiten van de registers.

- Verdeling van de opbrengsten ('share of proceeds') : 2% van CERs wordt gebruikt voor het financieren van het Adaptatiefonds.
- Selectiecriteria voor deelname aan de mechanismen : willen de Annex I-landen deelnemen aan de mechanismen, dienen ze, naast de verplichting het Kyoto Protocol te hebben geratificeerd, tijdens de verbintenisperiode een jaarlijkse inventaris van hun emissies tezamen met de noodzakelijke informatie betreffende LULUCF activiteiten en koolstofbuffers (volgens artikel 7.1 van het Kyoto Protocol), een nationaal systeem met een schatting van de toekomstige emissies en een register op te stellen. De voorwaarde dat Annex I-landen het nalevingsakkoord dienen te aanvaarden is echter alleen van toepassing op de twee projectgebonden mechanismen en niet op emissiehandel (er staat louter een verwijzing naar 'transfer and acquire credits' en niet 'any parts of assigned amount').
- Nucleaire technologie : Annex I-landen dienen zich te onthouden van het gebruik van nucleaire technologie voor de twee projectgebonden mechanismen gedurende de eerste verbintenissenperiode (cfr. unilaterale projecten).

Gezamenlijke tenuitvoerlegging (Joint Implementation, JI)

Controlecommissie ('supervisory committee') : Dit nieuwe orgaan is verantwoordelijk voor de verificatie van de emissiereductie-eenheden (ERUs), indien een Annex I-land niet in naleving is met de rapporteringsverplichtingen onder het Protocol. Indien Annex I-landen daarentegen de rapporteringsverplichtingen wel naleven, worden ze vrijgesteld van de uitgebreide verificatieprocedure.

In het politieke akkoord wordt dit orgaan louter opgericht, maar de samenstelling, stemprocedure en de bevoegdheden van dit orgaan ontbreken vooralsnog in het politieke akkoord. Deze aspecten worden voor afwerking doorverwezen naar COP7.

Mechanismen voor Schone ontwikkeling (Clean Development Mechanisms, CDM) :

Uitvoerende raad ('executive board') : De Uitvoerende raad, waarvan de leden tijdens COP7 zullen aangeduid worden, is verantwoordelijk voor het toezicht op CDM-projecten (o.a. controle uit te voeren over de operationele entiteiten, die op hun beurt emissiereducties moeten certificeren). De samenstelling ervan werd in het politieke akkoord aanvaard : 4 leden van Annex I- en 6 leden van niet-Annex I-landen. Gezien de Annex I-landen in de minderheid worden gesteld, dient de stemprocedure tijdens COP 7 aangepast te worden aan de samenstelling.

Unilaterale projecten in CDM : Unilaterale projecten zijn projecten waarbij niet-Annex I-landen zelf kunnen instaan voor het financieren van projecten, zonder dat voorafgaande instemming van een Annex I-land vereist is. Unilaterale projecten worden niet expliciet uitgesloten in het politieke akkoord. Aangezien de onthouding van het gebruik van nucleaire energie zich beperkt tot Annex I-landen, opent dit de deur voor unilaterale projecten.

De EU heeft de piste gekozen om dit probleem zelf niet aan te kaarten, maar de vraag rijst evenwel hoe de EU dient te reageren indien China, dat een sterke tegenstander is van unilaterale projecten, het probleem weer aan boord brengt.

Kleinschalige projecten : Voor kleinschalige projecten geldt een gesimplificeerde procedure ter bevordering van de gelijke verdeling van CDM-projecten. De definitie en de grenswaarde van kleinschalige projecten, waarover de experts in een technische onderhandelingsgroep een akkoord hadden bereikt, werd ondergebracht in het politieke akkoord. Dit zorgt ervoor dat dit aspect als een verworvenheid beschouwd wordt.

Emissiehandel

Niveau van de 'Commitment Period Reserve' : Annex I-landen dienen een bepaald gedeelte van hun toegestane emissiekredieten op een aparte rekening te blokkeren, met als gevolg dat deze kredieten niet in aanmerking komen voor internationale emissiehandel. Deze waarde dient berekend te worden als het laagste getal te kiezen tussen 90% van de toegelaten emissiehoeveelheid tijdens de eerste verbintenisperiode

(dit is de zogenaamde Assigned Amount) ofwel 100% van vijf keer de totale broeikasgasemissies uit de meest recente gevalideerde emissie-inventaris voor broeikassen van een Annex I-Partij.

D. Handhavings- of nalevingsregime (compliance) :

Het "nalevingsregime" (compliance) is lange tijd de achillespees geweest van de onderhandelingen. Vooral Japan had problemen met het compliance regime aangezien de oorspronkelijke Pronk-tekst (Consolidated Negotiating Text) uitging van het idee van een bindende overeenkomst (m.a.w. een juridisch bindend instrument) voor landen die het KP ratificeren.

In voorliggend akkoord werd een soort " middle-ground " bereikt bestaande uit een tweesporenbenadering, waarbij :

- ten eerste een beslissing wordt aangenomen door de zesde COP omtrent de regels en modaliteiten van " compliance ", waarbij de niet-nalevingsregels op dit ogenblik evenwel NIET bindend zijn ;
- ten tweede beslist wordt dat aan de eerste sessie van de COP/MOP (dus wanneer het KP in werking is getreden) wordt aanbevolen om de regels en procedures m.b.t. de naleving goed te keuren op basis van art.18 van het KP. Concreet betekent dit dat kan geopteerd worden voor (i) een beslissing ; (ii) of een amendement op het KP dat juridische bindende sancties bevat.

Het akkoord bereikte eveneens overeenstemming over de herstelratio, 'restoration rate', die werd vastgesteld op 1.3 %. Deze ratio drukt de sanctie uit voor het geval dat landen hun investeringen in schone technologie uitstellen tot de tweede verbintenissenperiode. Deze ratio is van toepassing bij een beslissing van de handhavingsafdeling in geval van overschrijding van de toegewezen emissiehoeveelheden. Het bereikte compromis sluit nauw aan bij de percentages voorop gesteld door de EU.

EVALUATIE VAN HET AKKOORD :

Voordeel van het akkoord is dat de integriteit van het globale akkoord wordt behouden en het niet is vastgelopen op het punt naleving, waarvoor men lange tijd heeft gevreesd.

Het is een zeer goede zaak dat consensus werd bereikt om te vermijden dat er opnieuw over naleving wordt onderhandeld om deze bepaling er in te krijgen

Dit akkoord laat de deur open voor Japan en de Verenigde Staten, ook al kunnen/willen ze op dit ogenblik niet ratificeren. In de oorspronkelijke geconsolideerde tekst van voorzitter Pronk was de druk te hoog op Japan daar het zich nu reeds moreel diende te engageren om het juridisch bindend handhavingsregime toe te passen.

Delicaat punt blijft evenwel dat dit probleem in de tijd wordt verschoven, aangezien op het ogenblik dat het Kyoto Protocol in werking is getreden opnieuw onderhandeld moet worden of men een beslissing of een amendement op het Kyoto Protocol krijgt.

VOORONTWERP VAN DECREET

VOORONTWERP VAN DECREET

houdende instemming met het protocol van Kyoto bij het raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering en de bijlagen A en B, ondertekend in New York op 29 april 1998

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de minister-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Financiën, Begroting, Buitenlands Beleid en Europese Aangelegenheden, de Vlaamse minister van Mobiliteit, Openbare Werken en Energie en de Vlaamse minister van Leefmilieu en Landbouw ;

Na beraadslaging,

BESLUIT :

De Vlaamse minister van Leefmilieu en Landbouw is ermee belast, in naam van de Vlaamse regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt :

Artikel 1

Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Artikel 2

Het protocol van Kyoto bij het raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering, en de bijlagen A en B, ondertekend in New York op 29 april 1998, zullen volkomen gevolg hebben.

Brussel,

*De minister-president van de Vlaamse regering,
Vlaams minister van Financiën, Begroting,
Buitenlands Beleid en Europese Aangelegenheden*

Patrick DEWAEL

De Vlaamse minister van Mobiliteit, Openbare Werken en Energie,

Steve STEVAERT

De Vlaamse minister van Leefmilieu en Landbouw,

Vera DUA

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE

KONINKRIJK BELGIE

ADVIES 31.856/3

VAN DE AFDELING WETGEVING
VAN DE RAAD VAN STATE

De RAAD VAN STATE, afdeling wetgeving, derde kamer, op 20 juni 2001 door de Vlaamse minister van Leefmilieu en Landbouw verzocht haar van advies te dienen over een voorontwerp van decreet "houdende instemming met het protocol van Kyoto bij het raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering en de bijlagen A en B, ondertekend in New York op 29 april 1998", heeft op 3 juli 2001 het volgende advies gegeven :

1. Men redigere het opschrift van het ontwerp als volgt :

"(Ontwerp van) decreet houdende instemming met het Protocol van Kyoto bij het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering, en met de bijlagen A en B, opgemaakt te Kyoto op 11 december 1997".

2. Men redigere artikel 2 van het ontwerp als volgt :

"Art. 2. Het Protocol van Kyoto bij het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering, en de bijlagen A en B, opgemaakt te Kyoto op 11 december 1997, zullen volkomen gevolg hebben, voor wat het Vlaamse Gewest betreft.".

De kamer was samengesteld uit

de Heren	W. DEROOVER,	eerste voorzitter,
	D. ALBRECHT,	staatsraden,
	P. LEMMENS,	
	H. COUSY,	assessoren van de
	A. SPRUYT,	afdeling wetgeving,
Mevrouw	F. LIEVENS,	griffier.

Het verslag werd uitgebracht door de H. B. SEUTIN, auditeur. De nota van het Coördinatiebureau werd opgesteld en toegelicht door Mevr. K. BAMS, adjunct-referendaris.

DE GRIFFIER,

DE EERSTE VOORZITTER,

F. LIEVENS

W. DEROOVER

ONTWERP VAN DECREET

ONTWERP VAN DECREET

*De Vlaamse minister van Mobiliteit,
Openbare Werken en Energie,*

DE VLAAMSE REGERING,

Steve STEVAERT

Op voorstel van de minister-president van de Vlaamse regering, de Vlaamse minister van Mobiliteit, Openbare Werken en Energie, de Vlaamse minister van Leefmilieu en Landbouw en de Vlaamse minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Ambtenarenzaken en Buitenlands Beleid ;

De Vlaamse minister van Leefmilieu en Landbouw,

Vera DUA

Na beraadslaging,

BESLUIT :

*De Vlaamse minister van Binnenlandse
Aangelegenheden, Ambtenarenzaken
en Buitenlands Beleid,*

De Vlaamse minister van Leefmilieu en Landbouw is ermee belast, in naam van de Vlaamse regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt :

Paul VAN GREMBERGEN

Artikel 1

Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Artikel 2

Het protocol van Kyoto bij het raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering, en de bijlagen A en B, opgemaakt te Kyoto op 11 december 1997, zullen volkomen gevolg hebben, voor wat het Vlaamse Gewest betreft.

Brussel, 14 september 2001.

De minister-president van de Vlaamse regering,

Patrick DEWAEL

BIJLAGEN

BIJLAGE 1

Protocol van Kyoto bij het Raamverdrag van de Verenigde Naties
inzake klimaatverandering

(Nederlandse vertaling en Engelse tekst)

C. VERTALING**Protocol van Kyoto bij het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering**

De Partijen bij dit Protocol,

Partij zijnde bij het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering, hierna te noemen „het Verdrag”,

Strevende naar verwezenlijking van het uiteindelijke doel van het Verdrag als genoemd in artikel 2 van het Verdrag,

Herinnerende aan de bepalingen van het Verdrag,

Geleid door artikel 3 van het Verdrag,

Ingevolge het mandaat van Berlijn dat bij besluit 1/CP.1 van de Conferentie van de Partijen bij het Verdrag tijdens haar eerste zitting werd aangenomen,

Zijn het volgende overeengekomen:

Artikel 1

Voor de toepassing van dit Protocol zijn de begripsomschrijvingen van artikel 1 van het Verdrag van toepassing. Daarnaast wordt verstaan onder:

1. „Conferentie van de Partijen”: de Conferentie van de Partijen bij het Verdrag.

2. „Verdrag”: het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering, op 9 mei 1992 te New York aangenomen.

3. „Intergouvernementele werkgroep inzake klimaatverandering”: de Intergouvernementele werkgroep inzake klimaatverandering die in 1988 door de Wereld Meteorologische Organisatie en het Milieuprogramma van de Verenigde Naties gezamenlijk werd ingesteld.

4. „Protocol van Montreal”: het Protocol van Montreal betreffende stoffen die de ozonlaag afbreken, op 16 september 1987 te Montreal aangenomen en naderhand aangepast en gewijzigd.

5. „Aanwezige Partijen die hun stem uitbrengen”: Partijen die aanwezig zijn en voor- of tegenstemmen.

6. „Partij”: een Partij bij dit Protocol, tenzij uit de context anderszins blijkt.

7. „In Bijlage I opgenomen Partij”: een Partij die is opgenomen in Bijlage I bij het Verdrag, eventueel als gewijzigd, of een Partij die een kennisgeving heeft gedaan ingevolge artikel 4, tweede lid, letter g, van het Verdrag.

Artikel 2

1. Elke in Bijlage I opgenomen Partij dient, voor de nakoming van haar gekwantificeerde verplichtingen inzake emissiebeperking en -reductie uit hoofde van artikel 3, met het oog op de bevordering van duurzame ontwikkeling:

a. in overeenstemming met haar nationale omstandigheden beleid en maatregelen uit te voeren en/of verder uit te werken, zoals:

- i. verhoging van de energie-efficiëntie in relevante sectoren van de nationale economie;
- ii. bescherming en uitbreiding van putten en reservoirs van broeikasgassen die niet worden beheerst krachtens het Protocol van Montreal, rekening houdend met haar verplichtingen ingevolge relevante internationale milieuverdragen; bevordering van praktijken van duurzaam bosbeheer; bebossing en herbebossing;
- iii. bevordering van duurzame vormen van landbouw in het licht van overwegingen op het gebied van klimaatverandering;
- iv. onderzoek naar, en bevordering, ontwikkeling en verhoging van het gebruik van nieuwe en duurzame vormen van energie, van technologieën voor kooldioxide-vastlegging en van geavanceerde en innovatieve milieuvriendelijke technologieën;
- v. voortschrijdende reductie of geleidelijke eliminatie van markt-onvolkomenheden, fiscale stimulansen, vrijstellingen van heffingen en accijnzen, en subsidies in alle broeikasgasuitstotende sectoren die tegen het doel van het Verdrag ingaan, en toepassing van marktinstrumenten;
- vi. stimulering van passende hervormingen in relevante sectoren, gericht op het bevorderen van beleid en maatregelen waarmee de emissies van niet krachtens het Protocol van Montreal beheerste broeikasgassen worden beperkt of gereduceerd;
- vii. maatregelen om de emissies van niet krachtens het Protocol van Montreal beheerste broeikasgassen in de transportsector te beperken en/of te reduceren;
- viii. beperking en/of reductie van methaanemissies door middel van herwinning en gebruik bij het afvalbeheer, evenals bij de productie, het transport en de distributie van energie;

b. samen te werken met andere Partijen om de individuele en gecombineerde doeltreffendheid te verbeteren van hun uit hoofde van dit artikel aangenomen beleid en maatregelen, ingevolge artikel 4, tweede lid, letter e, onder i, van het Verdrag. Met dat doel nemen deze Partijen stappen om hun ervaringen te delen en informatie uit te wisselen over dergelijk beleid en dergelijke maatregelen, met inbegrip van het ontwikkelen van manieren om de vergelijkbaarheid, transparantie en doeltreffendheid daarvan te verbeteren. De Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen, dient, tijdens haar eer-

ste zitting of zo snel mogelijk daarna, te overwegen op welke manieren die samenwerking kan worden vergemakkelijkt, rekening houdend met alle relevante informatie.

2. De in Bijlage I opgenomen Partijen streven naar beperking of reductie van emissies van niet krachtens het Protocol van Montreal beheerste broeikasgassen uit de in de lucht- en zeevaart gebruikte bunkerbrandstoffen, waarbij zij werken via respectievelijk de Internationale Burgerluchtvaartorganisatie en de Internationale Maritieme Organisatie.

3. De in Bijlage I opgenomen Partijen streven ernaar beleid en maatregelen ingevolge dit artikel zodanig uit te voeren dat nadelige gevolgen tot een minimum worden beperkt, met inbegrip van de nadelige gevolgen van klimaatverandering, gevolgen voor de internationale handel, en sociale, economische en milieueffecten voor andere Partijen, met name Partijen die ontwikkelingslanden zijn en in het bijzonder die welke zijn genoemd in artikel 4, achtste en negende lid, van het Verdrag, rekening houdend met artikel 3 van het Verdrag. De Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen, kan, indien van toepassing, verdere maatregelen treffen om de uitvoering van het in dit lid bepaalde te bevorderen.

4. Indien de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen, besluit dat het nuttig is in het eerste lid, letter a, genoemd beleid en maatregelen te coördineren, zal zij, rekening houdend met de verschillende nationale omstandigheden en mogelijke gevolgen, wijzen en middelen bestuderen om de coördinatie van dit beleid en deze maatregelen uit te werken.

Artikel 3

1. De in Bijlage I opgenomen Partijen zorgen er ieder voor zich of gezamenlijk voor dat hun gezamenlijke antropogene in kooldioxide-equivalenten uitgedrukte emissies van de in Bijlage A genoemde broeikasgassen de hun toegewezen hoeveelheden, berekend aan de hand van hun gekwantificeerde verplichtingen inzake emissiebeperking en -reductie als genoemd in bijlage B en overeenkomstig het in dit artikel bepaalde, niet overschrijden, met het oog op de reductie van hun totale emissie van die gassen in de verbintenisperiode 2008 tot 2012 met ten minste 5% ten opzichte van de niveaus van 1990.

2. Elke in Bijlage I opgenomen Partij dient in 2005 aantoonbare vorderingen te hebben gemaakt bij de nakoming van haar verplichtingen ingevolge dit Protocol.

3. De netto-veranderingen in de broeikasgasemissies per bron en de verwijderingen per put die voortvloeien uit rechtstreeks door de mens ontplooid activiteiten op het gebied van veranderingen in het landgebruik en bosbouw, beperkt tot bebossing, herbebossing en ontbossing sinds 1990, gemeten als verifieerbare veranderingen in koolstofvoorraden

in elke verbintenisperiode, worden gebruikt om te voldoen aan de verplichtingen uit hoofde van dit artikel van elke in Bijlage I opgenomen Partij. Over de broeikasgasemissies per bron en de verwijderingen per put die verband houden met die activiteiten wordt op transparante en verifieerbare wijze verslag uitgebracht en dit wordt overeenkomstig de artikelen 7 en 8 getoetst.

4. Voorafgaand aan de eerste zitting van de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen, verschaft elke in Bijlage I opgenomen Partij het Hulporgaan voor wetenschappelijk en technologisch advies ter bestudering gegevens waarmee haar niveau van koolstofvoorraden in 1990 kan worden vastgesteld en een raming kan worden gemaakt van de wijzigingen in haar koolstofvoorraden gedurende de daaropvolgende jaren. De Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen, neemt tijdens haar eerste zitting of zo snel mogelijk daarna een besluit over de modaliteiten, regelingen en richtlijnen ten aanzien van hoe en welke aanvullende menselijke activiteiten die verband houden met veranderingen in de broeikasgasemissies per bron en de verwijderingen per put in de categorieën landbouwgronden, veranderingen in landgebruik en bosbouw moeten worden opgeteld bij, of afgetrokken van, de aan de in Bijlage I opgenomen Partijen toegewezen hoeveelheden, rekening houdend met de onzekerheden, de transparantie van de rapportage, de verifieerbaarheid, het methodologische werk van de Intergouvernementele werkgroep inzake klimaatverandering, het overeenkomstig artikel 5 door het Hulporgaan voor wetenschappelijk en technologisch advies uitgebrachte advies en de besluiten van de Conferentie van de Partijen. Een dergelijk besluit geldt voor de tweede en volgende verbintenisperiodes. Een Partij kan ervoor kiezen een dergelijk besluit over deze aanvullende menselijke activiteiten in haar eerste verbintenisperiode toe te passen, mits deze activiteiten sinds 1990 hebben plaatsgevonden.

5. De in Bijlage I opgenomen Partijen die een overgang naar een markteconomie doormaken en wier referentiejaar of -periode door de Conferentie van de Partijen tijdens haar tweede zitting is vastgesteld ingevolge besluit 9/CP.2 gebruiken dat referentiejaar of die referentieperiode voor de nakoming van hun verplichtingen ingevolge dit artikel. Elke andere in Bijlage I opgenomen Partij die een overgang naar een markteconomie doormaakt en die haar eerste nationale mededeling uit hoofde van artikel 12 van het Verdrag nog niet heeft gedaan, kan de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen, ook ervan in kennis stellen dat zij van plan is een historisch referentiejaar of een historische referentieperiode anders dan 1990 te gebruiken voor de nakoming van haar verplichtingen ingevolge dit artikel. De Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen, beslist over de aanvaarding van die kennisgeving.

6. Rekening houdend met artikel 4, zesde lid, van het Verdrag, staat de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeen-

komen de in Bijlage I opgenomen Partijen die een overgang naar een markteconomie doormaken bij de nakoming van hun verplichtingen ingevolge dit Protocol anders dan die ingevolge dit artikel, een zekere mate van flexibiliteit toe.

7. In de eerste verbintenisperiode voor gekwantificeerde emissiebeperking en -reductie, van 2008 tot 2012, is de aan elke in Bijlage I opgenomen Partij toegewezen hoeveelheid gelijk aan het in Bijlage B voor de betrokken Partij opgenomen percentage van haar totale antropogene in kooldioxide-equivalenten uitgedrukte emissies van de in Bijlage A genoemde broeikasgassen in 1990, of het referentiejaar dat of de referentieperiode die overeenkomstig het vijfde lid is bepaald, vermenigvuldigd met vijf. De in Bijlage I opgenomen Partijen voor welke veranderingen in landgebruik en bosbouw in 1990 een netto-bron van broeikasgasemissies vormden, dienen, met het oog op de berekening van de hun toegewezen hoeveelheid, in het referentiejaar of de referentieperiode voor hun emissies in 1990 de totale antropogene in kooldioxide-equivalenten uitgedrukte emissies per bron, verminderd met de verwijderingen per put in 1990, resulterend uit veranderingen in landgebruik op te nemen.

8. Alle in Bijlage I opgenomen Partijen kunnen 1995 als referentiejaar gebruiken voor gehalogeneerde koolwaterstoffen, perfluorkoolwaterstoffen en zwavelhexafluoride, met het oog op de in het zevende lid bedoelde berekening.

9. De verplichtingen voor latere periodes voor in Bijlage I opgenomen Partijen worden vastgesteld in wijzigingen op Bijlage B bij dit Protocol, die overeenkomstig het bepaalde in artikel 21, zevende lid, worden aangenomen. De Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen, neemt ten minste zeven jaar voor het einde van de in het eerste lid bedoelde eerste verbintenisperiode het initiatief tot het beoordelen van die verplichtingen.

10. Emissieverminderende eenheden of delen van een toegewezen hoeveelheid die een Partij overeenkomstig het bepaalde in artikel 6 of artikel 17 van een andere Partij overneemt, worden opgeteld bij de aan de overnemende Partij toegewezen hoeveelheid.

11. Emissieverminderende eenheden of delen van een toegewezen hoeveelheid die een Partij overeenkomstig het bepaalde in artikel 6 of artikel 17 aan een andere Partij overdraagt, worden afgetrokken van de aan de overdragende Partij toegewezen hoeveelheid.

12. Gecertificeerde emissiereducties die een Partij overeenkomstig het bepaalde in artikel 12 van een andere Partij overneemt, worden opgeteld bij de aan de overnemende Partij toegewezen hoeveelheid.

13. Indien de emissies van een in Bijlage I opgenomen Partij in een verbintenisperiode lager zijn dan de haar uit hoofde van dit artikel toe-

gewezen hoeveelheid, wordt het verschil op verzoek van die Partij opgeteld bij de aan die Partij voor latere verbintenisperiodes toegewezen hoeveelheid.

14. Elke in Bijlage I opgenomen Partij streeft ernaar de in het eerste lid genoemde verplichtingen na te komen met een minimum aan nadelige sociale, economische en milieueffecten voor andere Partijen die ontwikkelingslanden zijn, in het bijzonder die welke zijn genoemd in artikel 4, achtste en negende lid, van het Verdrag. In overeenstemming met de desbetreffende besluiten van de Conferentie van de Partijen inzake de toepassing van die leden, bestudeert de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen tijdens haar eerste zitting welke maatregelen nodig zijn om de nadelige gevolgen van klimaatverandering en/of de gevolgen van bestrijdingsmaatregelen voor de in die leden bedoelde Partijen tot een minimum te beperken. Onderwerp van studie zijn onder andere het instellen van financiering, de verzekering en de overdracht van technologie.

Artikel 4

1. De in Bijlage I opgenomen Partijen die een overeenkomst hebben gesloten inzake de gezamenlijke nakoming van hun verplichtingen uit hoofde van artikel 3, worden geacht aan die verplichtingen te hebben voldaan op voorwaarde dat hun totale gecombineerde gezamenlijke antropogene in kooldioxide-equivalenten uitgedrukte emissies van de in Bijlage A genoemde broeikasgassen de aan hen toegewezen hoeveelheden, die zijn berekend op grond van hun in Bijlage B opgenomen gekwantificeerde verplichtingen inzake emissiebeperking en -reductie en overeenkomstig het bepaalde in artikel 3, niet overschrijden. Het respectieve emissieniveau dat aan elk van de Partijen bij de overeenkomst is toegewezen, dient in die overeenkomst te worden aangegeven.

2. De Partijen bij een dergelijke overeenkomst stellen het secretariaat in kennis van de voorwaarden van de overeenkomst op de datum van nederlegging van hun akten van bekrachtiging, aanvaarding of goedkeuring van of toetreding tot dit Protocol. Het secretariaat informeert op zijn beurt de Partijen bij en ondertekenaars van het Verdrag over de voorwaarden van de overeenkomst.

3. Een dergelijke overeenkomst blijft van kracht voor de duur van de in artikel 3, zevende lid, genoemde verbintenisperiode.

4. Indien Partijen die gezamenlijk handelen dit doen in het kader van, en samen met, een regionale organisatie voor economische integratie, worden de bestaande verplichtingen ingevolge dit Protocol niet beïnvloed door een wijziging in de samenstelling van de organisatie na de aanneming van dit Protocol. Een wijziging in de samenstelling van de organisatie is alleen van toepassing voor die verplichtingen ingevolge artikel 3 die na die wijziging worden aangenomen.

5. Indien de Partijen bij een dergelijke overeenkomst er niet in slagen hun totale gecombineerde niveau van emissiereducties te bereiken, is elke Partij bij die overeenkomst verantwoordelijk voor haar eigen in de overeenkomst genoemde emissieniveau.

6. Indien Partijen die gezamenlijk handelen dit doen in het kader van, en samen met, een regionale organisatie voor economische integratie die zelf Partij is bij dit Protocol, is elke lidstaat van die regionale organisatie voor economische integratie afzonderlijk, en samen met de regionale organisatie voor economische integratie handelend overeenkomstig artikel 24, verantwoordelijk voor zijn eigen overeenkomstig dit artikel bekendgemaakte emissieniveau, ingeval zij er niet in slagen hun totale gecombineerde niveau van emissiereducties te bereiken.

Artikel 5

1. Elke in Bijlage I opgenomen Partij dient niet later dan een jaar voor het begin van de eerste verbintenisperiode te beschikken over een nationaal systeem voor de schatting van antropogene emissies per bron en verwijderingen per put van alle niet krachtens het Protocol van Montreal beheerste broeikasgassen. De Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen, beslist tijdens haar eerste zitting over richtlijnen voor dergelijke nationale systemen, waarin de in het tweede lid genoemde methoden zijn verwerkt.

2. Methoden voor de schatting van antropogene emissies per bron en verwijderingen per put van alle niet krachtens het Protocol van Montreal beheerste broeikasgassen zijn die welke door de Intergouvernementele werkgroep inzake klimaatverandering zijn aanvaard en door de Conferentie van de Partijen tijdens haar derde zitting zijn goedgekeurd. Ingeval die methoden niet worden gebruikt, worden eventueel benodigde aanpassingen aangebracht overeenkomstig de methoden die door de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen tijdens haar eerste zitting zijn goedgekeurd. Op basis van het werk van onder andere de Intergouvernementele werkgroep inzake klimaatverandering en het door het Hulporgaan voor wetenschappelijk en technologisch advies uitgebrachte advies worden deze methoden en aanpassingen regelmatig getoetst en in voorkomende gevallen herzien door de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen, ten volle rekening houdend met eventuele relevante besluiten van de Conferentie van de Partijen. Elke herziening van methoden of aanpassingen wordt alleen aangewend om ervoor te zorgen dat de verplichtingen ingevolge artikel 3 met betrekking tot een na die herziening aanvaarde verbintenisperiode, worden nagekomen.

3. De cijfers van het aardopwarmingsvermogen (global warming potentials), de zogenoemde GWP-waarden, die worden gebruikt voor de berekening van het kooldioxide-equivalent van antropogene emissies per bron en verwijderingen per put van de in Bijlage A genoemde broeikas-

gassen zijn die welke door de Intergouvernementele werkgroep inzake klimaatverandering zijn aanvaard en door de Conferentie van de Partijen tijdens haar derde zitting zijn overeengekomen. Op basis van het werk van onder andere de Intergouvernementele werkgroep inzake klimaatverandering en het door het Hulporgaan voor wetenschappelijk en technologisch advies uitgebrachte advies wordt de GWP-waarde van elk van die broeikasgassen regelmatig getoetst en in voorkomende gevallen herzien door de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen, ten volle rekening houdend met eventuele relevante besluiten van de Conferentie van de Partijen. Een herziening van de GWP-waarde is alleen van toepassing op verplichtingen ingevolge artikel 3 met betrekking tot een na die herziening aanvaarde verbintenisperiode.

Artikel 6

1. Om aan haar verplichtingen ingevolge artikel 3 te voldoen, kan elke in Bijlage I opgenomen Partij emissiereductie eenheden die het resultaat zijn van projecten die een reductie beogen van antropogene emissies per bron of een verhoging van antropogene verwijderingen per put van broeikasgassen in ongeacht welke sector van de economie, overdragen aan of overnemen van elke andere in Bijlage I opgenomen Partij, op voorwaarde dat:

- a. een dergelijk project is goedgekeurd door de betrokken Partijen;
- b. een dergelijk project voorziet in een extra vermindering van emissies per bron, of een extra uitbreiding van verwijderingen per put ten opzichte van die welke anders zouden zijn opgetreden;
- c. zij geen emissiereductie eenheden overneemt indien zij niet heeft voldaan aan haar verplichtingen ingevolge de artikelen 5 en 7; en
- d. het overnemen van emissiereductie eenheden een aanvulling is op nationale maatregelen om de verplichtingen ingevolge artikel 3 na te komen.

2. De Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen, kan, tijdens haar eerste zitting of zo snel mogelijk daarna, verdere richtlijnen opstellen voor de toepassing van dit artikel, met inbegrip van richtlijnen voor verificatie en rapportage.

3. Een in Bijlage I opgenomen Partij kan rechtspersonen machtigen om onder haar verantwoordelijkheid deel te nemen aan activiteiten die leiden tot het uit hoofde van dit artikel ontwikkelen, overdragen of overnemen van emissiereductie eenheden.

4. Indien een vraagstuk betreffende de uitvoering van de in dit artikel genoemde eisen door een in Bijlage I opgenomen Partij overeenkomstig de desbetreffende bepalingen van artikel 8 wordt signaleerd, kunnen overdrachten en overnames van emissiereductie eenheden doorgang blijven vinden nadat het vraagstuk is signaleerd, op voorwaarde dat die

eenheden niet door een Partij mogen worden gebruikt om aan haar verplichtingen ingevolge artikel 3 te voldoen totdat alle kwesties betreffende de nakoming zijn opgelost.

Artikel 7

1. Elke in Bijlage I opgenomen Partij neemt in haar jaarlijkse inventarislijst van antropogene emissies per bron en verwijderingen per put van niet krachtens het Protocol van Montreal beheerste broeikasgassen, die overeenkomstig de desbetreffende besluiten van de Conferentie van de Partijen wordt ingediend, de noodzakelijke overeenkomstig het vierde lid te bepalen aanvullende informatie op om ervoor te zorgen dat aan artikel 3 wordt voldaan.

2. Elke in Bijlage I opgenomen Partij neemt in haar nationale mededeling, die wordt gedaan uit hoofde van artikel 12 van het Verdrag, de aanvullende overeenkomstig het vierde lid te bepalen informatie op die noodzakelijk is om aan te tonen dat zij voldoet aan haar verplichtingen ingevolge dit Protocol.

3. Elke in Bijlage I opgenomen Partij deelt de uit hoofde van het eerste lid vereiste informatie jaarlijks mede, te beginnen met de eerste inventarislijst die uit hoofde van het Verdrag vereist is voor het eerste jaar van de verbintenisperiode nadat dit Protocol voor die Partij in werking is getreden. Elke in Bijlage I opgenomen Partij verstrekt de uit hoofde van het tweede lid vereiste informatie als deel van de eerste nationale mededeling die uit hoofde van het Verdrag vereist is nadat dit Protocol voor die Partij in werking is getreden en na aanneming van de in het vierde lid genoemde richtlijnen. De frequentie van de uit hoofde van dit artikel vereiste informatieverstrekking daarna wordt bepaald door de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen, rekening houdend met een eventueel tijdpad voor het verstrekken van nationale mededelingen waartoe de Conferentie van de Partijen heeft besloten.

4. De Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen, neemt tijdens haar eerste zitting richtlijnen aan voor het opstellen van de uit hoofde van dit artikel vereiste informatie, en toetst deze daarna periodiek, rekening houdend met de richtlijnen voor het opstellen van nationale mededelingen door in Bijlage I opgenomen Partijen, die door de Conferentie van de Partijen zijn aangenomen. De Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen, beslist eveneens, vóór de eerste verbintenisperiode, over manieren waarop de administratie van de toegewezen hoeveelheden kan plaatsvinden.

Artikel 8

1. De informatie die ingevolge artikel 7 door elke in Bijlage I opgenomen Partij wordt verstrekt, wordt getoetst door beoordelingsteams van deskundigen ingevolge de desbetreffende besluiten van de Conferentie van de Partijen en overeenkomstig de richtlijnen die uit hoofde van het vierde lid voor dit doel zijn aangenomen door de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen. De ingevolge artikel 7, eerste lid, door elke in Bijlage I opgenomen Partij verstrekte informatie wordt getoetst als deel van de jaarlijkse samenstelling en administratie van de emissie-inventarislijsten en de toegewezen hoeveelheden. Daarnaast wordt de ingevolge artikel 7, tweede lid, door elke in Bijlage I opgenomen Partij verstrekte informatie getoetst als deel van de beoordeling van de mededelingen.

2. De beoordelingsteams van deskundigen worden gecoördineerd door het secretariaat en bestaan uit deskundigen die zijn geselecteerd uit hen die door de Partijen bij het Verdrag en, indien van toepassing, door intergouvernementele organisaties zijn voorgedragen, overeenkomstig de richtlijnen die voor dit doel door de Conferentie van de Partijen zijn gegeven.

3. Het toetsingsproces voorziet in een grondige en allesomvattende technische evaluatie van alle aspecten van de uitvoering van dit Protocol door een Partij. De beoordelingsteams van deskundigen stellen een rapport op voor de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen, waarin de nakoming van de verplichtingen van de Partij wordt geëvalueerd en waarin mogelijke problemen met, en factoren die van invloed zijn op, de naleving van de verplichtingen worden signaleerd. Deze rapporten worden door het secretariaat verzonden aan alle Partijen bij het Verdrag. Het secretariaat maakt een lijst van de vraagstukken betreffende de uitvoering die in die rapporten zijn aangegeven ter nadere bestudering door de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen.

4. De Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen, neemt tijdens haar eerste zitting richtlijnen aan voor het toetsen van de uitvoering van dit Protocol door beoordelingsteams van deskundigen, en toetst deze daarna periodiek, rekening houdend met de desbetreffende besluiten van de Conferentie van de Partijen.

5. De Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen, bestudeert, met de hulp van het Hulporgaan inzake de uitvoering en, indien van toepassing, het Hulporgaan voor wetenschappelijk en technologisch advies:

a. de door Partijen uit hoofde van artikel 7 verstrekte informatie en de rapporten van de toetsingen daarvan die door de deskundigen ingevolge dit artikel zijn verricht; en

b. de vraagstukken betreffende de uitvoering die door het secretariaat ingevolge het derde lid in een lijst zijn opgenomen, evenals alle door Partijen naar voren gebrachte vraagstukken.

6. Ingevolge haar bestudering van de in het vijfde lid genoemde informatie, neemt de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen, besluiten over elke voor de uitvoering van dit Protocol noodzakelijke aangelegenheid.

Artikel 9

1. De Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen, toetst dit Protocol periodiek in het licht van de best beschikbare wetenschappelijke informatie over en evaluaties van klimaatverandering en de effecten daarvan, alsmede ter zake dienende technische, sociale en economische informatie. Deze toetsingen worden gecoördineerd met relevante toetsingen uit hoofde van het Verdrag, in het bijzonder die welke worden vereist in artikel 4, tweede lid, letter d, en artikel 7, tweede lid, letter a, van het Verdrag. Op basis van deze toetsingen neemt de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen, passende maatregelen.

2. De eerste toetsing vindt plaats tijdens de tweede zitting van de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen. Volgende toetsingen vinden met regelmatige tussenpozen en tijdig plaats.

Artikel 10

Alle Partijen, hun gezamenlijke, doch verschillende verantwoordelijkheden en hun specifieke nationale en regionale ontwikkelingsprioriteiten, doelstellingen en omstandigheden in aanmerking nemend, zonder nieuwe verplichtingen te introduceren voor niet in Bijlage I opgenomen Partijen, maar de bestaande verplichtingen ingevolge artikel 4, eerste lid, van het Verdrag bevestigend, en de naleving van deze verplichtingen steeds bevorderend om duurzame ontwikkeling te realiseren, rekening houdend met artikel 4, derde, vijfde en zevende lid, van het Verdrag:

a. stellen, voor zover relevant en mogelijk, nationale en, indien van toepassing, regionale programma's met een goede kosteneffectiviteit op ter verbetering van de kwaliteit van lokale emissiefactoren, gegevens over activiteiten en/of modellen die de sociaal-economische omstandigheden van elke Partij weerspiegelen voor het opstellen en periodiek bijwerken van nationale inventarislijsten van antropogene emissies per bron en verwijderingen per put van alle niet krachtens het Protocol van Montreal beheerste broeikasgassen, gebruik makend van vergelijkbare door de Conferentie van de Partijen overeen te komen methoden, en in overeenstemming met de door de Conferentie van de Partijen aangenomen richtlijnen voor het opstellen van nationale mededelingen;

b. stellen nationale en, indien van toepassing, regionale programma's op die maatregelen bevatten ter beperking van klimaatverandering en maatregelen ter vergemakkelijking van een adequate aanpassing aan klimaatverandering, en voeren deze uit, maken deze openbaar en werken deze regelmatig bij:

i. Dergelijke programma's kunnen onder meer betrekking hebben op de energie-, de vervoers- en de industriesector, alsmede op de landbouw, de bosbouw en het afvalbeheer. Bovendien kunnen aanpassingstechnologieën en methoden ter verbetering van de ruimtelijke ordening de aanpassing aan klimaatverandering verbeteren; en

ii. De in Bijlage I opgenomen Partijen verstrekken informatie over maatregelen uit hoofde van dit Protocol, met inbegrip van nationale programma's, overeenkomstig artikel 7; andere Partijen trachten in hun nationale mededelingen, indien van toepassing, informatie op te nemen over programma's die maatregelen bevatten die naar hun mening een bijdrage leveren aan de bestrijding van klimaatverandering en de nadelige effecten daarvan, met inbegrip van maatregelen ter bestrijding van stijgingen van broeikasgasemissies en ter uitbreiding van verwijderingen per put, en maatregelen voor capaciteitsopbouw en aanpassing;

c. werken samen bij de bevordering van doeltreffende modaliteiten voor de ontwikkeling, toepassing en verspreiding van, en ondernemen alle mogelijke stappen ter bevordering, vergemakkelijking en financiering, indien van toepassing, van de overdracht van, of de toegang tot, milieuvriendelijke technologieën, know-how, praktijken en processen die betrekking hebben op klimaatverandering, met name ten gunste van ontwikkelingslanden, met inbegrip van het opstellen van beleid en programma's voor een doeltreffende overdracht van milieuvriendelijke technologieën in staatseigendom of uit de publieke sector, en het creëren van randvoorwaarden voor de particuliere sector, ter bevordering en uitbreiding van de overdracht van, en de toegang tot, milieuvriendelijke technologieën;

d. werken samen bij wetenschappelijk en technisch onderzoek en bevorderen het onderhoud en de ontwikkeling van systemen voor systematische waarneming en het opzetten van gegevensbestanden om de onzekerheden betreffende het klimaatsysteem, de nadelige effecten van klimaatverandering en de economische en sociale gevolgen van verschillende bestrijdingsstrategieën te verkleinen, en bevorderen de ontwikkeling en versterking van de eigen capaciteiten en mogelijkheden om deel te nemen aan internationale en intergouvernementele inspanningen, programma's en netwerken betreffende onderzoek en systematische waarneming, rekening houdend met artikel 5 van het Verdrag;

e. werken samen bij en bevorderen op internationaal niveau en, indien van toepassing, met behulp van bestaande organisaties, de ontwikkeling en uitvoering van voorlichtings- en vormingsprogramma's, waaronder de versterking van nationale capaciteitsvergroting, in het bij-

zonder van menselijke en institutionele capaciteit, en de uitwisseling of detachering van personeel voor de opleiding van deskundigen op dit gebied, met name voor de ontwikkelingslanden, en vergemakkelijken op nationaal niveau de bewustmaking van, en de toegang van het publiek tot informatie inzake klimaatverandering. Er dienen passende modaliteiten te worden ontwikkeld voor de uitvoering van deze activiteiten via de desbetreffende hulporganen van het Verdrag, rekening houdend met artikel 6 van het Verdrag;

f. nemen in hun nationale mededelingen informatie op over programma's en activiteiten die ingevolge dit artikel zijn ondernomen overeenkomstig de desbetreffende besluiten van de Conferentie van de Partijen; en

g. nemen, bij de nakoming van de verplichtingen ingevolge dit artikel, artikel 4, achtste lid, van het Verdrag grondig in overweging.

Artikel 11

1. Bij de toepassing van artikel 10 houden Partijen rekening met het in artikel 4, vierde, vijfde, zevende, achtste en negende lid, van het Verdrag bepaalde.

2. De Partijen die ontwikkelde landen zijn en de andere in Bijlage II bij het Verdrag opgenomen ontwikkelde Partijen, in het kader van de toepassing van artikel 4, eerste lid, van het Verdrag, overeenkomstig het bepaalde in artikel 4, derde lid, en artikel 11 van het Verdrag, en via de instelling(en) waaraan de werking van het financiële mechanisme van het Verdrag is toevertrouwd:

a. stellen nieuwe en aanvullende financiële middelen ter beschikking ter dekking van de overeengekomen volledige door de Partijen die ontwikkelingslanden zijn te maken kosten ter bevordering van de nakoming van bestaande verplichtingen ingevolge artikel 4, eerste lid, letter a, van het Verdrag die vallen onder artikel 10, letter a; en

b. stellen eveneens die financiële middelen ter beschikking, waaronder die ten behoeve van de overdracht van technologie, die de Partijen die ontwikkelingslanden zijn nodig hebben ter dekking van de volledige overeengekomen meerkosten van de bevordering van de nakoming van bestaande verplichtingen ingevolge artikel 4, eerste lid, van het Verdrag die vallen onder artikel 10 en die zijn overeengekomen tussen een Partij die een ontwikkelingsland is en de in artikel 11 van het Verdrag bedoelde instelling(en), zulks in overeenstemming met dat artikel. Bij de nakoming van deze bestaande verplichtingen dient rekening te worden gehouden met de noodzaak van adequaatheid en voorspelbaarheid van de geldstroom en het belang van passende lastenverdeling onder de Partijen die ontwikkelde landen zijn. De richtlijnen voor de instelling(en) waaraan de werking van het financiële mechanisme van het Verdrag is toevertrouwd in de desbetreffende besluiten van de Conferentie van de

Partijen, met inbegrip van die welke vóór de aanneming van dit Protocol werden overeengekomen, zijn van overeenkomstige toepassing op het in dit lid bepaalde.

3. Door de Partijen die ontwikkelde landen zijn en de andere in Bijlage II bij het Verdrag opgenomen ontwikkelde Partijen en aan Partijen die ontwikkelingslanden zijn, kunnen ook financiële middelen voor de toepassing van artikel 10 ter beschikking worden gesteld, langs bilaterale, regionale en andere multilaterale kanalen.

Artikel 12

1. Hierbij wordt een mechanisme voor schone ontwikkeling ingesteld.

2. Het doel van het mechanisme voor schone ontwikkeling is het helpen van de niet in Bijlage I opgenomen Partijen bij het realiseren van duurzame ontwikkeling en het leveren van een bijdrage aan het uiteindelijke doel van het Verdrag, en het helpen van in Bijlage I opgenomen Partijen bij het nakomen van hun gekwantificeerde verplichtingen inzake emissiebeperking en -reductie uit hoofde van artikel 3.

3. Ingevolge het mechanisme voor schone ontwikkeling:

a. profiteren de niet in Bijlage I opgenomen Partijen mee van projectactiviteiten die resulteren in gecertificeerde emissiereducties; en

b. kunnen de in Bijlage I opgenomen Partijen gecertificeerde emissiereducties die voortvloeien uit dergelijke projectactiviteiten aanwenden om bij te dragen tot de nakoming van een deel van hun gekwantificeerde verplichtingen inzake emissiebeperking en -reductie ingevolge artikel 3, zoals bepaald door de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen.

4. Het mechanisme voor schone ontwikkeling is onderworpen aan het gezag en de richtlijnen van de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen en staat onder toezicht van de raad van bestuur van het mechanisme voor schone ontwikkeling.

5. De uit elke projectactiviteit voortvloeiende emissiereducties worden gecertificeerd door operationele instellingen die worden aangewezen door de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen, op basis van:

a. vrijwillige, door elke betrokken Partij goedgekeurde, deelname;

b. feitelijke, meetbare en lange-termijnvoordelen, gerelateerd aan de beperking van klimaatverandering; en

c. extra emissie-reducties ten opzichte van die welke zouden zijn opgetreden zonder de gecertificeerde projectactiviteit.

6. Het mechanisme voor schone ontwikkeling geeft waar nodig hulp bij het verkrijgen van financiering van gecertificeerde projectactiviteiten.

7. De Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen, stelt tijdens haar eerste zitting modaliteiten en procedures

vast met het doel transparantie, doelmatigheid en verantwoording te garanderen via onafhankelijke financiële controle en verificatie van projectactiviteiten.

8. De Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen, garandeert dat een deel van de opbrengsten van gecertificeerde projectactiviteiten wordt aangewend ter dekking van administratieve uitgaven en om Partijen die ontwikkelingslanden zijn en die in het bijzonder kwetsbaar zijn voor de nadelige gevolgen van klimaatverandering te helpen de kosten van aanpassing op te brengen.

9. Bij deelname ingevolge het mechanisme voor schone ontwikkeling, waaronder deelname aan de in het derde lid, letter a, genoemde activiteiten en aan de overname van gecertificeerde emissiereducties, kunnen particuliere en/of publieke instellingen zijn betrokken; deze deelname is onderworpen aan eventuele door de raad van bestuur van het mechanisme voor schone ontwikkeling gegeven richtlijnen.

10. Gecertificeerde emissiereducties die in de periode vanaf het jaar 2000 tot aan het begin van de eerste verbintenisperiode zijn gerealiseerd, kunnen worden aangewend om bij te dragen tot de nakoming van de verplichtingen in de eerste verbintenisperiode.

Artikel 13

1. De Partijen bij dit Protocol komen bijeen in de Conferentie van de Partijen, het hoogste orgaan van het Verdrag.

2. Partijen bij het Verdrag die geen Partij zijn bij dit Protocol kunnen als waarnemer deelnemen aan de zittingen van de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen. Wanneer de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen in de Conferentie van de Partijen, kunnen beslissingen uit hoofde van dit Protocol enkel worden genomen door hen die Partij zijn bij dit Protocol.

3. Wanneer de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen in de Conferentie van de Partijen, wordt een lid van het Bureau van de Conferentie van de Partijen dat een Partij bij het Verdrag vertegenwoordigt die op dat moment geen Partij bij dit Protocol is, vervangen door een extra door en uit de Partijen bij dit Protocol te kiezen lid.

4. De Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen, toetst regelmatig de uitvoering van dit Protocol en neemt, binnen haar mandaat, de besluiten die nodig zijn ter bevordering van de doeltreffende uitvoering van dit Protocol. Zij verricht de haar door dit Protocol toegewezen taken en:

a. beoordeelt, op basis van de in overeenstemming met de bepalingen van dit Protocol aan haar ter beschikking gestelde informatie, de uitvoering van dit Protocol door de Partijen, de gevolgen, in het algemeen, van de ingevolge dit Protocol genomen maatregelen, in het bijzonder

gevolgen ten aanzien van het milieu en economische en sociale gevolgen, alsook het cumulatieve effect ervan en de mate waarin vooruitgang wordt geboekt in de richting van verwezenlijking van de doelstelling van het Verdrag;

b. bestudeert periodiek de verplichtingen van de Partijen ingevolge dit Protocol, daarbij de in artikel 4, tweede lid, onder d, en artikel 7, tweede lid, van het Verdrag vereiste toetsingen grondig in overweging nemend, in het licht van de doelstelling van het Verdrag, de opgedane ervaring bij de uitvoering daarvan en de evolutie van de wetenschappelijke en technologische kennis, en bestudeert in dit kader periodieke rapporten inzake de uitvoering van dit Protocol, en neemt deze aan;

c. bevordert en vergemakkelijkt de uitwisseling van informatie betreffende door de Partijen genomen maatregelen om klimaatverandering en de gevolgen daarvan tegen te gaan, rekening houdend met de uiteenlopende omstandigheden, verantwoordelijkheden en mogelijkheden van de Partijen en hun onderscheiden verplichtingen ingevolge dit Protocol;

d. vergemakkelijkt op verzoek van twee of meer Partijen de coördinatie van de door hen genomen maatregelen om klimaatverandering en de gevolgen daarvan tegen te gaan, rekening houdend met de uiteenlopende omstandigheden, verantwoordelijkheden en mogelijkheden van de Partijen en hun onderscheiden verplichtingen ingevolge dit Protocol;

e. bevordert en begeleidt, in overeenstemming met de doelstelling van het Verdrag en de bepalingen van dit Protocol, en de desbetreffende beslissingen van de Conferentie van de Partijen volledig in aanmerking nemend, de ontwikkeling en periodieke verfijning van vergelijkbare methoden voor de doeltreffende uitvoering van dit Protocol, overeen te komen door de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen;

f. doet aanbevelingen inzake aangelegenheden die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van dit Protocol;

g. tracht extra financiële middelen te werven in overeenstemming met artikel 11, tweede lid;

h. stelt de hulporganen in die noodzakelijk worden geacht voor de toepassing van dit Protocol;

i. verzoekt om en, indien van toepassing, maakt gebruik van de diensten en de medewerking van, en informatie verstrekt door, bevoegde internationale, intergouvernementele en niet-gouvernementele organisaties; en

j. oefent andere taken uit die nodig kunnen zijn voor de toepassing van dit Protocol, en bestudeert elke toegewezen taak die voortvloeit uit een beslissing van de Conferentie van de Partijen.

5. Het reglement van orde van de Conferentie van de Partijen en de financiële procedures die uit hoofde van het Verdrag worden toegepast, zijn van overeenkomstige toepassing uit hoofde van dit Protocol, tenzij de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen door middel van consensus anders beslist.

6. De eerste zitting van de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen, wordt door het secretariaat belegd samen met de eerste zitting van de Conferentie van de Partijen die is gepland na de datum van inwerkingtreding van dit Protocol. Daaropvolgende gewone zittingen van de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen, worden jaarlijks gehouden, samen met de gewone zittingen van de Conferentie van de Partijen, tenzij de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen anders beslist.

7. Buitengewone zittingen van de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen, worden gehouden op elk ander door haar noodzakelijk geacht tijdstip, of op schriftelijk verzoek van een Partij, op voorwaarde dat dit verzoek binnen zes maanden nadat het door het secretariaat aan de Partijen is medegedeeld, door ten minste een derde van de Partijen wordt gesteund.

8. De Verenigde Naties, haar gespecialiseerde organisaties en de Internationale Organisatie voor Atoomenergie, alsmede alle lidstaten daarvan of waarnemers daarbij die geen Partij bij het Verdrag zijn, kunnen op zittingen van de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen, worden vertegenwoordigd als waarnemer. Elke instelling of organisatie, hetzij nationaal of internationaal, hetzij gouvernementeel of niet-gouvernementeel, die bevoegd is ter zake van aangelegenheden waarop dit Protocol betrekking heeft, en die aan het secretariaat haar wens te kennen heeft gegeven op een zitting van de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen, te zijn vertegenwoordigd als waarnemer, kan als zodanig worden toegelaten, tenzij ten minste een derde van de aanwezige Partijen hier tegen bezwaar maakt. De toelating en de deelneming van waarnemers wordt geregeld in het reglement van orde, bedoeld in het vijfde lid.

Artikel 14

1. Het bij artikel 8 van het Verdrag ingestelde secretariaat fungeert als secretariaat van dit Protocol.

2. Artikel 8, tweede lid, van het Verdrag inzake de taken van het secretariaat en artikel 8, derde lid, van het Verdrag inzake voor het functioneren van het secretariaat getroffen regelingen, zijn van overeenkomstige toepassing op dit Protocol. Daarnaast verricht het secretariaat de ingevolge dit Protocol aan het secretariaat toegewezen taken.

Artikel 15

1. Het Hulporgaan voor wetenschappelijk en technologisch advies en het Hulporgaan inzake de uitvoering, ingesteld bij de artikelen 9 en 10 van het Verdrag, doen dienst als respectievelijk het Hulporgaan voor wetenschappelijk en technologisch advies en het Hulporgaan inzake de

uitvoering van dit Protocol. De bepalingen inzake het functioneren van deze twee organen uit hoofde van het Verdrag zijn van overeenkomstige toepassing op dit Protocol. Zittingen van de bijeenkomsten van het Hulporgaan voor wetenschappelijk en technologisch advies en het Hulporgaan inzake de uitvoering van dit Protocol worden samen met de bijeenkomsten van respectievelijk het Hulporgaan voor wetenschappelijk en technologisch advies en het Hulporgaan inzake de uitvoering van het Verdrag gehouden.

2. Partijen bij het Verdrag die geen Partij zijn bij dit Protocol kunnen als waarnemer deelnemen aan de zittingen van de hulporganen. Wanneer de hulporganen fungeren als hulporganen van dit Protocol, kunnen beslissingen uit hoofde van dit Protocol enkel worden genomen door hen die Partij zijn bij dit Protocol.

3. Wanneer de bij de artikelen 9 en 10 van het Verdrag ingestelde hulporganen hun functie uitoefenen inzake aangelegenheden met betrekking tot dit Protocol wordt een lid van de Bureaus van die hulporganen dat een Partij bij het Verdrag vertegenwoordigt die op dat moment geen Partij bij dit Protocol is, vervangen door een extra door en uit de Partijen bij dit Protocol te kiezen lid.

Artikel 16

De Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen, bestudeert zo spoedig mogelijk de toepassing op dit Protocol van het in artikel 13 van het Verdrag bedoelde multilaterale consultatieve overleg, en wijzigt dit indien nodig, in het licht van eventuele relevante besluiten die door de Conferentie van de Partijen worden genomen. Multilateraal consultatief overleg dat op dit Protocol van toepassing kan zijn, functioneert onverminderd de in overeenstemming met artikel 18 ingestelde procedures en mechanismen.

Artikel 17

De Conferentie van de Partijen legt de relevante beginselen, modaliteiten, regels en richtlijnen vast, in het bijzonder voor de verificatie en de rapportage van en het afleggen van verantwoording over emissiehandel. De in Bijlage B opgenomen Partijen kunnen deelnemen aan emissiehandel teneinde aan hun verplichtingen ingevolge artikel 3 te voldoen. Deze handel vormt een aanvulling op de nationale maatregelen om de gekwantificeerde verplichtingen inzake emissiebeperking en -reductie uit hoofde van dat artikel na te komen.

Artikel 18

De Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen, keurt tijdens haar eerste zitting passende en doeltreffende procedures en mechanismen goed teneinde gevallen van niet-naleving

van de bepalingen van dit Protocol vast te stellen en te bestrijden, onder andere door het opstellen van een indicatieve lijst van gevolgen, rekening houdend met de oorzaak, de aard, de mate en de frequentie van de niet-naleving. Procedures en mechanismen ingevolge dit artikel die bindende gevolgen met zich meebrengen worden aangenomen door middel van een wijziging op dit Protocol.

Artikel 19

De bepalingen van artikel 14 van het Verdrag inzake regeling van geschillen zijn van overeenkomstige toepassing op dit Protocol.

Artikel 20

1. Elke Partij kan wijzigingen van dit Protocol voorstellen.
2. Wijzigingen van dit Protocol worden aangenomen op een gewone zitting van de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen. De tekst van een voorgestelde wijziging van dit Protocol wordt door het secretariaat aan de Partijen medegedeeld, zulks ten minste zes maanden vóór de bijeenkomst waarop zij tot aanneming wordt voorgesteld. Het secretariaat deelt de tekst van alle voorgestelde wijzigingen ook mede aan de Partijen en ondertekenaars van het Verdrag en, ter kennisneming, aan de Depositaris.
3. De Partijen stellen alles in het werk om over elke voorgestelde wijziging van dit Protocol overeenstemming te bereiken door middel van consensus. Indien alle pogingen om tot consensus te komen mislukken en er geen overeenstemming wordt bereikt, wordt de wijziging in laatste instantie aangenomen met een meerderheid van drie vierde van de aanwezige Partijen die hun stem uitbrengen. De aangenomen wijziging wordt door het secretariaat medegedeeld aan de Depositaris, die deze ter aanvaarding toezendt aan alle Partijen.
4. Akten van aanvaarding betreffende een wijziging worden nedergelegd bij de Depositaris. Een in overeenstemming met het derde lid aangenomen wijziging treedt voor de Partijen die deze hebben aanvaard in werking op de negentigste dag na de datum van ontvangst door de Depositaris van een akte van aanvaarding van ten minste drie vierde van de Partijen bij dit Protocol.
5. Een wijziging treedt ten aanzien van elke andere Partij in werking op de negentigste dag na de datum waarop die Partij haar akte van aanvaarding betreffende bedoelde wijziging heeft nedergelegd bij de Depositaris.

Artikel 21

1. Bijlagen bij dit Protocol maken daarvan een integrerend deel uit en een verwijzing naar dit Protocol vormt tegelijkertijd een verwijzing naar de Bijlagen daarbij, tenzij uitdrukkelijk anders is bepaald. Bijlagen die

worden aangenomen na de inwerkingtreding van dit Protocol zijn beperkt tot lijsten, formulieren en andere beschrijvende stukken van wetenschappelijke, technische, procedurele of administratieve aard.

2. Elke Partij kan voorstellen doen voor een bijlage bij dit Protocol en kan wijzigingen van bijlagen bij dit Protocol voorstellen.

3. Bijlagen bij dit Protocol en wijzigingen van bijlagen bij dit Protocol worden aangenomen op een gewone zitting van de Conferentie van de Partijen waarin de Partijen bij dit Protocol bijeenkomen. De tekst van elke voorgestelde bijlage of wijziging van een bijlage wordt door het secretariaat aan de Partijen medegedeeld, zulks ten minste zes maanden vóór de bijeenkomst waarop zij tot aanneming wordt voorgesteld. Het secretariaat deelt de tekst van elke voorgestelde bijlage of wijziging van een bijlage ook mede aan de Partijen en ondertekenaars van het Verdrag en, ter kennisneming, aan de Depositaris.

4. De Partijen stellen alles in het werk om over elke voorgestelde bijlage of wijziging van een bijlage overeenstemming te bereiken door middel van consensus. Indien alle pogingen om tot consensus te komen mislukken en er geen overeenstemming wordt bereikt, wordt de bijlage of de wijziging van de bijlage in laatste instantie aangenomen met een meerderheid van drie vierde van de aanwezige Partijen die hun stem uitbrengen. De aangenomen bijlage of wijziging van een bijlage wordt door het secretariaat medegedeeld aan de Depositaris, die deze ter aanvaarding toezendt aan alle Partijen.

5. Een in overeenstemming met het derde en vierde lid aangenomen bijlage of wijziging van een bijlage niet zijnde Bijlage A of B treedt voor alle Partijen bij dit Protocol in werking zes maanden na de datum waarop de Depositaris hun de aanneming van de bijlage of de aanneming van de wijziging van de bijlage heeft medegedeeld, behalve voor de Partijen die de Depositaris binnen die termijn schriftelijk te kennen hebben gegeven die bijlage of die wijziging van de bijlage niet te aanvaarden. Voor Partijen die hun kennisgeving van niet-aanvaarding herroepen, treedt de bijlage of de wijziging van een bijlage in werking op de negentigste dag na de datum waarop de Depositaris een kennisgeving van herroeping heeft ontvangen.

6. Indien de aanneming van een bijlage of een wijziging van een bijlage een wijziging van dit Protocol inhoudt, treedt die bijlage eerst in werking of wordt die wijziging van een bijlage eerst van kracht wanneer de wijziging van dit Protocol van kracht wordt.

7. Wijzigingen van de Bijlagen A en B bij dit Protocol worden aangenomen en worden van kracht in overeenstemming met de in artikel 20 genoemde procedure, met dien verstande dat een wijziging van Bijlage B alleen met de schriftelijke instemming van de betrokken Partij wordt aangenomen.

Artikel 22

1. Elke Partij heeft één stem, behoudens het in het tweede lid bepaalde.

2. Regionale organisaties voor economische integratie beschikken ter zake van binnen hun bevoegdheid vallende aangelegenheden over een aantal stemmen dat gelijk is aan het aantal van hun lidstaten die Partij bij dit Protocol zijn. Bedoelde organisaties oefenen hun stemrecht niet uit indien een van hun lidstaten zijn stemrecht uitoefent, en omgekeerd.

Artikel 23

De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties is Depositaris van dit Protocol.

Artikel 24

1. Dit Protocol staat open voor ondertekening en dient te worden bekrachtigd, aanvaard of goedgekeurd door Staten en regionale organisaties voor economische integratie die Partij bij het Verdrag zijn. Het staat open voor ondertekening van 16 maart 1998 tot en met 15 maart 1999 op de zetel van de Verenigde Naties te New York. Dit Protocol staat open voor toetreding vanaf de dag na de datum waarop het is gesloten voor ondertekening. De akten van bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding dienen te worden nedergelegd bij de Depositaris.

2. Een regionale organisatie voor economische integratie die Partij wordt bij dit Protocol zonder dat één van haar lidstaten Partij is, is gebonden aan alle verplichtingen ingevolge dit Protocol. Wanneer één of meer lidstaten van een dergelijke organisatie Partij zijn bij dit Protocol, komen de organisatie en haar lidstaten hun onderscheiden verantwoordelijkheden overeen met betrekking tot de nakoming van hun verplichtingen ingevolge dit Protocol. In dergelijke gevallen zijn de organisatie en haar lidstaten niet gerechtigd de uit het Protocol voortvloeiende rechten gelijktijdig uit te oefenen.

3. In hun akten van bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding geven regionale organisaties voor economische integratie de omvang van hun bevoegdheid ter zake van door dit Protocol geregelde aangelegenheden aan. Deze organisaties doen tevens kennisgeving aan de Depositaris, die op zijn beurt de Partijen in kennis stelt, van belangrijke wijzigingen betreffende de omvang van hun bevoegdheid.

Artikel 25

1. Dit Protocol treedt in werking op de negentigste dag na de datum waarop ten minste vijfenvijftig Partijen bij het Verdrag, waaronder in Bijlage I opgenomen Partijen van wie de totale kooldioxide-emissies ten

minste vijftig procent van de totale kooldioxide-emissies in 1990 van de in Bijlage I opgenomen Partijen bedroegen, hun akten van bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding hebben nedergelegd.

2. Voor de toepassing van dit Artikel wordt onder „de totale kooldioxide-emissies in 1990 van de in Bijlage I opgenomen Partijen” verstaan de hoeveelheid die op of voor de datum van aanneming van dit Protocol door de in Bijlage I opgenomen Partijen is medegedeeld in hun eerste in overeenstemming met artikel 12 van het Verdrag gedane nationale mededelingen.

3. Voor elke Staat of regionale organisatie voor economische integratie die dit Protocol bekrachtigt, aanvaardt of goedkeurt, dan wel hiertoe toetreedt, nadat aan de in het eerste lid genoemde voorwaarden voor inwerkingtreding is voldaan, treedt dit Protocol in werking op de negentigste dag volgend op de datum van nederlegging van de akte van bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding.

4. Voor de toepassing van dit artikel wordt een door een regionale organisatie voor economische integratie nedergelegde akte niet meegerekend naast de door haar lidstaten nedergelegde akten.

Artikel 26

Bij dit Protocol kan geen enkel voorbehoud worden gemaakt.

Artikel 27

1. Na het verstrijken van een termijn van drie jaar te rekenen vanaf de datum waarop dit Protocol voor een Partij in werking is getreden, kan die Partij dit Protocol opzeggen door middel van een schriftelijke kennisgeving aan de Depositaris.

2. De opzegging wordt van kracht na het verstrijken van een termijn van een jaar te rekenen vanaf de datum waarop de Depositaris de kennisgeving van opzegging heeft ontvangen, of op enige latere in bedoelde kennisgeving vermelde datum.

3. Een Partij die het Verdrag heeft opgezegd, wordt geacht ook dit Protocol te hebben opgezegd.

Artikel 28

Het oorspronkelijke exemplaar van dit Protocol, waarvan de Arabische, de Chinese, de Engelse, de Franse, de Russische en de Spaanse tekst gelijkelijk authentiek zijn, wordt nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.

GEDAAN te Kyoto op elf december negentienhonderd zevenennegentig.

TEN BLIJKE WAARVAN de ondergetekenden, daartoe naar behoren gemachtigd, dit Protocol op de aangegeven data hebben ondertekend.

Bijlage A

Broeikasgassen

Kooldioxide (CO₂)
Methaan (CH₄)
Distikstofoxyde (N₂O)
onvolledig gehalogeneerde fluorkoolwaterstoffen (HFK's)
Perfluorkoolwaterstoffen (PFK's)
Zwavelhexafluoride (SF₆)

Sectoren/categorieën bronnen

Energie
Brandstofverbranding
Energieproducerende industrieën
Verwerkende industrieën en bouw
Transport
Andere sectoren
Overige
Vluchtige emissies uit brandstoffen
Vaste brandstoffen
Olie en aardgas
Overige

Productieprocessen
Minerale producten
Chemische industrie
Metaalproductie
Overige productie
Productie van gehalogeneerde koolwaterstoffen en zwavelhexafluoride.
Verbruik van gehalogeneerde koolwaterstoffen en zwavelhexafluoride.
Overige

Gebruik van oplosmiddelen en andere producten

Landbouw
darmgisting
Mestbeheer
Rijstteelt

Landbouwgronden
 Voorgeschreven afbranding van savannes
 Verbranding van agrarische residuen
 Overige

Afval
 Storten van vast afval op het land
 Afvalwaterzuivering
 Afvalverbranding
 Overige

Bijlage B

Partij	<i>Gekwantificeerde verplichtingen inzake emissiebeperking of -reductie (percentage van referentiejaar of -periode)</i>
Australië	108
België	92
Bulgarije*	92
Canada	94
Denemarken	92
Duitsland	92
Estland*	92
Europese Gemeenschap	92
Finland	92
Frankrijk	92
Griekenland	92
Hongarije*	94
Ierland	92
IJsland	110
Italië	92
Japan	94
Kroatië*	95
Letland*	92
Liechtenstein	92
Litouwen*	92
Luxemburg	92
Monaco	92
Nederland	92
Nieuw-Zeeland	100
Noorwegen	101
Oekraïne*	100
Oostenrijk	92

Partij	<i>Gekwantificeerde verplichtingen inzake emissiebeperking of -reductie (percentage van referentiejaar of -periode)</i>
Polen*	94
Portugal	92
Roemenië*	92
Russische Federatie*	100
Slovenië*	92
Slowakije*	92
Spanje	92
Tsjechië*	92
Verenigd Koninkrijk van Groot- Brittannië en Noord-Ierland	92
Verenigde Staten van Amerika	93
Zweden	92
Zwitserland	92

* Landen die een overgang naar een markteconomie doormaken.

KYOTO PROTOCOL TO THE UNITED NATIONS FRAMEWORK CONVENTION ON CLIMATE CHANGE

The Parties to this Protocol ,

*Being Parties to the United Nations Framework Convention on Climate Change,
hereinafter referred to as "the Convention",*

In pursuit of the ultimate objective of the Convention as stated in its Article 2,

Recalling the provisions of the Convention,

Being guided by Article 3 of the Convention,

*Pursuant to the Berlin Mandate adopted by decision 1/CP.1 of the
Conference of the Parties to the Convention at its first session,*

Have agreed as follows:

Article 1

For the purposes of this Protocol, the definitions contained in Article 1 of the Convention shall apply. In addition:

1. "Conference of the Parties" means the Conference of the Parties to the Convention.
2. "Convention" means the United Nations Framework Convention on Climate Change, adopted in New York on 9 May 1992.
3. "Intergovernmental Panel on Climate Change" means the Intergovernmental Panel on Climate Change established in 1988 jointly by the World Meteorological Organization and the United Nations Environment Programme.
4. "Montreal Protocol" means the Montreal Protocol on Substances that Deplete the Ozone Layer, adopted in Montreal on 16 September 1987 and as subsequently adjusted and amended.
5. "Parties present and voting" means Parties present and casting an affirmative or negative vote.
6. "Party" means, unless the context otherwise indicates, a Party to this Protocol.

7. "Party included in Annex I" means a Party included in Annex I to the Convention, as may be amended, or a Party which has made a notification under Article 4, paragraph 2(g), of the Convention.

Article 2

1. Each Party included in Annex I, in achieving its quantified emission limitation and reduction commitments under Article 3, in order to promote sustainable development, shall:

(a) Implement and/or further elaborate policies and measures in accordance with its national circumstances, such as:

- (i) Enhancement of energy efficiency in relevant sectors of the national economy;
- (ii) Protection and enhancement of sinks and reservoirs of greenhouse gases not controlled by the Montreal Protocol, taking into account its commitments under relevant international environmental agreements; promotion of sustainable forest management practices, afforestation and reforestation;
- (iii) Promotion of sustainable forms of agriculture in light of climate change considerations;
- (iv) Research on, and promotion, development and increased use of, new and renewable forms of energy, of carbon dioxide sequestration technologies and of advanced and innovative environmentally sound technologies;
- (v) Progressive reduction or phasing out of market imperfections, fiscal incentives, tax and duty exemptions and subsidies in all greenhouse gas emitting sectors that run counter to the objective of the Convention and application of market instruments;
- (vi) Encouragement of appropriate reforms in relevant sectors aimed at promoting policies and measures which limit or reduce emissions of greenhouse gases not controlled by the Montreal Protocol;
- (vii) Measures to limit and/or reduce emissions of greenhouse gases not controlled by the Montreal Protocol in the transport sector;

- (viii) Limitation and/or reduction of methane emissions through recovery and use in waste management, as well as in the production, transport and distribution of energy;

(b) Cooperate with other such Parties to enhance the individual and combined effectiveness of their policies and measures adopted under this Article, pursuant to Article 4, paragraph 2(e)(i), of the Convention. To this end, these Parties shall take steps to share their experience and exchange information on such policies and measures, including developing ways of improving their comparability, transparency and effectiveness. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall, at its first session or as soon as practicable thereafter, consider ways to facilitate such cooperation, taking into account all relevant information.

2. The Parties included in Annex I shall pursue limitation or reduction of emissions of greenhouse gases not controlled by the Montreal Protocol from aviation and marine bunker fuels, working through the International Civil Aviation Organization and the International Maritime Organization, respectively.

3. The Parties included in Annex I shall strive to implement policies and measures under this Article in such a way as to minimize adverse effects, including the adverse effects of climate change, effects on international trade, and social, environmental and economic impacts on other Parties, especially developing country Parties and in particular those identified in Article 4, paragraphs 8 and 9, of the Convention, taking into account Article 3 of the Convention. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol may take further action, as appropriate, to promote the implementation of the provisions of this paragraph.

4. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol, if it decides that it would be beneficial to coordinate any of the policies and measures in paragraph 1(a) above, taking into account different national circumstances and potential effects, shall consider ways and means to elaborate the coordination of such policies and measures.

Article 3

1. The Parties included in Annex I shall, individually or jointly, ensure that their aggregate anthropogenic carbon dioxide equivalent emissions of the greenhouse gases listed in Annex A do not exceed their assigned amounts, calculated pursuant to their quantified emission limitation and reduction commitments inscribed in Annex B and in accordance with the provisions of this Article, with a view to reducing their overall emissions of such gases by at least 5 per cent below 1990 levels in the commitment period 2008 to 2012.

2. Each Party included in Annex I shall, by 2005, have made demonstrable progress in achieving its commitments under this Protocol.

3. The net changes in greenhouse gas emissions by sources and removals by sinks resulting from direct human-induced land-use change and forestry activities, limited to afforestation, reforestation and deforestation since 1990, measured as verifiable changes in carbon stocks in each commitment period, shall be used to meet the commitments under this Article of each Party included in Annex I. The greenhouse gas emissions by sources and removals by sinks associated with those activities shall be reported in a transparent and verifiable manner and reviewed in accordance with Articles 7 and 8.
4. Prior to the first session of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol, each Party included in Annex I shall provide, for consideration by the Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice, data to establish its level of carbon stocks in 1990 and to enable an estimate to be made of its changes in carbon stocks in subsequent years. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall, at its first session or as soon as practicable thereafter, decide upon modalities, rules and guidelines as to how, and which, additional human-induced activities related to changes in greenhouse gas emissions by sources and removals by sinks in the agricultural soils and the land-use change and forestry categories shall be added to, or subtracted from, the assigned amounts for Parties included in Annex I, taking into account uncertainties, transparency in reporting, verifiability, the methodological work of the Intergovernmental Panel on Climate Change, the advice provided by the Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice in accordance with Article 5 and the decisions of the Conference of the Parties. Such a decision shall apply in the second and subsequent commitment periods. A Party may choose to apply such a decision on these additional human-induced activities for its first commitment period, provided that these activities have taken place since 1990.
5. The Parties included in Annex I undergoing the process of transition to a market economy whose base year or period was established pursuant to decision 9/CP.2 of the Conference of the Parties at its second session shall use that base year or period for the implementation of their commitments under this Article. Any other Party included in Annex I undergoing the process of transition to a market economy which has not yet submitted its first national communication under Article 12 of the Convention may also notify the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol that it intends to use an historical base year or period other than 1990 for the implementation of its commitments under this Article. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall decide on the acceptance of such notification.
6. Taking into account Article 4, paragraph 6, of the Convention, in the implementation of their commitments under this Protocol other than those under this Article, a certain degree of flexibility shall be allowed by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol to the Parties included in Annex I undergoing the process of transition to a market economy.

7. In the first quantified emission limitation and reduction commitment period, from 2008 to 2012, the assigned amount for each Party included in Annex I shall be equal to the percentage inscribed for it in Annex B of its aggregate anthropogenic carbon dioxide equivalent emissions of the greenhouse gases listed in Annex A in 1990, or the base year or period determined in accordance with paragraph 5 above, multiplied by five. Those Parties included in Annex I for whom land-use change and forestry constituted a net source of greenhouse gas emissions in 1990 shall include in their 1990 emissions base year or period the aggregate anthropogenic carbon dioxide equivalent emissions by sources minus removals by sinks in 1990 from land-use change for the purposes of calculating their assigned amount.
8. Any Party included in Annex I may use 1995 as its base year for hydrofluorocarbons, perfluorocarbons and sulphur hexafluoride, for the purposes of the calculation referred to in paragraph 7 above.
9. Commitments for subsequent periods for Parties included in Annex I shall be established in amendments to Annex B to this Protocol, which shall be adopted in accordance with the provisions of Article 21, paragraph 7. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall initiate the consideration of such commitments at least seven years before the end of the first commitment period referred to in paragraph 1 above.
10. Any emission reduction units, or any part of an assigned amount, which a Party acquires from another Party in accordance with the provisions of Article 6 or of Article 17 shall be added to the assigned amount for the acquiring Party.
11. Any emission reduction units, or any part of an assigned amount, which a Party transfers to another Party in accordance with the provisions of Article 6 or of Article 17 shall be subtracted from the assigned amount for the transferring Party.
12. Any certified emission reductions which a Party acquires from another Party in accordance with the provisions of Article 12 shall be added to the assigned amount for the acquiring Party.
13. If the emissions of a Party included in Annex I in a commitment period are less than its assigned amount under this Article, this difference shall, on request of that Party, be added to the assigned amount for that Party for subsequent commitment periods.
14. Each Party included in Annex I shall strive to implement the commitments mentioned in paragraph 1 above in such a way as to minimize adverse social, environmental and economic impacts on developing country Parties, particularly those identified in Article 4, paragraphs 8 and 9, of the Convention. In line with relevant decisions of the Conference of the Parties on the implementation of those paragraphs, the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall, at its first session, consider what actions are necessary to minimize the adverse effects of climate change and/or the impacts of response measures on Parties referred

to in those paragraphs. Among the issues to be considered shall be the establishment of funding, insurance and transfer of technology.

Article 4

1. Any Parties included in Annex I that have reached an agreement to fulfil their commitments under Article 3 jointly, shall be deemed to have met those commitments provided that their total combined aggregate anthropogenic carbon dioxide equivalent emissions of the greenhouse gases listed in Annex A do not exceed their assigned amounts calculated pursuant to their quantified emission limitation and reduction commitments inscribed in Annex B and in accordance with the provisions of Article 3. The respective emission level allocated to each of the Parties to the agreement shall be set out in that agreement.
2. The Parties to any such agreement shall notify the secretariat of the terms of the agreement on the date of deposit of their instruments of ratification, acceptance or approval of this Protocol, or accession thereto. The secretariat shall in turn inform the Parties and signatories to the Convention of the terms of the agreement.
3. Any such agreement shall remain in operation for the duration of the commitment period specified in Article 3, paragraph 7.
4. If Parties acting jointly do so in the framework of, and together with, a regional economic integration organization, any alteration in the composition of the organization after adoption of this Protocol shall not affect existing commitments under this Protocol. Any alteration in the composition of the organization shall only apply for the purposes of those commitments under Article 3 that are adopted subsequent to that alteration.
5. In the event of failure by the Parties to such an agreement to achieve their total combined level of emission reductions, each Party to that agreement shall be responsible for its own level of emissions set out in the agreement.
6. If Parties acting jointly do so in the framework of, and together with, a regional economic integration organization which is itself a Party to this Protocol, each member State of that regional economic integration organization individually, and together with the regional economic integration organization acting in accordance with Article 24, shall, in the event of failure to achieve the total combined level of emission reductions, be responsible for its level of emissions as notified in accordance with this Article.

Article 5

1. Each Party included in Annex I shall have in place, no later than one year prior to the start of the first commitment period, a national system for the estimation of anthropogenic emissions by sources and removals by sinks of all greenhouse gases not controlled by the Montreal Protocol. Guidelines for such national systems, which shall incorporate the

methodologies specified in paragraph 2 below, shall be decided upon by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol at its first session.

2. Methodologies for estimating anthropogenic emissions by sources and removals by sinks of all greenhouse gases not controlled by the Montreal Protocol shall be those accepted by the Intergovernmental Panel on Climate Change and agreed upon by the Conference of the Parties at its third session. Where such methodologies are not used, appropriate adjustments shall be applied according to methodologies agreed upon by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol at its first session. Based on the work of, *inter alia*, the Intergovernmental Panel on Climate Change and advice provided by the Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice, the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall regularly review and, as appropriate, revise such methodologies and adjustments, taking fully into account any relevant decisions by the Conference of the Parties. Any revision to methodologies or adjustments shall be used only for the purposes of ascertaining compliance with commitments under Article 3 in respect of any commitment period adopted subsequent to that revision.

3. The global warming potentials used to calculate the carbon dioxide equivalence of anthropogenic emissions by sources and removals by sinks of greenhouse gases listed in Annex A shall be those accepted by the Intergovernmental Panel on Climate Change and agreed upon by the Conference of the Parties at its third session. Based on the work of, *inter alia*, the Intergovernmental Panel on Climate Change and advice provided by the Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice, the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall regularly review and, as appropriate, revise the global warming potential of each such greenhouse gas, taking fully into account any relevant decisions by the Conference of the Parties. Any revision to a global warming potential shall apply only to commitments under Article 3 in respect of any commitment period adopted subsequent to that revision.

Article 6

1. For the purpose of meeting its commitments under Article 3, any Party included in Annex I may transfer to, or acquire from, any other such Party emission reduction units resulting from projects aimed at reducing anthropogenic emissions by sources or enhancing anthropogenic removals by sinks of greenhouse gases in any sector of the economy, provided that:

- (a) Any such project has the approval of the Parties involved;
- (b) Any such project provides a reduction in emissions by sources, or an enhancement of removals by sinks, that is additional to any that would otherwise occur;
- (c) It does not acquire any emission reduction units if it is not in compliance with its obligations under Articles 5 and 7; and

(d) The acquisition of emission reduction units shall be supplemental to domestic actions for the purposes of meeting commitments under Article 3.

2. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol may, at its first session or as soon as practicable thereafter, further elaborate guidelines for the implementation of this Article, including for verification and reporting.

3. A Party included in Annex I may authorize legal entities to participate, under its responsibility, in actions leading to the generation, transfer or acquisition under this Article of emission reduction units.

4. If a question of implementation by a Party included in Annex I of the requirements referred to in this Article is identified in accordance with the relevant provisions of Article 8, transfers and acquisitions of emission reduction units may continue to be made after the question has been identified, provided that any such units may not be used by a Party to meet its commitments under Article 3 until any issue of compliance is resolved.

Article 7

1. Each Party included in Annex I shall incorporate in its annual inventory of anthropogenic emissions by sources and removals by sinks of greenhouse gases not controlled by the Montreal Protocol, submitted in accordance with the relevant decisions of the Conference of the Parties, the necessary supplementary information for the purposes of ensuring compliance with Article 3, to be determined in accordance with paragraph 4 below.

2. Each Party included in Annex I shall incorporate in its national communication, submitted under Article 12 of the Convention, the supplementary information necessary to demonstrate compliance with its commitments under this Protocol, to be determined in accordance with paragraph 4 below.

3. Each Party included in Annex I shall submit the information required under paragraph 1 above annually, beginning with the first inventory due under the Convention for the first year of the commitment period after this Protocol has entered into force for that Party. Each such Party shall submit the information required under paragraph 2 above as part of the first national communication due under the Convention after this Protocol has entered into force for it and after the adoption of guidelines as provided for in paragraph 4 below. The frequency of subsequent submission of information required under this Article shall be determined by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol, taking into account any timetable for the submission of national communications decided upon by the Conference of the Parties.

4. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall adopt at its first session, and review periodically thereafter, guidelines for the preparation of the information required under this Article, taking into account guidelines for the preparation of

national communications by Parties included in Annex I adopted by the Conference of the Parties. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall also, prior to the first commitment period, decide upon modalities for the accounting of assigned amounts.

Article 8

1. The information submitted under Article 7 by each Party included in Annex I shall be reviewed by expert review teams pursuant to the relevant decisions of the Conference of the Parties and in accordance with guidelines adopted for this purpose by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol under paragraph 4 below. The information submitted under Article 7, paragraph 1, by each Party included in Annex I shall be reviewed as part of the annual compilation and accounting of emissions inventories and assigned amounts. Additionally, the information submitted under Article 7, paragraph 2, by each Party included in Annex I shall be reviewed as part of the review of communications.
2. Expert review teams shall be coordinated by the secretariat and shall be composed of experts selected from those nominated by Parties to the Convention and, as appropriate, by intergovernmental organizations, in accordance with guidance provided for this purpose by the Conference of the Parties.
3. The review process shall provide a thorough and comprehensive technical assessment of all aspects of the implementation by a Party of this Protocol. The expert review teams shall prepare a report to the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol, assessing the implementation of the commitments of the Party and identifying any potential problems in, and factors influencing, the fulfilment of commitments. Such reports shall be circulated by the secretariat to all Parties to the Convention. The secretariat shall list those questions of implementation indicated in such reports for further consideration by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol.
4. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall adopt at its first session, and review periodically thereafter, guidelines for the review of implementation of this Protocol by expert review teams taking into account the relevant decisions of the Conference of the Parties.
5. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall, with the assistance of the Subsidiary Body for Implementation and, as appropriate, the Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice, consider:
 - (a) The information submitted by Parties under Article 7 and the reports of the expert reviews thereon conducted under this Article; and
 - (b) Those questions of implementation listed by the secretariat under paragraph 3 above, as well as any questions raised by Parties.

6. Pursuant to its consideration of the information referred to in paragraph 5 above, the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall take decisions on any matter required for the implementation of this Protocol.

Article 9

1. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall periodically review this Protocol in the light of the best available scientific information and assessments on climate change and its impacts, as well as relevant technical, social and economic information. Such reviews shall be coordinated with pertinent reviews under the Convention, in particular those required by Article 4, paragraph 2(d), and Article 7, paragraph 2(a), of the Convention. Based on these reviews, the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall take appropriate action.

2. The first review shall take place at the second session of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol. Further reviews shall take place at regular intervals and in a timely manner.

Article 10

All Parties, taking into account their common but differentiated responsibilities and their specific national and regional development priorities, objectives and circumstances, without introducing any new commitments for Parties not included in Annex I, but reaffirming existing commitments under Article 4, paragraph 1, of the Convention, and continuing to advance the implementation of these commitments in order to achieve sustainable development, taking into account Article 4, paragraphs 3, 5 and 7, of the Convention, shall:

(a) Formulate, where relevant and to the extent possible, cost-effective national and, where appropriate, regional programmes to improve the quality of local emission factors, activity data and/or models which reflect the socio-economic conditions of each Party for the preparation and periodic updating of national inventories of anthropogenic emissions by sources and removals by sinks of all greenhouse gases not controlled by the Montreal Protocol, using comparable methodologies to be agreed upon by the Conference of the Parties, and consistent with the guidelines for the preparation of national communications adopted by the Conference of the Parties;

(b) Formulate, implement, publish and regularly update national and, where appropriate, regional programmes containing measures to mitigate climate change and measures to facilitate adequate adaptation to climate change:

(i) Such programmes would, *inter alia*, concern the energy, transport and industry sectors as well as agriculture, forestry and waste management. Furthermore, adaptation technologies and methods for improving spatial planning would improve adaptation to climate change; and

- (ii) Parties included in Annex I shall submit information on action under this Protocol, including national programmes, in accordance with Article 7; and other Parties shall seek to include in their national communications, as appropriate, information on programmes which contain measures that the Party believes contribute to addressing climate change and its adverse impacts, including the abatement of increases in greenhouse gas emissions, and enhancement of and removals by sinks, capacity building and adaptation measures;

(c) Cooperate in the promotion of effective modalities for the development, application and diffusion of, and take all practicable steps to promote, facilitate and finance, as appropriate, the transfer of, or access to, environmentally sound technologies, know-how, practices and processes pertinent to climate change, in particular to developing countries, including the formulation of policies and programmes for the effective transfer of environmentally sound technologies that are publicly owned or in the public domain and the creation of an enabling environment for the private sector, to promote and enhance the transfer of, and access to, environmentally sound technologies;

(d) Cooperate in scientific and technical research and promote the maintenance and the development of systematic observation systems and development of data archives to reduce uncertainties related to the climate system, the adverse impacts of climate change and the economic and social consequences of various response strategies, and promote the development and strengthening of endogenous capacities and capabilities to participate in international and intergovernmental efforts, programmes and networks on research and systematic observation, taking into account Article 5 of the Convention;

(e) Cooperate in and promote at the international level, and, where appropriate, using existing bodies, the development and implementation of education and training programmes, including the strengthening of national capacity building, in particular human and institutional capacities and the exchange or secondment of personnel to train experts in this field, in particular for developing countries, and facilitate at the national level public awareness of, and public access to information on, climate change. Suitable modalities should be developed to implement these activities through the relevant bodies of the Convention, taking into account Article 6 of the Convention;

(f) Include in their national communications information on programmes and activities undertaken pursuant to this Article in accordance with relevant decisions of the Conference of the Parties; and

(g) Give full consideration, in implementing the commitments under this Article, to Article 4, paragraph 8, of the Convention.

Article 11

1. In the implementation of Article 10, Parties shall take into account the provisions of Article 4, paragraphs 4, 5, 7, 8 and 9, of the Convention.
2. In the context of the implementation of Article 4, paragraph 1, of the Convention, in accordance with the provisions of Article 4, paragraph 3, and Article 11 of the Convention, and through the entity or entities entrusted with the operation of the financial mechanism of the Convention, the developed country Parties and other developed Parties included in Annex II to the Convention shall:

(a) Provide new and additional financial resources to meet the agreed full costs incurred by developing country Parties in advancing the implementation of existing commitments under Article 4, paragraph 1(a), of the Convention that are covered in Article 10, subparagraph (a); and

(b) Also provide such financial resources, including for the transfer of technology, needed by the developing country Parties to meet the agreed full incremental costs of advancing the implementation of existing commitments under Article 4, paragraph 1, of the Convention that are covered by Article 10 and that are agreed between a developing country Party and the international entity or entities referred to in Article 11 of the Convention, in accordance with that Article.

The implementation of these existing commitments shall take into account the need for adequacy and predictability in the flow of funds and the importance of appropriate burden sharing among developed country Parties. The guidance to the entity or entities entrusted with the operation of the financial mechanism of the Convention in relevant decisions of the Conference of the Parties, including those agreed before the adoption of this Protocol, shall apply *mutatis mutandis* to the provisions of this paragraph.

3. The developed country Parties and other developed Parties in Annex II to the Convention may also provide, and developing country Parties avail themselves of, financial resources for the implementation of Article 10, through bilateral, regional and other multilateral channels.

Article 12

1. A clean development mechanism is hereby defined.
2. The purpose of the clean development mechanism shall be to assist Parties not included in Annex I in achieving sustainable development and in contributing to the ultimate objective of the Convention, and to assist Parties included in Annex I in achieving compliance with their quantified emission limitation and reduction commitments under Article 3.

3. Under the clean development mechanism:

(a) Parties not included in Annex I will benefit from project activities resulting in certified emission reductions; and

(b) Parties included in Annex I may use the certified emission reductions accruing from such project activities to contribute to compliance with part of their quantified emission limitation and reduction commitments under Article 3, as determined by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol.

4. The clean development mechanism shall be subject to the authority and guidance of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol and be supervised by an executive board of the clean development mechanism.

5. Emission reductions resulting from each project activity shall be certified by operational entities to be designated by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol, on the basis of:

(a) Voluntary participation approved by each Party involved;

(b) Real, measurable, and long-term benefits related to the mitigation of climate change; and

(c) Reductions in emissions that are additional to any that would occur in the absence of the certified project activity.

6. The clean development mechanism shall assist in arranging funding of certified project activities as necessary.

7. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall, at its first session, elaborate modalities and procedures with the objective of ensuring transparency, efficiency and accountability through independent auditing and verification of project activities.

8. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall ensure that a share of the proceeds from certified project activities is used to cover administrative expenses as well as to assist developing country Parties that are particularly vulnerable to the adverse effects of climate change to meet the costs of adaptation.

9. Participation under the clean development mechanism, including in activities mentioned in paragraph 3(a) above and in the acquisition of certified emission reductions, may involve private and/or public entities, and is to be subject to whatever guidance may be provided by the executive board of the clean development mechanism.

10. Certified emission reductions obtained during the period from the year 2000 up to the beginning of the first commitment period can be used to assist in achieving compliance in the first commitment period.

Article 13

1. The Conference of the Parties, the supreme body of the Convention, shall serve as the meeting of the Parties to this Protocol.

2. Parties to the Convention that are not Parties to this Protocol may participate as observers in the proceedings of any session of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol. When the Conference of the Parties serves as the meeting of the Parties to this Protocol, decisions under this Protocol shall be taken only by those that are Parties to this Protocol.

3. When the Conference of the Parties serves as the meeting of the Parties to this Protocol, any member of the Bureau of the Conference of the Parties representing a Party to the Convention but, at that time, not a Party to this Protocol, shall be replaced by an additional member to be elected by and from amongst the Parties to this Protocol.

4. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall keep under regular review the implementation of this Protocol and shall make, within its mandate, the decisions necessary to promote its effective implementation. It shall perform the functions assigned to it by this Protocol and shall:

(a) Assess, on the basis of all information made available to it in accordance with the provisions of this Protocol, the implementation of this Protocol by the Parties, the overall effects of the measures taken pursuant to this Protocol, in particular environmental, economic and social effects as well as their cumulative impacts and the extent to which progress towards the objective of the Convention is being achieved;

(b) Periodically examine the obligations of the Parties under this Protocol, giving due consideration to any reviews required by Article 4, paragraph 2(d), and Article 7, paragraph 2, of the Convention, in the light of the objective of the Convention, the experience gained in its implementation and the evolution of scientific and technological knowledge, and in this respect consider and adopt regular reports on the implementation of this Protocol;

(c) Promote and facilitate the exchange of information on measures adopted by the Parties to address climate change and its effects, taking into account the differing circumstances, responsibilities and capabilities of the Parties and their respective commitments under this Protocol;

(d) Facilitate, at the request of two or more Parties, the coordination of measures adopted by them to address climate change and its effects, taking into account the differing

circumstances, responsibilities and capabilities of the Parties and their respective commitments under this Protocol;

(e) Promote and guide, in accordance with the objective of the Convention and the provisions of this Protocol, and taking fully into account the relevant decisions by the Conference of the Parties, the development and periodic refinement of comparable methodologies for the effective implementation of this Protocol, to be agreed on by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol;

(f) Make recommendations on any matters necessary for the implementation of this Protocol;

(g) Seek to mobilize additional financial resources in accordance with Article 11, paragraph 2;

(h) Establish such subsidiary bodies as are deemed necessary for the implementation of this Protocol;

(i) Seek and utilize, where appropriate, the services and cooperation of, and information provided by, competent international organizations and intergovernmental and non-governmental bodies; and

(j) Exercise such other functions as may be required for the implementation of this Protocol, and consider any assignment resulting from a decision by the Conference of the Parties.

5. The rules of procedure of the Conference of the Parties and financial procedures applied under the Convention shall be applied *mutatis mutandis* under this Protocol, except as may be otherwise decided by consensus by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol.

6. The first session of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall be convened by the secretariat in conjunction with the first session of the Conference of the Parties that is scheduled after the date of the entry into force of this Protocol. Subsequent ordinary sessions of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall be held every year and in conjunction with ordinary sessions of the Conference of the Parties, unless otherwise decided by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol.

7. Extraordinary sessions of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall be held at such other times as may be deemed necessary by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol, or at the written request of any Party, provided that, within six months of the request being communicated to the Parties by the secretariat, it is supported by at least one third of the Parties.

8. The United Nations, its specialized agencies and the International Atomic Energy Agency, as well as any State member thereof or observers thereto not party to the Convention, may be represented at sessions of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol as observers. Any body or agency, whether national or international, governmental or non-governmental, which is qualified in matters covered by this Protocol and which has informed the secretariat of its wish to be represented at a session of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol as an observer, may be so admitted unless at least one third of the Parties present object. The admission and participation of observers shall be subject to the rules of procedure, as referred to in paragraph 5 above.

Article 14

1. The secretariat established by Article 8 of the Convention shall serve as the secretariat of this Protocol.

2. Article 8, paragraph 2, of the Convention on the functions of the secretariat, and Article 8, paragraph 3, of the Convention on arrangements made for the functioning of the secretariat, shall apply *mutatis mutandis* to this Protocol. The secretariat shall, in addition, exercise the functions assigned to it under this Protocol.

Article 15

1. The Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice and the Subsidiary Body for Implementation established by Articles 9 and 10 of the Convention shall serve as, respectively, the Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice and the Subsidiary Body for Implementation of this Protocol. The provisions relating to the functioning of these two bodies under the Convention shall apply *mutatis mutandis* to this Protocol. Sessions of the meetings of the Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice and the Subsidiary Body for Implementation of this Protocol shall be held in conjunction with the meetings of, respectively, the Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice and the Subsidiary Body for Implementation of the Convention.

2. Parties to the Convention that are not Parties to this Protocol may participate as observers in the proceedings of any session of the subsidiary bodies. When the subsidiary bodies serve as the subsidiary bodies of this Protocol, decisions under this Protocol shall be taken only by those that are Parties to this Protocol.

3. When the subsidiary bodies established by Articles 9 and 10 of the Convention exercise their functions with regard to matters concerning this Protocol, any member of the Bureaux of those subsidiary bodies representing a Party to the Convention but, at that time, not a party to this Protocol, shall be replaced by an additional member to be elected by and from amongst the Parties to this Protocol.

Article 16

The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall, as soon as practicable, consider the application to this Protocol of, and modify as appropriate, the multilateral consultative process referred to in Article 13 of the Convention, in the light of any relevant decisions that may be taken by the Conference of the Parties. Any multilateral consultative process that may be applied to this Protocol shall operate without prejudice to the procedures and mechanisms established in accordance with Article 18.

Article 17

The Conference of the Parties shall define the relevant principles, modalities, rules and guidelines, in particular for verification, reporting and accountability for emissions trading. The Parties included in Annex B may participate in emissions trading for the purposes of fulfilling their commitments under Article 3. Any such trading shall be supplemental to domestic actions for the purpose of meeting quantified emission limitation and reduction commitments under that Article.

Article 18

The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall, at its first session, approve appropriate and effective procedures and mechanisms to determine and to address cases of non-compliance with the provisions of this Protocol, including through the development of an indicative list of consequences, taking into account the cause, type, degree and frequency of non-compliance. Any procedures and mechanisms under this Article entailing binding consequences shall be adopted by means of an amendment to this Protocol.

Article 19

The provisions of Article 14 of the Convention on settlement of disputes shall apply *mutatis mutandis* to this Protocol.

Article 20

1. Any Party may propose amendments to this Protocol.
2. Amendments to this Protocol shall be adopted at an ordinary session of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol. The text of any proposed amendment to this Protocol shall be communicated to the Parties by the secretariat at least six months before the meeting at which it is proposed for adoption. The secretariat shall also communicate the text of any proposed amendments to the Parties and signatories to the Convention and, for information, to the Depositary.

3. The Parties shall make every effort to reach agreement on any proposed amendment to this Protocol by consensus. If all efforts at consensus have been exhausted, and no agreement reached, the amendment shall as a last resort be adopted by a three-fourths majority vote of the Parties present and voting at the meeting. The adopted amendment shall be communicated by the secretariat to the Depositary, who shall circulate it to all Parties for their acceptance.
4. Instruments of acceptance in respect of an amendment shall be deposited with the Depositary. An amendment adopted in accordance with paragraph 3 above shall enter into force for those Parties having accepted it on the ninetieth day after the date of receipt by the Depositary of an instrument of acceptance by at least three fourths of the Parties to this Protocol.
5. The amendment shall enter into force for any other Party on the ninetieth day after the date on which that Party deposits with the Depositary its instrument of acceptance of the said amendment.

Article 21

1. Annexes to this Protocol shall form an integral part thereof and, unless otherwise expressly provided, a reference to this Protocol constitutes at the same time a reference to any annexes thereto. Any annexes adopted after the entry into force of this Protocol shall be restricted to lists, forms and any other material of a descriptive nature that is of a scientific, technical, procedural or administrative character.
2. Any Party may make proposals for an annex to this Protocol and may propose amendments to annexes to this Protocol.
3. Annexes to this Protocol and amendments to annexes to this Protocol shall be adopted at an ordinary session of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol. The text of any proposed annex or amendment to an annex shall be communicated to the Parties by the secretariat at least six months before the meeting at which it is proposed for adoption. The secretariat shall also communicate the text of any proposed annex or amendment to an annex to the Parties and signatories to the Convention and, for information, to the Depositary.
4. The Parties shall make every effort to reach agreement on any proposed annex or amendment to an annex by consensus. If all efforts at consensus have been exhausted, and no agreement reached, the annex or amendment to an annex shall as a last resort be adopted by a three-fourths majority vote of the Parties present and voting at the meeting. The adopted annex or amendment to an annex shall be communicated by the secretariat to the Depositary, who shall circulate it to all Parties for their acceptance.
5. An annex, or amendment to an annex other than Annex A or B, that has been adopted in accordance with paragraphs 3 and 4 above shall enter into force for all Parties to this Protocol six months after the date of the communication by the Depositary to such Parties of the adoption of

the annex or adoption of the amendment to the annex, except for those Parties that have notified the Depositary, in writing, within that period of their non-acceptance of the annex or amendment to the annex. The annex or amendment to an annex shall enter into force for Parties which withdraw their notification of non-acceptance on the ninetieth day after the date on which withdrawal of such notification has been received by the Depositary.

6. If the adoption of an annex or an amendment to an annex involves an amendment to this Protocol, that annex or amendment to an annex shall not enter into force until such time as the amendment to this Protocol enters into force.

7. Amendments to Annexes A and B to this Protocol shall be adopted and enter into force in accordance with the procedure set out in Article 20, provided that any amendment to Annex B shall be adopted only with the written consent of the Party concerned.

Article 22

1. Each Party shall have one vote, except as provided for in paragraph 2 below.
2. Regional economic integration organizations, in matters within their competence, shall exercise their right to vote with a number of votes equal to the number of their member States that are Parties to this Protocol. Such an organization shall not exercise its right to vote if any of its member States exercises its right, and vice versa.

Article 23

The Secretary-General of the United Nations shall be the Depositary of this Protocol.

Article 24

1. This Protocol shall be open for signature and subject to ratification, acceptance or approval by States and regional economic integration organizations which are Parties to the Convention. It shall be open for signature at United Nations Headquarters in New York from 16 March 1998 to 15 March 1999. This Protocol shall be open for accession from the day after the date on which it is closed for signature. Instruments of ratification, acceptance, approval or accession shall be deposited with the Depositary.
2. Any regional economic integration organization which becomes a Party to this Protocol without any of its member States being a Party shall be bound by all the obligations under this Protocol. In the case of such organizations, one or more of whose member States is a Party to this Protocol, the organization and its member States shall decide on their respective responsibilities for the performance of their obligations under this Protocol. In such cases, the organization and the member States shall not be entitled to exercise rights under this Protocol concurrently.

3. In their instruments of ratification, acceptance, approval or accession, regional economic integration organizations shall declare the extent of their competence with respect to the matters governed by this Protocol. These organizations shall also inform the Depositary, who shall in turn inform the Parties, of any substantial modification in the extent of their competence.

Article 25

1. This Protocol shall enter into force on the ninetieth day after the date on which not less than 55 Parties to the Convention, incorporating Parties included in Annex I which accounted in total for at least 55 per cent of the total carbon dioxide emissions for 1990 of the Parties included in Annex I, have deposited their instruments of ratification, acceptance, approval or accession.

2. For the purposes of this Article, "the total carbon dioxide emissions for 1990 of the Parties included in Annex I" means the amount communicated on or before the date of adoption of this Protocol by the Parties included in Annex I in their first national communications submitted in accordance with Article 12 of the Convention.

3. For each State or regional economic integration organization that ratifies, accepts or approves this Protocol or accedes thereto after the conditions set out in paragraph 1 above for entry into force have been fulfilled, this Protocol shall enter into force on the ninetieth day following the date of deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

4. For the purposes of this Article, any instrument deposited by a regional economic integration organization shall not be counted as additional to those deposited by States members of the organization.

Article 26

No reservations may be made to this Protocol.

Article 27

1. At any time after three years from the date on which this Protocol has entered into force for a Party, that Party may withdraw from this Protocol by giving written notification to the Depositary.

2. Any such withdrawal shall take effect upon expiry of one year from the date of receipt by the Depositary of the notification of withdrawal, or on such later date as may be specified in the notification of withdrawal.

3. Any Party that withdraws from the Convention shall be considered as also having withdrawn from this Protocol.

Article 28

The original of this Protocol, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

DONE at Kyoto this eleventh day of December one thousand nine hundred and ninety-seven.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned, being duly authorized to that effect, have affixed their signatures to this Protocol on the dates indicated.

FCCC/CP/1997/7/Add.1

English

Page 28

Annex A**Greenhouse gases**Carbon dioxide (CO₂)Methane (CH₄)Nitrous oxide (N₂O)

Hydrofluorocarbons (HFCs)

Perfluorocarbons (PFCs)

Sulphur hexafluoride (SF₆)**Sectors/source categories****Energy**

Fuel combustion

Energy industries

Manufacturing industries and construction

Transport

Other sectors

Other

Fugitive emissions from fuels

Solid fuels

Oil and natural gas

Other

Industrial processes

Mineral products

Chemical industry

Metal production

Other production

Production of halocarbons and sulphur hexafluoride

Consumption of halocarbons and sulphur hexafluoride

Other

Solvent and other product use**Agriculture**

Enteric fermentation

Manure management

Rice cultivation

Agricultural soils

Prescribed burning of savannas

Field burning of agricultural residues

Other

Waste**Solid waste disposal on land****Wastewater handling****Waste incineration****Other**

Annex B

Party	<u>Quantified emission limitation or reduction commitment</u> (percentage of base year or period)
Australia	108
Austria	92
Belgium	92
Bulgaria*	92
Canada	94
Croatia*	95
Czech Republic*	92
Denmark	92
Estonia*	92
European Community	92
Finland	92
France	92
Germany	92
Greece	92
Hungary*	94
Iceland	110
Ireland	92
Italy	92
Japan	94
Latvia*	92
Liechtenstein	92
Lithuania*	92
Luxembourg	92
Monaco	92
Netherlands	92
New Zealand	100
Norway	101
Poland*	94
Portugal	92
Romania*	92
Russian Federation*	100
Slovakia*	92
Slovenia*	92
Spain	92
Sweden	92
Switzerland	92
Ukraine*	100
United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland	92
United States of America	93

* Countries that are undergoing the process of transition to a market economy.

BIJLAGE 2

Politiek akkoord van Bonn voor de inwerkingtreding van het Protocol van Kyoto

**UNITED
NATIONS**

**Framework Convention
on Climate Change**

Distr.
LIMITED

FCCC/CP/2001/L.7
24 July 2001

Original: ENGLISH

CONFERENCE OF THE PARTIES
Sixth session, part two
Bonn, 16-27 July 2001
Agenda items 4 and 7

**REVIEW OF THE IMPLEMENTATION OF COMMITMENTS AND OF OTHER
PROVISIONS OF THE CONVENTION**

**PREPARATIONS FOR THE FIRST SESSION OF THE CONFERENCE OF
THE PARTIES SERVING AS THE MEETING OF THE PARTIES TO THE
KYOTO PROTOCOL (DECISION 8/CP.4)**

Decision 5/CP.6*

Implementation of the Buenos Aires Plan of Action

The Conference of the Parties,

Recalling its decisions 1/CP.4, 1/CP.5 and 1/CP.6,

Having considered the texts forwarded to it by the subsidiary bodies at the first part of its sixth session, the report on the first part of its sixth session and the addenda thereto, using as a tool the consolidated negotiating text prepared by its President,

Recognizing the contribution of the negotiating groups established at the second part of the session and *noting* with satisfaction decisions on additional guidance to an operating entity of the financial mechanisms, capacity-building in developing countries (Parties not included in Annex I) and capacity-building in economies in transition,

1. *Decides* to adopt the agreements contained in the annex to this decision as core elements for the implementation of the Buenos Aires Plan of Action;

* This document replaces FCCC/CP/2001/L.6. The present text is identical to that contained in the proposal for a draft decision presented under the authority of the President on "Core elements for the implementation of the Buenos Aires Plan of Action" (dated 21 July 2001, 10.47 p.m.), incorporating the text on procedures and mechanisms relating to compliance under the Kyoto Protocol (dated 23 July 2001, 10.27 a.m.), which was approved for adoption at the fifteenth plenary meeting by the high-level segment of the Conference of the Parties at its resumed sixth session.

2. *Decides* that the second week of the current session shall be devoted to the negotiation and adoption of a balanced package of further decisions incorporating and giving full effect to the agreements referred to in paragraph 1 above;
3. *Urges* all Parties to participate actively and constructively in these negotiations;
and
4. *Requests* its President to continue the development of texts incorporating the core elements referred to in paragraph 1 above, to facilitate the negotiations.

Annex

CORE ELEMENTS FOR THE IMPLEMENTATION OF THE BUENOS AIRES PLAN OF ACTION

I. FUNDING UNDER THE CONVENTION

The Conference of the Parties:

1. Recalls the relevant provisions of the United Nations Framework Convention on Climate Change, in particular its Articles 4.1, 4.3, 4.4, 4.5, 4.7, 4.8, 4.9, 4.10 and 11, also its decisions 11/CP.1 and 15/CP.1;
2. Notes that, by its decisions -/CP.6, and -/CP.6, funding has been provided for the implementation of capacity-building activities in Parties not included in Annex I and that additional guidance has been given to the Global Environment Facility to that effect.

The Conference of the Parties agrees:

3. That:
 - (a) There is a need for funding, including funding that is new and additional to contributions that are allocated to the Global Environment Facility climate change focal area and to multilateral and bilateral funding, for the implementation of the Convention;
 - (b) Predictable and adequate levels of funding shall be made available to Parties not included in Annex I;
 - (c) In order to meet the commitments under Articles 4.1, 4.3, 4.4, 4.5, 4.8 and 4.9, Parties included in Annex II to the Convention and other Annex I Parties that are in a position to do so should provide funding for developing country Parties, through the following channels:
 - (i) Increased Global Environment Facility replenishment;
 - (ii) The special climate change fund to be established under this decision;
 - (iii) Bilateral and multilateral channels.
 - (d) Appropriate modalities for burden sharing among the Parties included in Annex II need to be developed;

(e) Parties included in Annex II shall report on their financial contributions on an annual basis;

(f) It shall review the reports referred to in paragraph (e) above on an annual basis.

The Conference of the Parties

4. Notes that many Parties included in Annex II have expressed their willingness to commit themselves to provide adequate funding through a political declaration.

Special climate change fund

The Conference of the Parties agrees:

1. That a special climate change fund shall be established to finance activities, programmes and measures related to climate change, that are complementary to those funded by the resources allocated to the Global Environment Facility climate change focal area and by bilateral and multilateral funding, in the following areas:

- (a) Adaptation;
- (b) Technology transfer;
- (c) Energy, transport, industry, agriculture, forestry and waste management; and
- (d) Activities to assist developing country Parties referred to under Article 4, paragraph 8(h) in diversifying their economies.

2. That the Parties included in Annex II and other Parties included in Annex I that are in a position to do so shall be invited to contribute to the fund, which shall be operated by an entity which operates the financial mechanism, under the guidance of the Conference of the Parties.

3. To invite the entity referred to in paragraph 2 above to make the necessary arrangements for this purpose.

Least developed countries

The Conference of the Parties agrees:

1. That a least developed countries fund shall be established, which shall be operated by an entity which operates the financial mechanism, under the guidance of the Conference of the Parties, to support a work programme for the least developed countries. This work programme shall include, *inter alia*, National Adaptation Programmes of Action.

2. To invite the entity referred to in paragraph 1 above to make the necessary arrangements for this purpose.

3. To provide guidance to the entity referred to in paragraph 1 above on the modalities for operating this fund, including expedited access.

II. FUNDING UNDER THE KYOTO PROTOCOL

The Conference of the Parties:

1. *Recalls* Articles 10, 11 and 12, paragraph 8 of the Kyoto Protocol and its decisions 11/CP.1 and 15/CP.1.
2. Recognizes that funding should be made available to Parties not included in Annex I, which is new and additional to contributions under the Convention.
3. *Agrees* that appropriate modalities for burden sharing need to be developed.

The Kyoto Protocol adaptation fund

The Conference of the Parties agrees:

1. That an adaptation fund shall be established to finance concrete adaptation projects and programmes in developing country Parties that have become Parties to the Protocol.
2. That the adaptation fund shall be financed from the share of proceeds on the clean development mechanism project activities and other sources of funding.
3. That Annex I Parties that intend to ratify the Kyoto Protocol are invited to provide funding, which will be additional to the share of proceeds on clean development mechanism project activities.
4. That the adaptation fund shall be operated and managed by an entity which operates the financial mechanism of the Convention, under the guidance of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to the Kyoto Protocol, with guidance to be provided by the Conference of the Parties in the period prior to entry into force of the Kyoto Protocol.
5. To invite the entity referred to in paragraph 4 above to make the necessary arrangements for this purpose.
6. That Parties included in Annex I that intend to ratify the Kyoto Protocol shall report on their financial contributions to the fund on an annual basis.
7. To review the reports referred to in paragraph 6 above on an annual basis, upon entry into force of the Kyoto Protocol to be reviewed by the Conference of the Parties serving at the meeting of the Parties.

III. DEVELOPMENT AND TRANSFER OF TECHNOLOGIES

The Conference of the Parties agrees:

1. To establish an Expert Group on Technology Transfer to be nominated by the Parties.

2. That the Expert Group on Technology Transfer shall comprise 20 experts, as follows:

(a) 3 members from each of the regions of the Parties not included in Annex I (namely, Africa, Asia and the Pacific and Latin America and the Caribbean);

(b) 1 member from the small island developing states;

(c) 7 members from Parties included in Annex I; and

(d) 3 members from relevant international organizations.

3. That the experts shall have expertise in any of the following areas: greenhouse gas mitigation and adaptation technologies, technology assessments, information technology, resource economics and social development.

4. That the expert group on technology transfer shall elect annually a Chairperson and Vice-Chairperson from amongst its members, with one being a member from a Party included in Annex I and the other being a member from a Party not included in Annex I. The Chairperson and Vice-Chairperson shall alternate annually between a member from a Party included in Annex I and a member from a Party not included in Annex I.

IV. IMPLEMENTATION OF ARTICLE 4.8 AND 4.9 OF THE CONVENTION (DECISION 3/CP.3 AND ARTICLES 2.3 AND 3.14 OF THE KYOTO PROTOCOL)

1. Adverse effects of climate change

The Conference of the Parties agrees:

1. That the implementation of the identified activities shall be supported through the Global Environment Facility (in accordance with decision _/CP.6), the special climate change fund (in accordance with decision _/CP.6), and other bilateral and multilateral sources:

2. To consider, at its eighth session, the implementation of insurance related actions to meet the specific needs and concerns of developing country Parties arising from the adverse effects of climate change, based on the outcome of workshops on insurance.

2. Impact of the implementation of response measures

The Conference of the Parties agrees:

1. That the implementation of the identified activities shall be supported through the Global Environment Facility (in accordance with decision _/CP.6), the special climate change fund (in accordance with decision _/CP.6), and other bilateral and multilateral sources.

2. To consider, at its eighth session, the implementation of insurance related actions to meet the specific needs and concerns of developing country Parties arising from the impact of implementation of response measures, based on the outcome of the workshops on insurance.

V. MATTERS RELATING ARTICLE 3.14 OF THE KYOTO PROTOCOL

The Conference of the Parties recognizes:

1. That minimizing the impact of their implementation of Article 3.1 of the Kyoto Protocol is a development concern affecting both industrialized and developing countries. Parties included in Annex I to the Convention commit to take fully into account the consequences of these actions and to prevent or minimize their adverse effects. These Parties consider such action as a cost-effectiveness measure.

The Conference of the Parties agrees to recommend to the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to the Kyoto Protocol that:

1. It request Parties included in Annex I to the Convention to provide information, as part of the necessary supplementary information to their annual inventory report, in accordance with the guidelines under Article 7.1 of the Kyoto Protocol, relating to how they are striving, under Article 3.14 of the Kyoto Protocol, to implement their commitments mentioned in Article 3.1 of the Kyoto Protocol in such a way as to minimize adverse social, environmental and economic impacts on developing country Parties, particularly those identified in Article 4.8 and 4.9 of the Convention, and further requests those Parties to incorporate, in this respect, information on action identified in paragraph 3 below, based on methodologies identified at a workshop organized to this end.

2. It decide that the information referred to in paragraph 1 above shall be considered by the facilitative branch of the compliance committee.

3. It agree that Parties included in Annex II, and other Annex I Parties in a position to do so, should give priority, in implementing their commitments under Article 3.14 of the Kyoto Protocol, to the following actions:

(a) The progressive reduction or phasing out of market imperfections, fiscal incentives, tax and duty exemptions and subsidies in all greenhouse gas emitting sectors, taking into account the need for energy price reforms to reflect market prices and externalities;

(b) Removing subsidies associated with the use of environmentally unsound and unsafe technologies;

(c) Cooperating in the technological development of non-energy uses of fossil fuels, and supporting developing country Parties to this end;

(d) Cooperating in the development, diffusion and transfer of less greenhouse gas emitting advanced fossil-fuel technologies, and/or technologies relating to fossil fuels that capture and store greenhouse gases, and encouraging their wider use; and facilitating the participation of the least developed countries and other non-Annex I Parties in this effort;

(e) Strengthening the capacity of developing country Parties identified in Article 4.8 and 4.9 of the Convention for improving efficiency in upstream and downstream activities

relating to fossil fuels, taking into consideration the need to improve the environmental efficiency of these activities; and

(f) Assisting developing country Parties which are highly dependent on the export and consumption of fossil fuels in diversifying their economies.

VI. MECHANISMS PURSUANT TO ARTICLES 6, 12 AND 17 OF THE KYOTO PROTOCOL

1. Principles, nature and scope

The Conference of the Parties agrees:

1. To reaffirm the preamble of the Convention.
2. To recognize that the Kyoto Protocol has not created or bestowed any right, title or entitlement to emissions of any kind on Parties included in Annex I.

The Conference of the Parties agrees:

3. That, in using the mechanisms, Parties shall be guided by the objective and principles contained in Articles 2 and 3 and by Article 4, paragraph 7, of the Convention.
4. That the Parties included in Annex I shall implement domestic action in accordance with national circumstances and with a view to reducing emissions in a manner conducive to narrowing per capita differences between developed and developing country Parties while working towards achievement of the ultimate objective of the Convention.
5. That the use of the mechanisms shall be supplemental to domestic action and domestic action shall thus constitute a significant element of the effort made by each Party included in Annex I to meet its quantified emission limitation and reduction commitments under Article 3, paragraph 1.
6. That the Parties included in Annex I shall be requested to provide relevant information in relation to operative paragraph 5 in accordance with Article 7 of the Kyoto Protocol, for review under its Article 8.
7. That the provision of such information shall take into account reporting on demonstrable progress as contained in decision -/CP.6 (*Article 7*)¹.
8. That the facilitative branch of the compliance committee shall address questions of implementation with respect to operative paragraphs 6 and 7 above.
9. To recommend to the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to the Kyoto Protocol that certified emission reductions, emission reduction units and assigned amount units under Articles 6, 12 and 17 may be used to meet commitments under Article 3.1 of Parties included in Annex I, and can be added as provided for in Article 3, paragraphs 10, 11 and 12, and emission reduction units and assigned amount units can be

¹ See FCCC/CP/2001/2/Add.4, page 10, paragraphs 3 and 4.

subtracted as provided for in Article 3, paragraphs 10 and 11, in conformity with the provisions on registries (decision -/CP.6 *Modalities for accounting assigned amount*), without altering the quantified emission limitation and reduction commitments inscribed in Annex B to the Kyoto Protocol.

10. That the share of proceeds to assist developing country Parties that are particularly vulnerable to the adverse effects of climate change to meet the costs of adaptation, as referred to in Article 12, paragraph 8, of the Kyoto Protocol, shall be two per cent of the certified emissions reductions issued for a clean development mechanism's project activity.

11. To recommend to the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to the Kyoto Protocol that the eligibility to participate in the mechanisms by a Party included in Annex I shall be dependent on its compliance with methodological and reporting requirements under Article 5, paragraphs 1 and 2, and Article 7, paragraphs 1 and 4 of the Kyoto Protocol with oversight being provided by the enforcement branch of the compliance committee, in accordance with the relevant provisions. Only Parties that have accepted the agreement on compliance supplementing the Kyoto Protocol shall be entitled to transfer or acquire credits generated by the use of the mechanisms.

2. Article 6 project activities²

The Conference of the Parties agrees:

1. To affirm that it is the host Party's prerogative to confirm whether an Article 6 project activity assists it in achieving sustainable development.

2. To recognize that Parties included in Annex I are to refrain from using emission reduction units generated from nuclear facilities to meet their commitments under Article 3.1.

The Conference of the Parties agrees:

3. To recommend to the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to the Kyoto Protocol to establish a supervisory committee to supervise, *inter alia*, the verification of emission reduction units generated by Article 6 project activities.

3. Article 12 (clean development mechanism)

The Conference of the Parties agrees:

1. To affirm that it is the host Party's prerogative to confirm whether a clean development mechanism project activity assists it in achieving sustainable development.

2. To recognize that Parties included in Annex I are to refrain from using certified emission reductions generated from nuclear facilities to meet their commitments under Article 3.1.

3. To emphasize that public funding for clean development mechanism projects from Parties included in Annex I is not to result in the diversion of official development

² Commonly referred to as joint implementation.

assistance and is to be separate from and not counted towards the financial obligations of Parties included in Annex I.

The Conference of the Parties agrees:

4. To facilitate a prompt start for a clean development mechanism and to invite nominations for membership of the executive board prior to its seventh session, with a view to the Conference of the Parties electing the members of the executive board at that session.

5. That the executive board shall comprise ten members from Parties to the Kyoto Protocol, as follows:

(a) One member from each of the five United Nations regional groups, two other members from the Parties included in Annex I, two other members from the Parties not included in Annex I and one representative of the small island developing States, taking into account the current practice in the Bureau of the Conference of the Parties.

6. That the executive board shall develop and recommend to the Conference of the Parties, at its eighth session, simplified modalities and procedures for the following small-scale clean development mechanism project activities:

(a) Renewable energy project activities with a maximum output capacity equivalent of up to 15 megawatts (or an appropriate equivalent);

(b) Energy efficiency improvement project activities which reduce energy consumption, on the supply and/or demand side, by up to the equivalent of 15 gigawatthours per year; or

(c) Other project activities that both reduce anthropogenic emissions by sources and directly emit less than 15 kilotonnes of carbon dioxide equivalent annually.

7. To invite the executive board to review the simplified modalities, procedures and the definition of small-scale project activities referred to in paragraph 6(c) above and, if necessary, make appropriate recommendations to the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to the Kyoto Protocol.

8. That afforestation and reforestation projects shall be the only eligible land-use, land-use change and forestry projects under the clean development mechanism during the first commitment period. Implementation of such projects shall be guided by the principles referred to in section VII, paragraph 1 below (on land-use, land-use change and forestry) and definitions and modalities to be developed by the Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice for decision at the eighth session of the Conference of the Parties. The modalities to be addressed shall include non-permanence, additionality, leakage, scale, uncertainties, socio-economic and environmental impacts (including impacts on bio-diversity and natural ecosystems) (see section VII on land-use, land-use change and forestry regarding limitation of scale).

9. That the treatment of land-use, land-use change and forestry projects under the clean development mechanism in future commitment periods shall be decided as part of the negotiations on the second commitment period.

4. Article 17

The Conference of the Parties agrees:

1. To recommend to the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to the Kyoto Protocol that each Party included in Annex I shall maintain, in its national registry, a commitment period reserve which should not drop below 90 per cent of the Party's assigned amount calculated pursuant to Article 3, paragraphs 7 and 8, of the Kyoto Protocol or 100 per cent of five times its most recently reviewed inventory, whichever is lowest.

VII. LAND-USE, LAND-USE CHANGE AND FORESTRY

The Conference of the Parties:

1. Affirms that the following principles govern the treatment of land-use, land-use change and forestry (LULUCF) activities:

- (a) That the treatment of these activities be based on sound science,
- (b) Consistent methodologies be used over time for the estimation and reporting of these activities,
- (c) The aim stated in Article 3, paragraph 1, of the Kyoto Protocol not be changed by accounting for LULUCF activities,
- (d) That the mere presence of carbon stocks be excluded from accounting,
- (e) That the implementation of LULUCF activities contributes to the conservation of biodiversity and sustainable use of natural resources,
- (f) That accounting for LULUCF does not imply a transfer of commitments to a future commitment period,
- (g) That reversal of any removal due to LULUCF activities be accounted for at the appropriate point in time,
- (h) That accounting excludes removals resulting from (a) elevated carbon dioxide concentrations above their pre-industrial level; (b) indirect nitrogen deposition and (c) the dynamic effects of age structure resulting from activities and practices before the reference year.

The Conference of the Parties agrees:

2. On a definition of "forest" and on definitions of the activities "afforestation", "reforestation" and "deforestation" for the purpose of implementing Article 3.3. These activities shall be defined on the basis of a change in land use.

3. That debits from harvesting during the first commitment period following afforestation and reforestation since 1990 shall not be greater than credits earned on that unit of land.

4. That “forest management”, “cropland management”, “grazing land management” and “revegetation” are eligible land-use, land-use change and forestry activities under Article 3, paragraph 4, of the Kyoto Protocol. A Party may choose to apply any or all of these activities during the first commitment period. A Party shall fix its choice of eligible activities prior to the start of the first commitment period.

5. That, during the first commitment period, a Party that selects any or all of the activities mentioned in paragraph 4 above shall demonstrate that such activities have occurred since 1990, and are human-induced. Such activities should not account for emissions and removals resulting from afforestation, reforestation and deforestation as determined under Article 3, paragraph 3.

6. That the following accounting rules are applicable in the first commitment period. They aim to pragmatically implement the guiding principles in the preamble:

(a) Application of net-net accounting (net emissions or removals over the commitment period less net removals in the base year, times five) for agricultural activities (cropland management, grazing land management and revegetation);

(b) Accounting for forest management up to the level of any possible Article 3.3 debits, if the total carbon stock change in the managed forests since 1990 is equal to or larger than this Article 3.3 debit (up to 8.2 megatons of carbon per Party per year; no discounting);

(c) Additions to and subtractions from the assigned amount of a Party, resulting from forest management under Article 3.4 after the application of the Article 3.3 debit compensation described in subparagraph (b) above, and resulting from forest management undertaken under Article 6, shall not exceed the value inscribed in Appendix Z to this decision³.

7. That the eligibility of LULUCF activities under Article 12 is limited to afforestation and reforestation.

8. That for the first commitment period, the total of additions to and subtractions from the assigned amount of a Party resulting from eligible LULUCF activities under Articles 12, shall not exceed 1 % of base year emissions of that Party, times five.

9. To request the Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice to develop definitions and modalities for including afforestation and reforestation projects under the CDM in the first commitment period, taking into account the issues of non-permanence,

³ In arriving at the values in the Appendix, the COP was guided by the application of an 85% discount factor to account for the removals identified in paragraph 1(h) and a 3% cap on forest management, using a combination of data provided by Parties and FAO data. Consideration was also given to national circumstances (including the degree of effort needed to meet Kyoto commitments and the forest management measures implemented). The accounting framework established in this paragraph shall not be construed as establishing any precedent for the second and subsequent commitment period.

additionality, leakage, uncertainties and socio-economic and environmental impacts, including impacts on biodiversity and natural ecosystems, and being guided by the principles in paragraph 2 and terms of reference to be agreed by the Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice, with the aim of adopting a decision on these definitions and modalities at its ninth session, to be forwarded to the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to the Kyoto Protocol at its first session.

APPENDIX Z

	Mt C/yr
Australia	0.00
Austria	0.63
Belgium	0.03
Bulgaria	0.37
Canada	12.00
Czech Republic	0.32
Denmark	0.05
Estonia	0.10
Finland	0.16
France	0.88
Germany	1.24
Greece	0.09
Hungary	0.29
Iceland	0.00
Ireland	0.05
Italy	0.18
Japan	13.00
Latvia	0.34
Liechtenstein	0.01
Lithuania	0.28
Luxembourg	0.01
Monaco	0.00
Netherlands	0.01
New Zealand	0.20
Norway	0.40
Poland	0.82
Portugal	0.22
Romania	1.10
Russian Federation	17.63
Slovakia	0.50
Slovenia	0.36
Spain	0.67
Sweden	0.58
Switzerland	0.50
Ukraine	1.11

United Kingdom	0.37
United States of America ⁴	

VIII. PROCEDURES AND MECHANISMS RELATING TO COMPLIANCE UNDER THE KYOTO PROTOCOL

The Conference of the Parties agrees:

1. That, with the aim of promoting compliance and providing for early warning of potential non-compliance, the facilitative branch shall be responsible for providing advice and facilitation for compliance with:

(a) Quantitative emission commitments (Article 3.1) prior to the beginning of the relevant commitment period and during that commitment period; and

(b) Methodological and reporting requirements (Articles 5.1, 5.2, 7.1 and 7.4) prior to the beginning of the first commitment period.

2. That the consequences of non-compliance to be applied by the enforcement branch shall be aimed at the restoration of non-compliance to ensure environmental integrity, and shall provide for an incentive to comply. These consequences shall be the following:

(a) For the first commitment period deduction at a rate of 1.3;

(b) For subsequent commitment periods at a rate to be determined in future amendments;

(c) Development of a compliance action plan:

- to be submitted to the enforcement branch for review and assessment;
- to provide for action to comply with the quantitative emission commitments of the subsequent commitment period; and
- to give priority to domestic policies and measures;

(d) Suspension of the eligibility to make transfers under Article 17.

3. That the enforcement branch shall be responsible for determining whether a Party included in Annex I is not in compliance with:

(a) Quantitative emission commitments (Article 3.1);

(b) Methodological and reporting requirements (Articles 5.1, 5.2, 7.1 and 7.4); and

⁴ The blank entry reflects the fact that the United States of America did not participate in the development of this table. An approximate number for the United States of America based on data submitted by the United States of America in document FCCC/SBSTA/2000/MISC.6 and data from the FAO in document TBFRA-2000 (UN-ECE/FAO) would be 28 Mt C/yr.

(c) Eligibility requirements under Articles 6, 12 and 17.

4. That there shall be an appeals procedure to the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties against final decisions of the enforcement branch related to Article 3.1 if a Party believes it has been denied due process. Majority of at least three-quarters is required to override decisions of the enforcement branch.

5. That:

(a) The principles of due process and of common but differentiated responsibilities and respective capabilities shall be reflected in the design of the compliance system;

(b) The principles mentioned in Article 3 of the Convention shall be referred to in the preamble; and

(c) The principle of common but differentiated responsibilities and respective capabilities shall be reflected in the mandate of the facilitative branch.

6. That the enforcement branch and the facilitative branch shall each be composed of:

(a) One member from each of the five regional groups of the United Nations and one member from the small island developing States, taking into account the interest groups as reflected by the current practice of the bureau of the Convention;

(b) Two members from Parties included in Annex I; and

(c) Two members from Parties not included in Annex I

7. That the Compliance Committee shall take decisions by consensus, failing which majority of at least three quarters is required. In addition, decisions by the enforcement branch require a majority of members from Parties included in Annex I, as well as a majority of members from Parties not included in Annex I.

8. To:

(a) Adopt, at its sixth session, the procedures and mechanisms relating to compliance as specified above; and

(b) Recommend the adoption, by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to the Kyoto Protocol, at its first session, of procedures and mechanisms relating to compliance in terms of Article 18 of the Kyoto Protocol.
